

vergadering **30**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 30 maart 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	5
VERWELKOMING	5
VERONTSCHULDIGINGEN	5
ONTSLAG VAN EEN VLAAMS VOLKSVERTEGENWOORDIGER	5
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Conner Rousseau, Els Robeyns, Annick Lambrecht, Bruno Tobback en Hannelore Goeman over de betaalbaarheid van het openbaar vervoer – 1215 (2021-2022) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	6
VERSLAG van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS – 844 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 36 Bespreking	6
SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES	
Wijziging onder de plaatsvervangende leden	41
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout, Elisabeth Meuleman, Johan Danen en Celia Groothedde over het bezoekverbod in woonzorgcentra bij een coronagolf en dit tijdens niveau 2 (epidemiologische analyse) – 1214 (2021-2022) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	41
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout, Meyrem Almaci, Tine Van den Brande, Mieke Schauvliege en Staf Aerts over de staking in de kinderopvangsector en de nood aan dialoog in de sector van de kinderopvang – 1217 (2021-2022) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	42
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Lise Vandecasteele, Jos D'Haese en Kim De Witte over het opstellen van een marshallplan voor de kinderopvang – 1218 (2021-2022) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	42
ACTUELE VRAAG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het uitblijven van een nooddecreet tot regeling van het onderwijs voor Oekraïense leerlingen	42
ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toename van het aantal privébijlessen in het Vlaams onderwijs	
ACTUELE VRAAG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toename van private bijlessen	
ACTUELE VRAAG van Gwendolyn Rutten aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemend gebruik van privélessen in het onderwijs	47
ACTUELE VRAAG van Katja Verheyen aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de opvang van Oekraïense wees- en pleegkinderen	55

ACTUELE VRAAG van Celia Groothedde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het beperken van het ouderschapsverlof voor kinderen tot de leeftijd van 3 jaar	
ACTUELE VRAAG van Immanuel De Reuse aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het voorstel van de minister om het ouderschapsverlof te beperken tot de eerste drie levensjaren van het kind	
ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het voorstel van de minister in verband met kinderopvang en ouderschapsverlof in de eerste 1000 dagen van een kind	
ACTUELE VRAAG van Lise Vandecasteele aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over investeringen in de kinderopvang	
ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het voorstel tot inperken van ouderschapsverlof als antwoord op de schrijnende noden in de kinderopvang	59
ACTUELE VRAAG van Jo Brouns aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de operationalisering van de Vlaamse lichtvisie voor fietspaden	69
ACTUELE VRAAG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het alarmerende rapport van het Comité I betreffende de Moslimbroederschap	73
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	77
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming	
– 1124 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 3	
Algemene bespreking	77
Artikelsgewijze bespreking	81
OPRICHTING VAN DE COMMISSIE VLAAMS ENERGIE- EN KLIMAATPLAN	81
VOORSTEL TOT WIJZIGING VAN HET STATUUT VAN HET PERSONEEL VAN HET ALGEMEEN SECRETARIAAT	
Bespreking en stemming	82
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout, Elisabeth Meuleman, Johan Danen en Celia Groothedde over het bezoekverbod in woonzorgcentra bij een coronagolf en dit tijdens niveau 2 (epidemiologische analyse)	
– 1214 (2021-2022) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	83
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Conner Rousseau, Els Robeyns, Annick Lambrecht, Bruno Tobback en Hannelore Goeman over de betaalbaarheid van het openbaar vervoer	
– 1215 (2021-2022) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	84
Voorstel tot het verlenen van voorrang in commissie	86

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout, Meyrem Almaci, Tine Van den Brande, Mieke Schauvliege en Staf Aerts over de staking in de kinderopvangsector en de nood aan dialoog in de sector van de kinderopvang – 1217 (2021-2022) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Lise Vandecasteele, Jos D'Haese en Kim De Witte over het opstellen van een marshallplan voor de kinderopvang – 1218 (2021-2022) – Nr. 1	
Voorstellen tot spoedbehandeling	87
MEDEDELING VAN DE HEER LORIN PARYS	89
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming – 1124 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 3	
Aangehouden stemmingen	90
Hoofdelijke stemming	91
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	91
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	94
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	94

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: de heer Filip Dewinter

– De vergadering wordt geopend om 14.03 uur.

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERWELKOMING

De voorzitter: Eerst en vooral zou ik een delegatie van het parlement van Pakistan willen verwelkomen in het Vlaams Parlement.

I would like to welcome a delegation of the parliament of Pakistan. (*Applaus*)

We verwelkomen deze delegatie, die geleid wordt door mevrouw Andleeb Abbas, hier in onze parlementaire vergadering.

Please feel welcome.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldigingen zijn ingekomen van de volgende leden:

Bart Tommelein, Kurt Vanryckeghem: ambtsverplichtingen;

Martine Fournier, Maxim Veys: familieverplichtingen;

Tom De Meester, Sihame El Kaouakibi, Liesbeth Homans, An Moerenhout, Katrien Schryvers, Annabel Tavernier, Manuela Van Werde, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters: gezondheidsredenen.

Minister-president Jan Jambon is eveneens verontschuldigd.

ONTSLAG VAN EEN VLAAMS VOLKSVERTEGENWOORDIGER

De voorzitter: Dames en heren, bij mail van 29 maart 2022 neemt de heer Lorin Parys met ingang van 1 april 2022 ontslag als Vlaams volksvertegenwoordiger.

Mogen wij hem namens het Vlaams Parlement alle succes toewensen in zijn verdere carrière? (*Applaus*)

De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Collega's, bij motie van orde, gebaseerd op artikel 50, z), wil ik graag even het woord nemen om te zeggen dat om mijn politiek overlijden op te fleuren en de koffietafel te laten plaatsvinden, er cake en gebak is in de koffiekamer voor alle collega's.

Ik wil jullie heel hartelijk danken voor een heel fijne acht jaar. Ik heb dit enorm graag gedaan. Ik ga dit huis echt missen. Ik neem dus zeker met gemengde gevoelens afscheid van de politiek. Ik heb het heel graag gedaan, en ik hoop dat jullie het in de toekomst met dezelfde dynamiek zullen blijven verderzetten als ik het zelf heb mogen meemaken.

Wat de vragen van jullie allemaal betreft voor de kaartjes: ik heb nog tickets voor Virton tegen Beerschot. Blijkbaar spelen die ook in twee verschillende liga's, voorzitter. (*Gelach*)

In elk geval, dikke merci allemaal, en we zien elkaar nog. (*Applaus*)

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Conner Rousseau, Els Robeyns, Annick Lambrecht, Bruno Tobback en Hannelore Goeman over de betaalbaarheid van het openbaar vervoer
– 1215 (2021-2022) – Nr. 1**

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Mijnheer Parys, namens de Vooruitfractie wens ik u alle succes in uw verdere carrière. Dank alvast voor de taart.

Ik vrees dat het onderwerp waarover ik het wil hebben, iets minder feestelijk is. Op basis van artikel 50 van het reglement wil ik de spoedbehandeling vragen van een voorstel van resolutie betreffende de betaalbaarheid van het openbaar vervoer.

De voorzitter: We zullen dat te gepasten tijde behandelen.

Het incident is gesloten.

**VERSLAG van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS
– 844 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 36**

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de bespreking van de conclusies van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS.

Conform artikel 97, punt 8, van het Reglement van het Vlaams Parlement beraadslaagt de plenaire vergadering hierover in één enkele bespreking zonder stemming.

De bespreking is geopend.

Mevrouw Rombouts, verslaggever, heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, duizenden pagina's hebben we achter onze kiezen, vijftig hoorzittingen met zo'n honderd mensen. Dat heeft geresulteerd in een stevig eindrapport. Maandenlang hebben we tot in detail gegraven om de realiteit in beeld te brengen. Ik durf ook te stellen: dat is goed gebeurd.

Regelmatig hebben we ook wel moeten vaststellen dat het een uitdaging blijft om ons effectief in het tijds kader van het verleden te zetten en niet met de bril van vandaag te oordelen. Iedereen heeft zijn eigen verhaal kunnen vormen en iedereen heeft zijn eigen beeld kunnen vormen. Als we het verhaal schrijven, zal dit ongetwijfeld andere accenten en nuances leggen.

Maar gezien de waarheid de meeste aansluiting zal vinden in de grootste gemeenschappelijke deler, hebben we wekenlang samen gediscussieerd, om samen 65 aanbevelingen, inclusief de verantwoordelijkheden, neer te pennen.

Maandag heb ik getracht om de historiek en de vaststellingen in zo'n twintig minuten weer te geven. Dat vandaag op zo'n vijf minuten doen, doet een te grote afbreuk aan de realiteit en het geheel van het rapport. Ik zal dat vandaag dan ook niet doen, maar nodig iedereen uit om het rapport zelf ter hand te nemen.

Ik denk wel te mogen stellen dat het merendeel van de commissieleden maandag verrast was door het amendement dat tijdens de zitting werd neergelegd door de

collega's van Groen en de PVDA. De reacties daarop hebt u uitgebreid in de krant kunnen lezen. Wat de titels van de pers de afgelopen dagen echter niet heeft gehaald, zijn de aanbevelingen. Nochtans was iedereen in de commissie het er roerend over eens dat dat het belangrijkste luik van het verslag was.

Als overheid zijn wij er onvoldoende in geslaagd om mens en omgeving te beschermen tegen chemische stoffen. Er zitten te veel gaten in het systeem, en met 65 aanbevelingen willen we de werking van het systeem bijsturen, zodat wat met 3M gebeurde nooit meer kan gebeuren.

Samengevat wil ik dus even stilstaan bij vijf categorieën van aanbevelingen. Collega Schauvliege zal dadelijk dieper ingaan op de totaliteit van de aanbevelingen.

Ten eerste draagt een chemisch bedrijf zelf een verpletterende verantwoordelijkheid in hoe het omgaat met de mens en zijn omgeving. 3M heeft hier zonder twijfel in gefaald. 3M moet dan ook aansprakelijk worden gesteld voor alle schade dat het heeft aangericht. Tegelijkertijd dwingen we de chemische sector, met de aanbevelingen, om die verantwoordelijkheid meer op te nemen in de toekomst. Zo zal bijvoorbeeld een meldingsplicht voor multinationals omtrent lopende rechtszaken in het buitenland voorkomen dat bedrijven in Vlaanderen doen wat hen elders wordt verboden. Het gedrag van 3M hoort niet thuis in Vlaanderen, als overheid moeten we er alles aan doen om dat te weren.

Ten tweede vinden we innovatie belangrijk in Vlaanderen, maar dit kan enkel met respect voor mens en omgeving. Dat betekent ook dat we resoluut een omslag maken naar een meer preventief beleid. Dat stoffen waarvan de risico's onvoldoende in kaart zijn gebracht op de markt komen, is onaanvaardbaar. Dat er stoffen op de markt komen waarvoor eigenlijk nog geen meetinstrumenten op de markt zijn, maakt het onmogelijk dat de handhavingsdiensten ons beschermen. Dus, innovatie ja, maar de voorwaarden vooraleer producten op de markt mogen komen, moeten worden bijgestuurd. In het omgaan met nieuwe chemische stoffen moeten we altijd de grootste voorzichtigheid aan de dag leggen.

Ten derde is kennisdeling de start van alles. Er is heel wat informatie en die is verspreid in Vlaanderen, in Europa, bij de wetenschap, bij bedrijven en bij administraties. Het is belangrijk om die ook aan elkaar te kunnen koppelen. Daarom stellen we enerzijds een kruispunt databank voor, waarin alle informatie over chemische exploitatie in Vlaanderen wordt gebundeld, en anderzijds een kennishub 'omgeving en gezondheid' waar de wetenschap, de data-analyse, de juridische expertise en het beleid meer worden gekoppeld. In afwachting tot PFOS en PFAS volledig zijn uitgefaseerd, moeten we ervoor zorgen dat informatie beter beschikbaar wordt gemaakt voor de overheid en voor de mensen.

Ten vierde kan een overheid alleen optimaal functioneren als de verantwoordelijkheden duidelijk zijn vastgelegd, maar omgekeerd is de samenwerking over alle muurtjes heen ook cruciaal. Meer personeel is één zaak, maar samenwerken en personeel efficiënt inzetten is minstens even belangrijk.

Ten vijfde, als dan alsnog een vervuiling wordt vastgesteld, moeten we te allen tijde in eerste instantie nagaan wat het risico is voor mens en omgeving. Indien dat risico een – nog te bepalen – grens overschrijdt, moet de rol van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) in de normbepaling en de aanpak ervan worden vergroot. Vlaanderen moet vanuit gezondheidsoogpunt een stevig en streng normenkader maken.

Er ligt een stevig pakket van maatregelen op tafel, dat de komende maanden verder uitvoering zal moeten krijgen, eveneens met aandacht voor de problemen van vandaag op het terrein, die ook alle aandacht verdienen in het parlement.

Bij deze geef ik graag het woord aan collega Schauvliege.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega Rombouts is al begonnen met het toelichten van een deel van de aanbevelingen. Ook ik wil van mijn kant aangeven dat de aanbevelingen inderdaad het allerbelangrijkste onderdeel zijn van het verslag van de onderzoekscommissie. Ze vormen de brug naar de toekomst en zullen zorgen dat we echt een omslag kunnen maken in het milieubeleid.

In het rapport vindt u aanbevelingen over een aantal aspecten, in eerste instantie over 3M. Daar is collega Rombouts al op ingegaan. We gaan ervan uit dat de Vlaamse overheid op alle mogelijke manieren 3M verantwoordelijk stelt, om zo de volledige factuur van de aangerichte vervuiling, inclusief de sanering en de afgeleide milieu-, economische en gezondheidsschade, door 3M te laten vergoeden.

Een tweede deel zijn aanbevelingen over de bescherming van de mens en de omgeving tegen PFAS/PFOS en nieuwe chemische stoffen. Daarin beveelt de onderzoekscommissie aan dat Vlaanderen echt een voortrekkersrol speelt bij de Europese uitfasering van niet-essentiële PFAS. Vlaanderen probeert onderzoek te stimuleren om de vervanging van PFAS-toepassingen te verkrijgen. We bevelen ook aan om de capaciteit van bloedtesten op te drijven wanneer er nieuwe risicodossiers op tafel komen.

Inderdaad: vervuiling stopt niet aan de grenzen. Daarom stellen we voor dat Vlaanderen zich inschrijft in de Europese chemicaliënstrategie die streeft naar een gifvrij milieu, met daarin principes als het omkeren van de bewijslast en de 'life cycle responsibility', wat inhoudt dat een bedrijf voor eeuwig verantwoordelijk is voor het product dat het produceert en de impact ervan op het milieu. Die principes zullen verder worden uitgewerkt en uitgerold.

Op het vlak van vergunningverlening willen we dat de Vlaamse overheid haar adviesrol beter speelt, dat die op scherp wordt gesteld en dat daar voldoende tijd en kwaliteit wordt geleverd, zodat de vergunningverlenende overheid correct aan de slag kan met de juiste informatie.

Naast een luik over 3M en de nieuwe chemische stoffen, zijn er ook aanbevelingen over de bestaande grondverzetregeling bij bodemvervuiling. In dat luik focussen we op het helder stellen en scherp stellen van de verantwoordelijkheden, want we hebben in de onderzoekscommissie vastgesteld dat dat niet altijd duidelijk was. We vinden het belangrijk, als onderzoekscommissie, dat de informatie over bodemverontreiniging beter ontsloten wordt, bijvoorbeeld door het voorleggen van een transparanter bodemattest maar ook door informatie bij eigendomsoverdracht niet alleen via de eigenaar maar ook aan de gebruiker ter beschikking te stellen.

Daarnaast stellen we voor dat er een meldingssysteem wordt ontwikkeld voor dadingen aan de Vlaamse Regering en het parlement als die handelen over aangelegenheden die een significante impact hebben op het leefmilieu en de volksgezondheid.

Het laatste luik van de aanbevelingen handelt over de werking van de overheidsdiensten. We vinden het uitermate belangrijk dat het personeelsbeleid te allen tijde afgestemd is op de verwachte taakstelling, dat er dus voldoende geïnvesteerd wordt in voldoende mensen, expertise en kennisdeling, maar ook in beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking. De onderzoekscommissie vraagt ook extra aandacht voor de neutraliteit en onafhankelijkheid.

Collega Rombouts heeft al verwezen naar de kruispunt databank, die we heel belangrijk vinden om verkokering tegen te gaan. Daarnaast beveelt de onderzoekscommissie ook aan om een beleidsdomeinoverschrijdende kennishub 'Omgeving en Gezondheid' op te richten die alle data, kennis maar ook beleids-elementen bundelt zodat er geen dingen verloren gaan, zoals we in de onderzoekscommissie wel vastgesteld hebben.

Tot slot is er ook een luik rond handhaving en opvolging opgenomen. Daar stelt de onderzoekscommissie voor dat de handhavingsdiensten meer beleidsdomein-overschrijdend zouden samenwerken en dat er een volwaardige audit wordt uitgevoerd op alle handhavingsinstrumenten, om te eindigen met de zin dat handhaving pas zin heeft als er ook een correct vervolgbeleid wordt aangeboden. Daarom stelt de onderzoekscommissie voor dat de Vlaamse Regering overlegt met de federale overheid, waaronder de parketten, om te komen tot een proportionele kwaliteitsvolle milieurechtsgang.

Zoals gezegd, zijn de aanbevelingen zeer uitvoerig beschreven in het rapport. Ze bevatten veel meer dan wat we hier in deze korte overschouwing hebben meegegeven. En ze zijn zeker heel belangrijk om er verder gevolg aan te geven, richting een kwalitatiever milieubeleid. (*Applaus bij Open Vld, Groen en Vooruit*)

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Collega's, na vele maanden van hard werk, geploeter door documenten, het wikken en wegen van gegevens en rapporten en na zowel wetenschappelijke als andere kennis te hebben opgedaan, is de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS tot een conclusie en een verslag gekomen. Conclusies zijn uiteraard geen vervanging van de rest van het rapport. Collega's, het is de eerste onderzoekscommissie na 20 jaar. Ik kan u warm aanbevelen om het verslag in zijn totaliteit, de volle 76 bladzijden, toch eens door te lezen.

Welke conclusies heeft de commissie getrokken? Ten eerste dat de hoofdverantwoordelijkheid evident bij 3M ligt. Het bedrijf heeft jarenlang het milieu vervuild, en niet alleen met toegelaten lozingen. De commissie is erin geslaagd om de erkenning te ontfutselen en af te dwingen, pas in de onderzoekscommissie, nadat we daar collectief op zijn blijven inbeuken, dat zij jarenlang PFAS zijn blijven uitstoten via de lucht, wat niet bekend was bij de overheid, en dat zij PFAS in de Schelde geloosd hebben waar zij noch een vergunning voor hadden, noch melding van gemaakt hadden. Zij hebben stoffen geloosd waar zij in andere landen een strikt verbod voor hadden om ze te lozen. En dus kan de commissie niet anders dan concluderen dat dit bedrijf een verpletterende verantwoordelijkheid draagt.

Maar ook aan de overzijde hebben wij conclusies getrokken: het overheids-systeem. Collega's, het is met nederigheid en zonder schroom dat ik u vandaag moet medelen dat het overheidssysteem evident gefaald heeft om de burgers te beschermen tegen de verontreiniging van deze stoffen. Dat is geen lichtzinnige conclusie. Daarmee stelt de commissie vast dat Vlaanderen en Europa zich vandaag op een kantelpunt bevinden. Al te lang zijn wij reactief omgegaan met mogelijk schadelijke gevolgen van chemische stoffen. Europa – want Vlaanderen is uiteraard ook aangewezen op Europa om beschermingsmechanismen op punt te stellen – is achterop gebleven, en daarom is een van de aanbevelingen en conclusies dat Vlaanderen vol aan de kar moet trekken om die Europese regelgeving te verscherpen, zodat wij niet alleen in Vlaanderen, maar ook in Europa niet meer achterophinken.

U hebt het gehoord in de aanbeveling: we kijken daarvoor naar de goede voorbeelden uit de farmaceutische sector, waar eerst bewezen moet worden dat de productie van chemicaliën veilig is voor mens en milieu.

Maar ook in Vlaanderen moeten we dus lessen trekken. En dat doet deze commissie. De bescherming van leefmilieu en volksgezondheid is een collectieve taak van de overheid, politiek en administratie, van de wetenschap en van de chemische industrie zelf. Bedrijven moeten loyaal de effecten en de risico's van de stoffen die zij produceren, meedelen aan de overheid. De overheid moet kunnen beslissen op basis van accurate advisering van haar administraties, op basis van volledige en correcte bedrijfsinformatie en op basis van gevalideerde wetenschappelijke kennis. Het is maar wanneer die drie actoren loyaal samenwerken, dat een effectieve bescherming van mens en milieu hand in hand kan gaan met innovatie en vooruitgang.

Wat betreft de vaststelling van de risico's van PFAS concludeert de commissie dat sinds december 2018, naar aanleiding van een Europees document van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA), de ongerustheid, die al enige tijd bij de gespecialiseerde wetenschappers aanwezig was, pas op de radar van de overheid is gekomen. Pas in 2018, te laat.

Er is dan ook duidelijk nood aan meer kennisdeling. De administratie, zo concludeert de onderzoekscommissie, moet ook op gerichte departementen en plekken worden versterkt. Maar daarnaast – want een slechte administratie, of ze nu groot of klein is, blijft een slechte administratie – moet er ook gewerkt worden aan de bedrijfscultuur, zodat de juister prioriteiten en knelpunten tijdig kunnen worden gedetecteerd. U kent het: de verkokering, de schotten die binnen de departementen en tussen departementen nog steeds bestaan, moeten sneuvelen.

Een derde punt waarover de onderzoekscommissie conclusies getrokken heeft, is de dading die werd afgesloten tussen Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM)/ Leefbaar Antwerpen door Innovatie en Samenwerken (Lantis) en 3M. Daarover is er veel debat geweest. Over een aantal elementen van die dading zijn thans juridische procedures ingespannen. De onderzoekscommissie wil uiteraard de rechtsgang niet belemmeren en kan zich ook over de juridische kwalificatie van die elementen niet uitspreken. Waar de onderzoekscommissie wél conclusies over trekt, is de vaststelling dat de dading die BAM/Lantis heeft gesloten goede intenties had, namelijk enerzijds de werken vlot te laten verlopen en anderzijds de meest vervuilde gronden van op de werfsite opnieuw naar het terrein van 3M te brengen waar de vervuiling vandaan kwam. Maar we hebben ook moeten vaststellen dat waar een dading meestal operationele beslissingen betreft, deze dading toch wel een stukje verder ging. En dat wanneer dadingen een dergelijke maatschappelijke impact kunnen hebben op mensen, maatschappij en milieu, ze snel geëvalueerd moeten worden. Daar moet minstens een politieke validatie op komen.

Tot slot het vierde element van onze conclusie: de politieke verantwoordelijkheid. Sta mij toe enige vrijheid in het verslag te leggen. Het zou voor deze onderzoekscommissie gemakkelijk zijn geweest om één individuele verantwoordelijke aan te duiden. Daarmee zou de bloeddorst gelest zijn, was iedereen gerustgesteld, was het offer gebracht, kon de loutering ingezet worden en kon de politiek rustig weer verder. De onderzoekscommissie heeft dit eenvoudige pad niet kunnen vinden. Als het er was, hadden we het gevonden. Maar ik citeer collega Mieke Schauvliege: 'Er is geen smoking gun. Het is een cascade van beslissingen. Daar zijn we het allemaal over eens.' Nochtans heeft de onderzoekscommissie wel de conclusie getrokken dat er wel degelijk een collectieve politieke verantwoordelijkheid bestaat. Want geen zinnig mens kan uitleggen dat de politiek niet verantwoordelijk is voor de administraties die ze optuigt voor het vergunningenbeleid dat ze organiseert. Hoewel er geen aanwijzing kan worden gevonden dat de overheid bewust dingen verzwegen heeft, is het wel de versnippering van verantwoordelijkheden en beslissingen die ons ertoe heeft

gebracht dat er in 2017 niet is gecommuniceerd over de vervuiling, dat de ernst van de vervuiling en de gevaren toen niet zijn gedetecteerd.

Om te besluiten, zo concludeert de onderzoekscommissie, wil zij duidelijk haar verbolgenheid over de deloyale en maatschappelijk onverantwoorde manier van handelen van 3M uitspreken en stelt zij dat er voor dat soort bedrijvigheid in Vlaanderen geen plaats kan zijn. De onderzoekscommissie oordeelt dat zij duidelijke aanbevelingen heeft geformuleerd die ervoor moeten zorgen dat de overheden in Vlaanderen hun kerntaken in gezondheids- en milieubescherming ter harte kunnen nemen. En dat zij het belangrijk vindt – collega Schauvliege heeft de aanbevelingen geciteerd – dat dit verder in volle transparantie wordt aangepakt. Dit wil ook zeggen dat de implementatie van onze aanbevelingen in volle transparantie moet gebeuren en dat de leden van dit parlement hopelijk die conclusies en dat verslag ter harte zullen nemen om hun decreetgevend werk te verrichten.

Tot slot concludeert de onderzoekscommissie dat zij niet kan aanvaarden dat in de toekomst nog vermijdbare persistente toxische stoffen zoals PFOS direct of indirect in ons milieu terechtkomen. (*Applaus bij de meerderheid en Groen*)

De voorzitter: Dan kunnen we nu de bespreking van het rapport door de verschillende fracties aanvatten.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik denk dat dit een belangrijk dossier is om niet met politiek gekrakeel te brengen. En waarom zeg ik dat, collega's? Een onderzoekscommissie handelt eigenlijk als onderzoeksrechter. Hij heeft hypothesen die hij toetst en de conclusie die hij brengt is – en dat heeft de voorzitter ook gezegd, Hannes Anaf – een eerlijk rapport. Het is een eerlijk rapport omdat het is gebaseerd op feiten, op vaststellingen en op documenten. Dat brengt dan een conclusie met zich mee. Die conclusie, collega's, is niet wat je op voorhand denkt dat het moet zijn en dan het koste wat het kost wil dat het dat is. Dat zou een onderzoeksrechter onwaardig zijn. En dus hebben we dat met deze onderzoekscommissie niet gedaan. Dat is ook de reden waarom we eerst naar de vaststellingen zijn gegaan, de feiten. We hebben de historiek geschetst: hoe is alles in zijn werk gegaan. Vervolgens hebben we aanbevelingen geschetst, en dan de conclusies.

Het rapport, collega's, is één en ondeelbaar. Je kunt uiteraard als onderzoeksrechter niet zeggen dat je het eens bent met de vaststellingen, dat je het eens bent met de historiek, dat je het eens bent met de aanbevelingen, maar dat je het niet eens bent met het vonnis. Dat gaat niet als onderzoeksrechter. Dat is onrecht aandoen. Collega's, dat is de reden waarom wij als de N-VA-fractie dit een belangrijk rapport vinden. Het is een eerlijk rapport.

Ik woon zelf in het Waasland. Ik passeer daar elke keer opnieuw. Ik ben afgelopen vrijdag nog in Zwijndrecht geweest en de mensen in Zwijndrecht liggen nu nog altijd wakker van 'wat nu'. Het is een belangrijke opdracht van deze regering om dat verder uit te klaren en inderdaad bij de vervuiler – 3M, niet Oosterweel – de duimschroeven aan te draaien. Dat moet om de mensen schadeloos te stellen, om te zorgen dat er duidelijkheid is wat er moet gebeuren met hun landbouwproducten, met hun tuinbouwproducten, met hun tuin, met de speeltuin, met de zandbak.

Deze onderzoekscommissie, collega's, is belangrijk voor de rest van Vlaanderen. Dit kan niet meer opnieuw. Wij willen niet meer dat er bedrijven zijn die denken dat ze zich alles kunnen permitteren. Wij willen niet meer dat er hier in dit parlement naar aanleiding van een onderzoekscommissie een medewerker zich

eigenlijk verspreekt, het over 'recuperatie-eenheid' heeft, waarvan wij dan zeggen: recuperatie. Ze stoten het dan uit in de lucht en inderdaad, het werd, zoals collega Schiltz zegt, jaren uitgestoten in de lucht. Dat willen wij niet meer. Dus willen wij stoffenbalansen bij de vergunning, reacties over wat er daar gebeurt, wat men met zijn afval doet. Dat moet bij de vergunningsaanvraag zitten. Dat is één.

Ten tweede moet het gaan zoals in de farmaceutische sector. In de farmaceutische sector mag je niets op de markt brengen als het niet duidelijk is wat alle effecten daarvan zijn. In de chemische sector mocht dat wel. Eigenlijk is dat opvallend. Het mocht zelfs in die mate dat er heel lang geen meetmethode was om PFOS in de lucht te meten. 3M zei dat ze dat niet uitstootten en de handhaving kon alleen maar zeggen dat dat dan wel zo zou zijn, want ze kon dat niet meten. Als je een nieuw product op de markt brengt, moet er een meetmethode bijzitten. Dat is vrij eenvoudig.

Vervolgens en daarmee slaat ik aan bij wat collega Schiltz, Rombouts en Schauvliege hebben gezegd, zijn er onze administraties. Ik vond het zelf ook hemeltergend dat de OVAM zei dat zij de bodem onderzochten en dat de bodem was vervuild. Maar dat ging over een veel grotere afstand. Dus ontstond het vermoeden dat het via de lucht ging. Maar wat zei de OVAM? Zij deden de bodem en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) deed de lucht. Waarop de VMM zei dat de bodem was vervuild, maar dat dat niet onder hun bevoegdheid viel want zij deden alleen de lucht. Ja, collega's, die verkokering moet echt weg. De verkokering tussen de verschillende administraties moet weg want dat maakt dat belangrijke info niet wordt doorgegeven.

Collega's, iets waar nog niet veel aandacht voor geweest is, maar wat ik zelf wel belangrijk vind zijn de werknemers en de omwonenden. Want de werknemers zitten nu met een aantal vragen rond hun gezondheid, rond de impact op hun gezondheid en eventuele de kosten die ze hebben. We stellen een sectorfonds voor, gespijsd door de vervuilers, om de huidige, maar ook toekomstige kosten voor de werknemers op te verhalen. Ook de eventuele gezondheidsschade die gelinkt kan worden aan PFAS en ook verdere economische schade moeten worden verhaald op de vervuiler.

Wat het grondverzet betreft, collega's, hebben we inderdaad met de commissie vastgesteld dat als er geen Europese norm is, er een projectspecifieke toetsingswaarde afgeleid moest worden. Op zich is daar niets mis mee want dat gebeurt ook op andere plaatsen. Alleen, en dat hebben de collega's ook geschetst, komt dan de vraag wie er dan zijn stempel zet die zegt dat het goed is gebeurd is dat men het daarmee eens is? Eigenlijk niemand. De deskundige doet dat op de manier zoals dat hoort volgens de code goede praktijk. De vzw's kijken daar naar, en de OVAM doet nog een algemene toetsing, maar niet specifiek. Collega's, dat moeten we toch vermijden in de toekomst. Daarvoor hebben we dus een heel duidelijke procedure opgenomen.

Wat als er dan iets naar boven komt? Hoe kun je dan als overheid weten waar het overall is? Hier zitten burgemeesters in de zaal die aan vroegere brandweercommandanten moesten gaan vragen of zij nog wisten waar er ooit met schuim geblust was of aan oudere inwoners moesten gaan vragen waar er ooit textielfabrieken waren. Dat kun je toch niet verwachten van een moderne overheid. Dus pleiten wij, minister Demir heeft er ook al naar verwezen, voor één databank waar alles in zit. Er zitten stoffen in die we niet kennen en waarover later misschien iets opduikt waardoor we direct weten waar die zijn.

PFOS en PFAS is geen Vlaams probleem, geen Oosterweelprobleem wat sommigen ervan willen maken, maar een wereldwijd probleem. In Nederland had men

op een bepaald moment zelf een waarde vastgesteld. Toen ze dan gingen testen, kwam het erop neer dat heel Nederland afgegraven moest worden. Dat werd dan bijgesteld. Het is een veel ruimer probleem. Waarom is die databank belangrijk? Als er in een ander land iets opduikt, gaan wij heel snel weten waar we moeten kijken, wat er moet gebeuren, waar dat ooit ter sprake geweest is.

Over de vergunningen is wat te doen geweest. Er werd gesproken over eeuwigdurende vergunningen, maar de facto zijn er geen eeuwigdurende vergunningen want die konden al bijgesteld worden. Dat gebeurt nu al. Tegen elke bijstelling die gebeurd is, is 3M in beroep gegaan. Ze zijn het nooit eens geweest met eender welke bijstelling. Maar voor de commissie en voor ons als de N-VA was dat nogmaals het bewijs dat we hier niet te maken hadden met een bedrijf dat zijn verantwoordelijkheid wilde, wil, zal – en daar plaats ik nog een vraagteken bij – nemen. Minister, beste Vlaamse Regering, ik hoop dat u daar effectief verder werk van kunt maken.

Er is inderdaad die cascade van beslissingen. Het was toch fantastisch geweest – geef toe, ik kijk ook naar de persbanken – als er één naam gestaan had van 'die heeft op dat moment dat gedaan en die vervuiling bewust verzwegen'. Helaas is de realiteit, de eerlijkheid en de juistheid minder groots dan dat fictieverhaal. Want het is af en toe gebeurd dat mensen fictie en non-fictie door elkaar halen. Dit rapport, dit boek is de non-fictie. Binnenkort zullen er allicht boeken verschijnen en allerlei filmpjes, dat is dan de fictie: smeug, boeiend, maar dat is niet de realiteit. Vandaar die cascade van beslissingen, het op elkaar ingrijpen van administraties die adviezen geven, van toxicologen die adviezen geven, van bodemdeskundigen die adviezen geven waar op een bepaald moment – en dat is hier heel dikwijls naar voren gekomen – gesteld werd dat er geen direct humaan-toxicologisch risico is.

Dat is vele malen naar voren gekomen, ook in rapporten. Dat, in samenhang met het feit dat er toen – we kijken nu terug naar toen – geen internationale normen waren, maakt dat er een cascade van beslissingen is gekomen waarom er onder andere niet verder is gemeten. Want wat hebben we geleerd? Er werd gekozen voor de optie van een beschrijvend onderzoek (BBO) en een bodemsaneringsproject (BSP). Dat maakte dat daar inherent metingen aan verbonden waren. De combinatie van geen humaan-toxicologisch risico, geen internationale normen en het door de OVAM opstarten van een verder project, heeft gemaakt dat alles gelopen is zoals het gelopen is, collega's. Geen smeug verhaal, wel een juiste voorstelling van de feiten.

Collega's, als onderzoekscommissie, als parlement, als traject dat we hebben gelopen, moeten we de eerlijkheid hebben om dat weer te geven én aan te pakken. Het gaat om een collectief overheidsfalen, in al zijn geledingen. Ook lokaal, want ook vanuit Zwijndrecht zijn er geen adviezen gegeven om te stoppen met vergunningen. Het gaat van lokaal, over Vlaams, nationaal, tot ook internationaal, want in de REACH-richtlijn (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals) verwijzen we ook naar Europa. Voor de N-VA is het belangrijk dat dit rapport, met alle aanbevelingen, ervoor zorgt dat dit nooit meer gebeurt in Vlaanderen. Voor wat vandaag moet gebeuren voor de mensen in Zwijndrecht en omstreken, voor het aanpakken daarvan, kijken we heel expliciet naar de Vlaamse Regering. Niet meer in Zwijndrecht, niet meer in Vlaanderen, nooit meer. Ik dank u. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): De heer Daniëls wilde niet worden onderbroken, maar ik heb wel een opmerking bij wat de heer Daniëls heeft gezegd. Na negen maanden onderzoekscommissie vind ik het bijzonder jammer om hier eerst met veel

aplomb te horen verkondigen dat men fictie van non-fictie moet onderscheiden, om dan te horen zeggen dat rapporten op tafel lagen waarin stond dat er geen humaan-toxicologisch risico was. Terwijl u evengoed als ik, als andere leden van de commissie en de bevoegde ministers weet dat dat niet klopt. U weet dat dat níét klopt. En u weet dat dat net fundamenteel is in dit dossier. Dat is fundamenteél. Dat is een zin die vandaag heel graag wordt herhaald, maar die niet overeenkomt met de feiten.

Er is een advies geweest – ik zal het niet integraal voorlezen – van de OVAM, waarin zij zeggen: 'Met de metingen die we hebben, zien we op de werfzone geen humaan-toxicologisch risico. In het woongebied weten we het niet.' Punt aan de lijn. Dat is wat er in dat advies stond. En u kunt nu nog duizend keer proberen om hier op het spreekgestoelte, in een commissie of voor de camera's te herhalen dat er geen humaan-toxicologisch risico was of, zoals uw voorzitter zei, dat dat zwart-op-wit op papier staat, u zult de waarheid niet verdraaien, mijnheer Daniëls. U zult ze niet verdraaien en u zult het niet winnen, want het ís niet zo.

Ik wil een heel warme oproep doen. Ik denk dat we nog een lang debat tegemoet gaan over dit dossier, en terecht. Maar laten we die discussie voeren op basis van feiten. Laten we zelf niet eerst zeggen dat we fictie van non-fictie moeten onderscheiden, om vervolgens fictie te verspreiden.

Ik kom tot het tweede punt. Want u zegt twee elementen. Ten eerste, u zegt dat er geen humaan-toxicologisch risico was. Dat klopt niet. Men wist het niet. Waarom had men anders in godsnaam nog metingen nodig, mijnheer Daniëls, als men het al wist? Dat is nu net de reden waarom men metingen wou doen, omdat men het niet wist. Waarom had men anders metingen nodig?

Ten tweede zegt u dat er geen internationale normen waren en dat die twee aspecten ertoe hebben geleid dat er niet is ingegrepen. Maar mijnheer Daniëls, waar zijn de internationale normen vandaag? Waar zijn die normen vandaag? Die bestaan evengoed nog niet. Die bestaan evengoed nog niet zoals die in 2017 niet bestonden. Is er meer kennis? Uiteraard is er meer kennis. Zijn de toetsingswaarden naar beneden bijgesteld? Uiteraard zijn die naar beneden bijgesteld. Maar zijn er vandaag internationale normen waarop wij ons vandaag baseren die er toen niet waren? Absoluut niet. Absoluút niet. Maar dat is wel wat hier zonet beweerd is geweest. En als we feiten en fictie van elkaar proberen te onderscheiden, dan stel ik voor, collega Daniëls, dat we daar zelf mee beginnen. *(Applaus van Lise Vandecasteele)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik kan alleen maar aanraden om onze gezamenlijke vaststellingen nog eens te lezen. Ik dacht dat iedereen het daarover eens was, dat heb ik alle partijen horen zeggen.

We kunnen inderdaad volledig in detail teruggaan, en alle meetwaarden en dergelijke erbij nemen. Wat we vaststellen is dat de meetwaarden die er waren op de Oosterweelsite afnamen naarmate ze verder van 3M kwamen. Dat was maar één meting, van 22 milligram per kilogram droge stof. Eén meting in een woongebied. Later is die gecontesteerd geworden, maar op dat moment niet. Later. En dat, beste collega, is natuurlijk hetgeen waarover het gaat. We moeten onderzoeken wat er op dat moment geweten was. Dat hebben we ook gedaan.

In verband met het humaan-toxicologisch risico zult u in de conclusies ook lezen, ik kan het maar voorlezen: "Het is voor de onderzoekscommissie duidelijk dat niet één welbepaalde beslissing, die kan worden toegewezen aan één welbepaalde beleidsverantwoordelijke, bepaald heeft hoe werd omgegaan met de

vervuiling en de communicatie daaromtrent. Weliswaar stelt de commissie vast dat bij het doorgeven van informatie en adviezen over het humaan toxicologische risico – informatie en adviezen over humaan toxicologisch risico: die waren er dus – “onzekerheid bij beleidsmakers voorbarig is verschoven naar zekerheid.” Dat staat er. “Vervolgens werd op basis van de toenmalige gegevens beslist om niet te communiceren over de mogelijke risico’s en zijn er in 2017 ook geen bijkomende metingen uitgevoerd”.

Dat staat hierin. Dat is een onderdeel van de cascade van beslissingen waarover ik het gehad heb. Dat is non-fictie, dat is wat we eerlijk hebben vastgesteld. Als er inderdaad al internationale normen waren, dan hadden er geen project-specifieke normen moeten worden afgeleid. Maar dat is wel moeten gebeuren, want ze waren er niet. *(Opmerkingen van Jos D’Haese)*

Dat vind ik nu wel straf. Wij hebben met de onderzoekscommissie onderzocht wat er toen was. U zegt nu: ‘zijn ze er vandaag? Ze zijn er zelfs vandaag nog niet’. Wel, dan waren ze er toen zeker niet. En dus moest het afgeleid worden. Quod erat demonstrandum.

De voorzitter: De heer D’Haese heeft het woord.

Jos D’Haese (PVDA): Laat ons het debat een klein beetje serieus voeren. Ik interpelleer u, mijnheer Daniëls. Laat ons een beetje serieus zijn. Mijnheer Daniëls, ik interpelleer u op het feit dat u zegt dat er zekerheid was over het feit dat er geen humaan toxicologisch risico zou zijn. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Ik zal mijzelf corrigeren: ik interpelleer u op het feit dat u zegt dat er in rapporten zwart-op-wit stond dat er geen humaan toxicologisch risico was. Het antwoord op die vraag is, dat dat niet klopt. Ik kan het u ook voorlezen. Het staat integraal in dit rapport, maar het zou ons wat ver leiden om dat helemaal te doen. Het advies van de OVAM was tweeledig. Het stelde dat er binnen de Oosterweelwerf geen humaan toxicologisch risico werd vastgesteld ‘met de huidige gegevens’, en dat men geen idee had hoe het buiten de werf zat. Dat is wat er in het verslag stond. Dat stond in die nota, mijnheer Daniëls. U kunt nu opnieuw proberen om te doen alsof, enzovoort en zo verder. Maar dat zal u niet lukken, want de feiten spreken u tegen. Dat heeft helemaal niets te maken met afleidingen voor een toetsingskader. Uiteraard moest er een toetsingskader worden afgeleid, wat is dat nu voor onzin. Daar is iedereen het over eens.

Ik antwoord u, wanneer u zegt dat de reden waarom er in 2017 niets is gebeurd dat is omdat er geen humaan toxicologisch risico was, en omdat er geen internationale normen waren. Ik zeg u, mijnheer Daniëls, er was helemaal geen zekerheid dat er geen humaan toxicologisch risico was, en er waren even weinig normen als er vandaag zijn. Waarom wordt er dan vandaag wel ingegrepen, en toen niet? Dat ligt niet aan de internationale normen, mijnheer Daniëls. Dat ligt aan het feit dat men uiteindelijk toch is gaan meten, om te zien wat er daar aan de hand was, omdat men heeft gezien dat er een groot probleem is, en omdat men eindelijk is begonnen het te remediëren.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik betreur dit. Ik had gehoopt dat dit niet zou gebeuren, maar dat is dan de keuze van collega D’Haese. Er is natuurlijk ook een risicoanalyse gebeurd door de OVAM, en dat vergeet hij nu te vermelden. Ook die risicoanalyse staat in dit rapport, beste collega’s, en ook die analyse heeft er toe geleid dat men heeft geoordeeld dat men daar niet moest gaan meten. *(Opmerkingen van Jos D’Haese)*

Maar dat past niet in uw verhaal, dus u vergeet dat te vermelden. Maar dat staat hierin, beste collega. Met andere woorden, er waren meer dan alleen die adviezen en rapporten waarin iets stond over een humaan toxicologisch risico. Er was ook nog het S-Risk-model van de OVAM.

Men heeft dat hier heel duidelijk uitgeklaard, en men heeft toen gezegd dat men ook op basis daarvan heeft geoordeeld om niet te gaan meten.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Bedankt, voorzitter.

Collega's, voor ik dieper inga op het eindrapport zelf, sta mij toe om iedereen te bedanken die de afgelopen negen maanden heeft meegewerkt aan de onderzoekscommissie, in eerste instantie de diensten van het parlement, om alles mee te organiseren en in goede banen te leiden. Ik dank ook de vele experts die wij hebben kunnen horen tijdens onze hoorzittingen en die ons toch wel essentiële informatie hebben verschaft, zeker over de chemische stoffen waarover we hier vandaag allemaal spreken. En in derde instantie is er uiteraard ook de goede samenwerking van de collega's – tot nu, misschien. We hebben negen maanden in een goede sfeer en constructief kunnen samenwerken, een klein persincident daargelaten, en afgelopen maandag een amendementincident. Maar ik denk dat dat altijd uiterst constructief is geweest, en ik denk dat we ook wel zijn bevallen van een lijvig en interessant eindrapport.

Collega's, er is Minnesota, South Carolina, Alabama, New Jersey, Tennessee, Georgia. De lijst van 3M-PFAS-schandalen en milieuschadeclaims heeft hallucinerende proporties aangenomen, en sinds kort heeft helaas ook de regio Zwijndrecht niet alleen de bedenkelijke eer om ook op die lijst te staan. 3M is er in Vlaanderen bovendien in geslaagd om op en rond zijn site in Zwijndrecht bodem- en grondwatervervuiling te veroorzaken met nooit eerder geziene concentraties PFOS. En nu, na meer dan dertig hoorzittingen en het verwerken van duizenden bladzijden aan relevante documenten – de collega's verwezen er al naar – meen ik dat niemand vandaag nog het standpunt van onze commissie in twijfel kan trekken dat PFAS geen onschuldige chemische stoffen zijn. Het zijn chemicaliën die zelfs bij opname in kleine hoeveelheden schadelijk zijn voor zowel mens als dier.

3M, als bedrijf maar ook als kennisinstelling, beschikte reeds lange tijd, tientallen jaren al, over de wetenschappelijke expertise en kennis over de gevaren van deze stoffen – al heel lang voor die beschikbaar werden voor academici, laat staan overheden overheen de wereld. En we kunnen onmogelijk voorbij aan het zeer hoge aantal rechtszaken en financiële schikkingen waarbij 3M de laatste jaren betrokken was in het kader van de door hen veroorzaakte milieuschandalen, waarbij PFAS er als een rode draad doorheen lopen.

En wanneer we dit alles dan in samenhang beschouwen, kunnen we de verklaringen van de 3M-verantwoordelijken, die hier in de commissie werden gehoord, en waarbij ze zowel de gezondheids- als de milieurisico's van PFAS-verontreiniging in bodem en water voortdurend minimaliseerden en zelfs volledig ontkennen, alleen maar volkomen ongeloofwaardig achten.

Nu, het staat natuurlijk elk bedrijf vrij, wanneer het wordt geconfronteerd met juridische claims aangaande gezondheids- en milieukwesties, om de verdedigingsstrategie te volgen die het goed acht. Maar wat een slag moet dat alweer in het gezicht geweest zijn van onze inwoners in Zwijndrecht, zeker nu recentelijk via bloedanalyse werd vastgesteld dat daar bij het gros van de bevolking verontrustende en soms zelfs zeer alarmerende PFOS-waarden in hun lichaam werden vastgesteld. Het gaat om PFOS dat door een onzorgvuldige

bedrijfsvoering zowel via lucht, afvalwater als lekkende leidingen door 3M op en rond zijn terreinen werd geloosd. Het is een bedrijf waarvan de bedrijfsleiding er zelfs niet voor terugschrok om een loopje te nemen met de Vlaamse milieu-wetgeving, om toch maar zoveel mogelijk winst te kunnen genereren. En er is niks mis met winst genereren, maar dan moet dat uiteraard wel allemaal transparant en volgens het boekje verlopen, en dat was hier absoluut niet het geval.

Collega's, dan is er Oosterweel. Dat is een project dat mij inzake dit dossier een dubbel gevoel geeft. Want stel u voor: mocht er geen Oosterweelproject geweest zijn. En sommigen wilden dat misschien, maar wij niet. Stel u voor mocht er geen Oosterweelproject geweest zijn, hoelang zou het dan nog geduurd hebben voor die verontreiniging werd vastgesteld? Hoelang had 3M misschien nog kunnen doorgaan met onze bodem en onze bevolking te verontreinigen? Zwijndrecht is al erg genoeg, maar een beetje verder ligt nog een grootstad als Antwerpen, met een half miljoen inwoners. Ik zou niet willen weten wat er allemaal gebeurd zou kunnen zijn mocht dat allemaal niet opgemerkt zijn.

Het is dus een geluk bij een ongeluk dat Oosterweel de PFOS-bal aan het rollen heeft gebracht, onder andere door kritische vragen hier in het parlement van collega's, ook van mezelf, en ook door alerte burgers, die vorig jaar aan de alarmbel trokken toen zij vernamen dat de Oosterweelverantwoordelijken op dat moment plannen maakten om verontreinigde gronden van de Oosterweelwerken af te voeren naar diverse locaties in Vlaanderen.

Er was in het verleden weliswaar een, veeleer bedenkelijke, dading afgesloten tussen 3M en BAM om de zwaarst verontreinigde gronden in een zogenaamde veiligheidsberm – dat woord dekt de lading niet, denk ik – op te slaan. Zelfs dat volstond echter niet om alle PFOS-rommel van 3M te laten verdwijnen. Bij die dading heeft onze fractie wel erg kritische vragen, zeker over de rechts-geldigheid, en ook over de financiële implicaties voor de Vlaamse begroting. Wat dat laatste betreft, sluiten wij immers niet uit dat de burger uiteindelijk de dupe zal worden van die dading en met zijn belastinggeld zal moeten opdraaien voor een aanzienlijk deel van de factuur om de verontreiniging, de rommel van een ander op te kuisen.

Komen we bij het luik waarop het zo is kunnen mislopen in dit dossier, alsook bij de aanbevelingen vervat in dit eindrapport. Samen met de overige leden van de commissie hebben wij vastgesteld dat in het dossier een hele reeks opeenvolgende beslissingen onder politieke verantwoordelijkheid wél of juist niet werden genomen. In eerste instantie is er de wil geweest om na jarenlange stilstand en politieke blokkade de werken voor het Antwerpse Oosterweelproject zo snel mogelijk op te starten. Dat is begrijpelijk, en dat verwijt ik niemand. Er is echter een maar: er werd verondersteld dat er wat de vastgestelde PFOS-verontreiniging betrof geen onmiddellijk humaan-toxicologisch risico was. Die veronderstelling werd te snel voor zeker aangenomen door de betrokken administraties en de politiek verantwoordelijke excellenties. Daar komt dan nog eens bij dat een te beperkte kennis over PFAS binnen de Vlaamse administraties, in samenhang met een op dat ogenblik weinig ontwikkeld normenkader, die situatie ongetwijfeld mee in de hand heeft gewerkt. En dan heb je ook nog eens de nefaste impact – opnieuw – vanuit 3M. De onderzoekscommissie heeft aan het licht gebracht dat er sprake is van een manifest structureel onzorgvuldige en zelfs bedrieglijke bedrijfsvoering. Helaas bleken de vaak naast elkaar werkende inspectiediensten van onze overheid, onder meer door toedoen van een jarenlange besparingspolitiek van diverse Vlaamse Regeringen, niet meer in staat om hier kordaat en adequaat tegen op te treden.

In die zin staan wij dan ook achter de absoluut te realiseren aanbevelingen die gezamenlijk door alle partijen – daar is geen discussie over – in het derde

rapport van deze commissie werden geformuleerd. Het zijn er veel. Ik heb er de voor mij vier belangrijkste uit genomen. Eerst en vooral zijn een betere opvolging en controle nodig, door de Vlaamse Regering, en in sommige instanties ook door het Vlaams Parlement, van dadingen die worden afgesloten door overheidsdiensten, zeker als die dadingen een aanzienlijke financiële impact kunnen hebben op de Vlaamse overheid of een significante impact kunnen hebben op volksgezondheid én leefmilieu. Ten tweede is er absoluut nood aan een betere samenwerking tussen Vlaamse handhavingsdiensten, zowel als het gaat over diensten die binnen eenzelfde beleidsdomein werken als bij een overschrijdende samenwerking. Ik denk daarbij in eerste instantie aan Omgeving en Volksgezondheid. Ten derde is een maximale kennisopbouw en kennisdeling op het vlak van gevaarlijke stoffen nodig. Ten vierde is er de optimale invulling van adviesverlening door de Vlaamse administratie, zeker indien het gaat om vergunningsaanvragen die worden ingediend voor de exploitatie van inrichtingen die ernstige hinder of schade kunnen veroorzaken voor mens en leefmilieu. Die adviesverlening moet worden geherwaardeerd, en in vele gevallen zelfs opnieuw geactiveerd.

En dan tot slot de eindconclusie van dit rapport. Niettegenstaande de geschiedenis en de aanbevelingen in het rapport naarstig uit de doeken wordt gedaan over wat in het PFOS-dossier is misgelopen, en er in de eindconclusie wel degelijk een luik inzake politieke verantwoordelijkheid wordt opgenomen, was er vanuit sommige partijen weerstand om in de eindconclusies wat betreft de essentiële knelpunten man en paard te noemen. De benoeming van politiek verantwoordelijken is iets waar elke burger in dit land recht op heeft, zeker elke burger van Zwijndrecht wiens lichaam is aangetast door jarenlange blootstelling aan PFAS-verontreiniging en wiens woning in waarde dreigt te zakken. Die inwoners hebben absoluut recht op en nood aan die benoeming.

Ik denk in eerste instantie dat het feit dat de voormalige minister van Leefmilieu in 2017 de beslissing bekrachtigde om niet te communiceren over PFOS-verontreiniging in en rond de Oosterweelsite te betreuren valt. Dat geldt zeker voor iemand die op dat moment al bijna acht jaar de ministerpost van Leefmilieu had waargenomen. Die hoorde te weten dat normen voor chemische stoffen voortdurend worden bijgesteld. In tweede instantie heeft de voormalige minister van Mobiliteit, voogdijminister van BAM en Lantis, toegestaan dat er een dading met 3M werd afgesloten waardoor de overheid tot op heden 190 miljoen euro zal moeten betalen voor de sanering van PFOS alleen, over heel Oosterweel, en dat 3M, de vervuiler, de echte schuldige hier, tot nu toe 75.000 euro heeft betaald. Dat is onverdedigbaar. Bovendien kunnen we ons vragen stellen bij het feit dat na de regeringsvorming de volgende minister van Mobiliteit niet op de hoogte werd gebracht van deze situatie.

Collega's, naast het bedrijf 3M, dat absoluut aan de basis ligt van deze verontreiniging, dragen volgens ons dus zeker ook verschillende ministers de verantwoordelijkheid voor de milieu- en gezondheidsproblemen in de regio Zwijndrecht, alsook voor de enorme factuur voor de sanering voor de Vlaamse belastingbetaler, zonder voorlopig enige zekerheid dat alle sanerings- en gezondheidskosten ook voor honderd procent zullen kunnen worden verhaald op de vervuiler 3M. In die optiek hebben wij ons onthouden bij de stemming afgelopen maandag. Het was een onthouding, maar een constructieve onthouding. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Collega's, na het lezen van honderden, duizenden pagina's aan mails, verslagen, studies en andere documenten in het dossier, na vijftig hoorzittingen, honderd mensen, hebben we maandag het verslag van de

onderzoekscommissie goedgekeurd. Ik wil eerst en vooral de leden van de onderzoekscommissie, de voorzitter, de verslaggevers, maar ook de diensten, bedanken voor hun geleverde werk. Het was een intensief traject, een zwaar traject, maar het heeft geleid tot een belangrijk rapport.

Voor de CD&V-fractie zijn de aanbevelingen het belangrijkste deel van dat rapport, zowel voor de inwoners van Zwijndrecht als voor elke Vlaming. Het verslag is dan ook geen eindpunt. Er is een grote inspanning nodig om de vele aanbevelingen die werden geformuleerd ook om te zetten in de praktijk. Het is een beginpunt voor een andere aanpak rond vervuilende chemische stoffen in Vlaanderen.

De commissie is eigenlijk eerder toevallig ontstaan. Een chaotische plenaire vergadering na een ogenschijnlijk weinig doordachte uitspraak werd gevolgd door de oprichting van de onderzoekscommissie. Al snel is de teneur in de media-berichtgeving over de resultaten die de commissie zou opleveren, overgegaan in een zoektocht naar een verhaal vol intriges. Vooral het antwoord op de vraag: wie? Wie zijn kop moet rollen? Wie heeft informatie achtergehouden? Wie heeft de vervuiling bewust verzwegen voor de inwoners van Zwijndrecht?

En collega's, sta me toch toe om te zeggen dat het vaak in schril contrast stond met het diepgaande en genuanceerde werk tijdens de urenlange vergaderingen van deze commissie. Wie wist wat wanneer? Dat was een vraag die elk parlements-lid, elk lid van de onderzoekscommissie verschillende keren heeft gesteld. Het antwoord op de vraag is een onderdeel van dat wat wordt weergegeven in ons verslag onder de historiek en de vaststellingen. Ik raad alle collega's dan ook aan om dat rapport goed te lezen en die tekst goed door te nemen. Het is een genuanceerd en complex verhaal dat niet samen te vatten is in enkele zinnen. En het eindverslag trekt daar volgens ons ook een eerlijke conclusie.

Ik wil graag op een drietal punten inzoomen en het eerste daarvan gaat over een preventiever beleid. We zitten vandaag op een scharnierpunt, op een kantelpunt, zowel voor Vlaanderen als voor Europa, voor wat de bescherming van ons leefmilieu en van onze gezondheid betreft. In de aanbevelingen pleiten we op verschillende manieren voor een preventiever beleid in Europa en in Vlaanderen.

De afgelopen periode hebben we vooral gefocust op meerwaarde en innovatie en zijn we op een punt gekomen waar we niet langer reactief kunnen reageren op hoe we omgaan met nieuwe schadelijke chemische stoffen. We moeten een nieuwe weg inslaan, vooral dan wanneer het gaat over de impact van chemische stoffen op de gezondheid en op ons leefmilieu. De chemische industrie staat niet stil, zij voert innovaties door en brengt nieuwe producten op de markt. En tot op vandaag hinken we achter hen aan. De overheid en de administraties kunnen dat niet bijhouden en zijn afhankelijk van hun informatie en van hun kennis.

Maar Vlaanderen is geen eiland, collega's. Voor de reglementering van die nieuwe chemische stoffen hangen we af van het Europese niveau, maar daar, zo hebben we vastgesteld, lopen de procedures te langzaam. We moeten daarom de handen in elkaar slaan en met andere landen in Europa voor een andere aanpak gaan en de REACH-regelgeving (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals), zoals we die kennen, herzien.

We willen werken volgens de principes van de farmaceutische industrie die ervoor zorgen dat de effecten en de gevolgen van nieuwe producten worden onderzocht, gemeten en gedocumenteerd voor ze op de markt komen. De overheid heeft de kerntaak om de gezondheid van mensen te beschermen en om dat te doen gebruikt ze natuurlijk normen en richtwaarden. We willen ook gaan voor een strengere aanpak voor de totstandkoming van de normen voor schadelijke chemische stoffen.

Tijdens het onderzoek van de commissie hebben we vastgesteld dat de validatie van de normen diffuus zijn. Wanneer men vervuiling vaststelt waarvoor er geen norm bestaat, dan moet de huidige regelgeving op de schop. We hebben daarom een duidelijke aanbeveling uitgewerkt die de verantwoordelijke vastlegt die de norm moet bepalen. De kosten daarvoor zullen we maximaal verhalen op de vervuiler.

Als opdrachtgever van een infrastructuurwerk bijvoorbeeld betaal je en werk je ook samen met de deskundige die normen kan bepalen en hierdoor kan op zijn minst een schijn van belangenvermenging ontstaan. Dat willen we niet. We bevelen daarom ook aan om te gaan voor een robuust controlesysteem voor erkende bodemsaneringsdeskundigen en om de onafhankelijkheid en correctheid van hun werkwijze te kunnen garanderen. Wie produceert in de chemische sector, moet weten wat de spelregels en de normen zijn en daarom vragen wij u, minister, snel werk te maken van het strengere normenkader voor PFAS in de bodem, in het water en in de lucht in Vlaanderen. De PFAS-opdrachthouder heeft daar gisteren een suggestie voor geformuleerd en wij vragen u om deze op korte termijn om te zetten in de praktijk.

Het volgende punt gaat over 'de vervuiler betaalt'. Tijdens ons onderzoek is duidelijk naar voren gekomen dat 3M PFAS heeft geloosd in het oppervlaktewater terwijl ze daar geen vergunning voor hadden. Volgens de getuigenis van een ex-werknemer bleek dat 3M jarenlang PFOS en PFAS door de schouw heeft uitgestoten die in de onmiddellijke omgeving van de productiesite in Zwijndrecht terecht kwamen. De onderzoekscommissie maakt een sterke vuist, wij vinden dat 3M verantwoordelijk is voor de PFOS-verontreiniging in de ruime omgeving van die productiesite in Zwijndrecht. De Vlaamse Regering moet er alles aan doen om ervoor te zorgen dat 3M opdraait voor de schade die het heeft aangericht op het vlak van gezondheid en vervuiling. Er is een aanbeveling waarin we zeggen dat er een fonds moet komen om mensen te vergoeden die zijn blootgesteld aan PFAS zodat ze niet moeten wachten op gerechtelijke uitspraken. Dat betekent dus ook dat de kosten van ziekte en van opvolging van werknemers, ex-werknemers en omwonenden volledig door 3M moeten worden gedragen.

3M heeft door de jaren heen haar milieuzorgplicht meermaals geschonden, toonde amper goede wil tijdens de onderzoekscommissie en hield jarenlang doelbewust informatie achter. Bedrijven met die mentaliteit aanvaarden we niet in Vlaanderen.

Minister, ik dring er ook op aan dat u deze boodschap van onze onderzoekscommissie meeneemt in het gesprek dat later deze week gepland staat tussen u en de CEO van 3M, Mike Roman.

Tot slot is er de betere interne samenwerking. De overheid is niet sterk genoeg gebleken om met bedrijven van het kaliber van 3M om te gaan. De manier waarop we het systeem hebben georganiseerd, is niet in staat gebleken om inwoners voldoende te beschermen. We zien dat de agentschappen en de administraties altijd hebben gehandeld met de informatie die ze op dat moment ter beschikking hadden. Wanneer achteraf blijkt dat ze niet alle informatie hadden of bepaalde informatie niet voldoende is doorgesijpeld, dan moeten we ons systeem aanpassen. Daar gaan we lessen uit trekken. We doen aanbevelingen waar op alle niveaus, van het gemeentelijk niveau tot op Europees niveau, mee aan de slag kan worden gegaan om een volgend PFOS-schandaal te voorkomen.

Onze overheidsdiensten en administraties moeten beter samenwerken rondom volksgezondheid en leefmilieu. Risicovolle stoffen moeten sneller in beeld komen. De aanbeveling om de kennisomgeving in gezondheid op te richten zal ervoor zorgen dat de collectieve overheid gegevens zal analyseren en onderzoeken en

vooral de dossiers beter zal coördineren. Kennis moet in de toekomst doorstromen via de zogenaamde netwerkstructuur. Daar hoort daarnaast op het niveau van de chemische exploitatie een duidelijk dossierbeheer bij, één dossierbeheer: de Kruispuntbank, die vergunningen, inspectieverslagen, erkenningen en rapporten gaat ontsluiten.

Maar de bescherming van ons leefmilieu is niet enkel een taak van de overheid. De chemische industrie en de wetenschap hebben ook een cruciale rol om bedrijfsinformatie correct mee te delen, om voortschrijdend inzicht te formuleren en om kennis te ontwikkelen.

Collega's, ik rond af. De CD&V-fractie is tevreden met het rapport en de belangrijke aanbevelingen die we over de partijgrenzen heen hebben uitgewerkt als een leidraad voor de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement over hoe we verder kunnen omgaan met PFOS- en PFAS-vervuiling en in het algemeen met chemische vervuiling.

We betreuren het enorm dat na maandenlange samenwerking en een maandenlange zoektocht er toch drie partijen het niet konden laten om slinks af te wijken van een gemeenschappelijke tekst en dat op dat moment, maandag tijdens de persconferentie, de partijpolitiek voorrang kreeg op een gedragen tekst.

Om de gezondheid van de Vlaming te garanderen moeten we systeemfouten oplossen, tussenschotten wegwerken en moeten we zorgen voor een betere informatiedoorstroming. Onze diensten en administraties moeten overgaan naar een nieuwe samenwerkende cultuur. We moeten samen met gelijkgezinde landen in Europa voorop lopen om niet-essentiële PFAS uit te faseren en de veiligheid van onze inwoners voor schadelijke chemische stoffen aan te pakken. We doen meer dan zestig duidelijke en doortastende aanbevelingen, waarmee de regering en het parlement verder kunnen werken aan een veiligere en gezondere omgeving in Vlaanderen.

Collega's, wij willen geen nieuw PFOS-schandaal. Daarom moeten we de aanbevelingen van deze commissie op korte termijn uitvoeren. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Collega De Roo, ik vind uw woordkeuze bijzonder slinks. We hebben dat niet slinks gedaan. We hebben dat in alle openheid gedaan. Wij hebben gedurende die negen maanden altijd constructief meegewerkt. Maar ik kan u ook zeggen dat gedurende die negen maanden op bepaalde momenten het mij leek dat sommige leden van de commissie hier zaten om iemand te beschermen. U kon dat merken in de vraagstelling. U kon dat merken in de opmerkingen. U kon van in den beginne opmerken dat er een meerderheid in deze onderzoekscommissie zat en een minderheid. Ik zal u trouwens zeggen dat ik op voorhand wist, collega Schiltz, dat Groen dit niet mee zou goedkeuren. Dat was toch klaar en duidelijk.

Wat mij een beetje stoort bij u, en ook bij collega Daniëls daarnet, is dat jullie betreuren dat iemand een andere mening heeft. Mag het nog? Mag iemand nog een andere mening hebben? Was het dan de bedoeling van die onderzoekscommissie dat we eerst de eindconclusie op papier zouden zetten en pas achteraf de aanbevelingen? Mag het nog gezegd worden? In de eindconclusie – ik heb ze hier niet bij me – staat vier of vijf keer 'politieke verantwoordelijkheid', 'beleidsmakers', 'beslissingen van regeringen'. Maar achter al die beslissingen, achter al die beleidsmakers, achter al die politieke verantwoordelijken zitten toch mensen, zitten toch ministers?

Waarom zou mijn collega Claes, die dat daarnet heeft gezegd, dan geen namen mogen noemen? Wie zijn volgens jullie dan die politiek verantwoordelijken? Wie zijn die beleidsmakers? Over wie gaat het dan? Het is natuurlijk gemakkelijk om ze allemaal op een hoop te gooien, maar noem ze dan. Zeg dan wie de verkeerde beslissingen heeft genomen. Jullie erkennen allemaal, ook als meerderheid, dat er fouten werden gemaakt, dat er verkeerde beslissingen werden genomen. Er hoeft voor mij geen kop te rollen. Wij hebben trouwens nooit beweerd dat ook maar iemand bewust zaken zou hebben verzwegen. Wij hebben dat nooit gezegd en zullen dat ook nooit zeggen, omdat er in de periode waar we toen in zaten inderdaad misschien andere beslissingen mogelijk waren.

Het is misschien raar dat ik het in het Frans zeg, maar er is ook nog zoiets als 'gouverner, c'est prévoir'. Ik ga niet snel akkoord met collega D'Haese, toch niet met plezier, maar hij heeft gelijk. Wanneer bepaalde problemen worden vastgesteld, moet er toch niet eerst ergens een norm zijn? We moeten toch niet wachten tot de norm er is voor we zien of er een probleem is? Neen. Dat is het probleem hier, in Vlaanderen moet alles eerst worden genormeerd. Er moeten normen worden vastgelegd: internationale normen, Europese normen en ga zo maar door. Voorzienigheid in de politiek is ook een belangrijk feit natuurlijk.

Het grootste probleem dat ik eigenlijk heb, en dat heb ik hier al een paar keer gezegd, is dat er in dit land nooit, maar dan ook nooit, door niemand, politieke verantwoordelijkheid wordt genomen. Ook niet in dit dossier. We zullen het straks hebben over andere zaken, in een andere onderzoekscommissie, en ik voorspel nu al dat ook dan geen politieke verantwoordelijkheid zal worden genomen. En dat stoort mij.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Mijnheer Sintobin, u spreekt mij aan bij naam. Ik accepteer niet dat u mijn rol in deze onderzoekscommissie wegzet als die van slippendrager, die louter de meerderheid in bescherming neemt. Ik heb mijn taak in deze onderzoekscommissie verricht als was ik een onderzoeksrechter. Ik heb aan waarheidsvinding gedaan, ik heb inzichten proberen te vinden om dingen bloot te leggen. Dat is iets helemaal anders dan mensen in bescherming nemen. Ik pik die verdachtmaking van u niet. Met klem: niet. Ik heb in eer en geweten gehandeld en de meeste collega's, voor zover ik weet, hebben die conclusies in eer en geweten neergelegd.

Dat iemand vindt dat hij tijdens een lopende commissie, terwijl de voorzitter al vooraan zit, nog snel een amendementje moet neerleggen, vind ik iets helemaal anders dan in sereniteit en met verschillende visies proberen te werken over hoe feiten moeten worden geïnterpreteerd. Dat is iets anders. Dat is een heel ander verhaal dan nog snel, snel proberen om er een politiek luikje aan te breien. Men moet goed weten wanneer men partijpolitiek voert, en wanneer men het algemeen belang dient. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Mijnheer De Roo, de kracht van dit verslag is dat op alle lijnen de conclusie werd getrokken dat er meer transparantie en meer samenwerking moet zijn en dat er meer eenduidige verantwoordelijkheid moet worden aangewezen. Die drie elementen zijn vertaald naar alle vlakken, naar alle beleidsdomeinen die we hebben behandeld, naar alle aspecten die we hebben behandeld, behalve als het gaat over de politieke verantwoordelijkheid. En dat is waar wij niet mee akkoord gingen. Wij hebben dat herhaaldelijk op tafel gelegd, alleen was men niet bereid om dat op te nemen in het verslag. Er restte ons dus niet anders dan dat ter allerlaatste zitting op het moment van de stemming te doen.

Wij vinden het heel belangrijk om dat ook te benoemen, om de fouten die gemaakt zijn ook te benoemen. We hebben dat immers gedaan op alle vlakken, behalve bij dat luik en wij vinden het een aanfluiting van het verslag als we dat niet zouden doen. Dat is waarom wij onze amendementen hebben ingediend, waarom we heel helder en duidelijk willen aangeven wat er precies misliep. Ik denk dat men daar niet meer en niet minder van moet maken dan het is. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik kan het niet beter verwoorden dan collega Schiltz. Hij heeft duidelijk verwoord dat elk lid, zoals we daarnet bij de start van de vergadering ook duidelijk hebben aangegeven, er maanden aan gewerkt heeft, en nooit op een ingehouden manier. Iedereen heeft er effectief alles aan gedaan om tot in detail na te gaan wat er was gebeurd in het hele verleden.

Ik vind het echt ongelooflijk spijtig dat hier nu gedaan wordt alsof de ene of de andere iets verzwegen zou hebben. Ik vind dat trouwens heel eigenaardig, collega, want we hebben dat tijdens de werkzaamheden meermaals aan elkaar gezegd. Ik hoop toch dat we elkaar respecteren in de wijze waarop we allemaal ons uiterste best gedaan hebben om na te gaan wat er gebeurd was.

Collega, zeggen dat er over alles gesproken werd, over transparantie en verantwoordelijkheden, maar niet bij de politiek, dat klopt gewoonweg niet. Ik hoop dat we dit toch kunnen overstijgen. We zijn het er allemaal over eens dat het een cascade van beslissingen was. We hebben allemaal uitdrukkelijk in elke bespreking uitgesproken dat het niet die ene of die andere beslissing is geweest. Het was een cascade van beslissingen die op elkaar verder bouwden. We zijn het er eigenlijk ook allemaal over eens dat het dus een collectieve verantwoordelijkheid was. Ook dat hebben we duidelijk en letterlijk aan elkaar uitgesproken. Maar toch worden er nu uit dat verslag een aantal elementjes gehaald die apart extra benoemd moeten worden omdat we extra zaken moeten doen. Dat is tegelijkertijd koud en warm blazen.

We zijn het er allemaal over eens dat er ook een politieke verantwoordelijkheid is, die er mede toe geleid heeft dat we gekomen zijn tot die situatie, dat het systeem werkt op de manier waarop het werkt. Maar dat is een collectieve politieke verantwoordelijkheid. Het verslag is daar zeer duidelijk over. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Voorzitter, ik wil hier graag op reageren omdat ik denk dat de waarheid haar rechten heeft. We hebben heel lang gediscussieerd, zeker over de conclusies, want die lagen bijzonder moeilijk. Iedereen zal wel gezien hebben dat het moeilijk was om daarover tot een consensus te komen. Uiteindelijk heb ik dan zelf, als voorzitter, vrijdagavond een tekst op tafel gelegd waarvan ik echt vind dat de politieke verantwoordelijkheid er wel degelijk in benoemd wordt, maar wel op een manier die eerlijk en genuanceerd is. Dat is de manier waarop je politieke conclusies trekt na een onderzoek van negen maanden. We zijn een onderzoekscommissie, en in die onderzoekscommissie moeten we uitgaan van de feiten die we hebben vastgesteld op basis van alle hoorzittingen, alle getuigen die we gehoord hebben en alle documenten die we gelezen hebben. Het is niet de bedoeling in een onderzoekscommissie om je eigen complottheorieën te maken of je eigen frame, dat je al opgesteld had, bevestigd te willen zien. Het is de bedoeling om op basis van al die gegevens een eerlijke conclusie te maken.

Ik heb dan die tekst op tafel gelegd en die was voor niemand gemakkelijk. Die was niet gemakkelijk voor de meerderheid. Inderdaad, er waren een aantal

collega's van de oppositie die eerlijk zeiden dat de tekst voor hen niet ver genoeg ging. Ik kijk daarbij naar collega D'Haese, die vanaf het begin heel eerlijk gezegd heeft dat hij niet mee kon gaan in die tekst. Dat vond ik eerlijk van hem.

Collega's van het Vlaams Belang, jullie moeten wel een beetje eerlijk zijn: jullie waren enthousiast over die tekst en vonden dat een heel goede weergave van hoe de conclusies eruit zouden moeten zien. Ik snap het wel, dat is politiek, als er dan maandag opeens door andere partijen toch iets anders op tafel wordt gelegd, dat je moeilijk anders kunt dan je onthouden. Maar laten we wel een beetje eerlijk blijven.

Collega's van Groen, het was een moeilijke discussie. Maar ik denk dat jullie uiteindelijk akkoord waren met de inschatting die iedereen maakte die er vrijdagavond bij was. Dan kunnen er nog bedenkingen komen tijdens het weekend. Dan kunnen jullie nog zeggen: als we alle teksten en de hele conclusie nog eens samen lezen, gaat het toch niet ver genoeg voor ons en dan kunnen we daar toch niet in meegaan. Maar dan is het toch het minste om dat dan ten minste aan al die collega's, die samen met u onderhandeld hebben, op voorhand te laten weten door bijvoorbeeld een berichtje of mailtje te sturen of even te telefoneren. Ik vind dit geen manier om aan politiek te doen. *(Opmerkingen van Celia Groothedde)*

Om 10:04 uur, terwijl de vergadering al bezig was – en ja, collega Groothedde, u mag zuchten maar u was er niet eens bij ... *(Applaus bij de meerderheid en van Ilse Malfroot)*

Als u dan om 10:04 uur een droog mailtje stuurt om die hele conclusie op de helling te zetten, zorgt u er eigenlijk zelf voor dat de aandacht volledig weggaat van waar die eigenlijk naartoe had moeten gaan, namelijk naar het feit dat wij allemaal samen voor aanbevelingen hebben gezorgd die ons milieubeleid echt de juiste richting in laten gaan de volgende jaren, dat we er echt voor kunnen zorgen dat wat er gebeurd is in Zwijndrecht en omgeving zich in de toekomst niet meer zal kunnen voordoen. *(Opmerkingen)*

Daar is geen enkele aandacht voor geweest de voorbije twee dagen, en dat komt alleen maar door het feit dat er daar een politiek spelletje rond gespeeld is. Ik vind dat bijzonder jammer. Ik ga er straks nog inhoudelijk over tussenkomen, maar ik vind de manier waarop dat verlopen is, echt bijzonder jammer. *(Applaus bij de meerderheid en Vooruit)*

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): De tussenkomsten die we zojuist gehoord hebben van een aantal mensen, tonen ook dat ik er niet naast zat met hetgeen ik daarjuist zij over de partijpolitiek die plots voorrang krijgt. De slinkse wijze wordt hier ook eens in de verf gezet. Ik denk dat dat goed is. Collega Anaf, voorzitter van de onderzoekscommissie, u hebt dat zeer goed samengevat.

Ik vind bovendien, collega's, dat die tussenkomsten oneer aandoen aan het werk dat we hebben geleverd met onze onderzoekscommissie. De verdachtmakingen aan de meerderheid en de vooringenomenheid waarmee jullie die uitspraken doen, zijn zeer jammer. We zijn tot eerlijke conclusies gekomen. En we zijn het er zelfs in de onderzoekscommissie zelf over eens geraakt dat dit geen tekst zou zijn die we met zijn allen zelf geschreven zouden hebben. Als elke partij zelf een tekst en conclusies had mogen schrijven, hadden die er anders uitgezien. Maar we zijn tot een compromis gekomen, tot een consensustekst waar we ons allemaal, tot vrijdagavond zeven uur, in konden vinden. En toen hoorden we niets, tot vier over tien.

We benoemen de collectieve verantwoordelijkheid. We benoemen de cascade aan beslissingen. Dus zeggen dat dat niet in de conclusies stond, is de commissie en het verslag oneer aandoen. Het is zeer jammer dat u dat doet. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Het enige wat ik gezegd heb, is dat er bepaalde momenten waren in deze onderzoekscommissie – ik zou eigenlijk alles moeten overlopen en ik zou ze er zo kunnen uithalen – waarbij inderdaad ... En ik zeg niet dat dat allemaal bewust gebeurd is en dat jullie geen prachtig werk hebben geleverd, zeker de verslaggevers ook, ik erken iedereen in zijn vele werk en inzet, vele uren en dagen, al wat je wilt. Maar sowieso zijn er zulke momenten geweest in de commissie. En ik zit lang genoeg in de politiek om te weten wanneer en hoe iemand iets zegt op een bepaalde manier. Dat is het enige wat ik daarmee heb willen zeggen.

Collega Anaf, u zat natuurlijk in een moeilijke positie. U was enerzijds voorzitter en anderzijds bent u lid van de oppositie. Ik begrijp dat het uw betrachting was – en dat siert u – dat de commissie met een unaniem eindoordeel kwam. Ik begrijp dat. U hebt daarvoor alles uit de kast gehaald. Mag ik er trouwens op wijzen, collega De Roo, dat het zes uur geduurd heeft vooraleer die politieke verantwoordelijkheid in het eindverslag kwam? *(Opmerkingen)*

Hoeveel teksten zijn er niet over en weer gegaan? Wanneer is de term 'collectieve politieke verantwoordelijkheid' ...? Ik denk dat u het was die dat erin gebracht heeft. We hebben zes uur over één alinea gedebatteerd. Dus kom mij dan niet zeggen dat er geen debat was tussen meerderheid en minderheid en mensen met een ander idee.

Maar waar ik me aan stoor, is dit. Ik heb het daarjuist gezegd en ik herhaal het. Waarom zouden wij daar geen andere mening over mogen hebben? Was het op voorhand beslist dat we allemaal dezelfde mening zouden hebben? Collega Anaf zegt dat wij enthousiast waren over zijn tekst. Wij waren enthousiast, maar wij hebben er ook nog zoiets als een weekend over nagedacht. *(Gelach. Opmerkingen)*

En wij hebben ook nog zoiets als een interne democratie binnen onze partij. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Onze leden van de commissie, Chris Janssens, ikzelf en collega Claes, zijn inderdaad teruggefloten. Dat geef ik grif toe.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Dus ik neem er akte van dat de partij beslist heeft wat uw oordeel moest zijn. *(Applaus bij de meerderheid)*

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Collega Schiltz, als u nu nog niet begrepen hebt dat het om een grapje ging ...

Collega Anaf, wat er niet serieus is, is wat u ons verwijt, wat ik misschien u zou kunnen verwijten – en ik moet hier niet de verdediging van Groen op mij nemen –: wat hebt u vorige vrijdag gestemd? Wat hebt u gestemd? Weet u het nog? U hebt voor de eindconclusie gestemd en u hebt zich onthouden op het amendement van Groen. Tjeven kunnen het niet beter, denk ik. *(Opmerkingen)*

U hebt zich als oppositielid onthouden op het amendement van Groen en u hebt als voorzitter voor gestemd over de eindconclusies. U hebt de afgelopen weken, en zeker de afgelopen dagen, tientallen keren gezegd dat u het veel straffer wilde, dat u bepaalde zaken ook beter wilde benoemen. En weet u wat er nog

straffer was, collega Anaf? U verwijt ons van alles, maar misschien moet u eens uw interview in Humo van enkele weken geleden herlezen. Wat u daar zegt over politieke verantwoordelijkheid, over de Vlaamse ... Ik citeer: "Het is typisch dat de Vlaamse Regering pas in actie is gekomen toen de zaak in de pers kwam." U zei ook – ik heb het hier niet bij de hand – dat de Vlaamse Regering in handen is van bepaalde lobbygroepen. Kunt u dat preciseren? Over wie gaat dat? Wie zit er hier in de zakken van de lobbygroepen? Ik zou dat wel eens willen weten. U verwijt ons dat wij twee ministers, minister Weyts en gewezen minister Schauvliege, bij naam noemen. U noemt hen in feite witteboordcriminelen omdat ze in de zakken zitten van lobbygroepen. Daar zou ik toch wel eens wat meer uitleg over willen krijgen, in plaats van ons te beschuldigen en verwijten toe te sturen.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Beste collega's, wie denk dat de pers ons amendement nodig had om de conclusies van deze onderzoekscommissie te doorprikken, onderschat de pers. Wie denkt dat de mensen in Zwijndrecht ons amendementje nodig had om de conclusies van deze onderzoekscommissie te doorprikken, onderschat de mensen in Zwijndrecht. Dat is natuurlijk wel de realiteit. De verantwoordelijkheid van de politiek in dit dossier gaat verder dan een collectieve politieke beleidsverantwoordelijkheid voor een cascade aan beslissingen. Die is concreet. Dat gaat – zoals ik in de commissie ook heb gezegd – niet in de eerste plaats over namen noemen. Iedereen zegt: 'Het moest één iemand zijn. Het moest een naam zijn.' Ik heb nooit een voorstel gedaan voor één iemand. Wij hebben in de commissie een zeer concreet voorstel op tafel gelegd, zonder namen. Het was onbespreekbaar. We konden er zelfs geen debat over voeren. Dat is jammer want die verantwoordelijkheid is meer dan collectief, ze is meer dan de verantwoordelijkheid voor wat administraties mis hebben gedaan, ze is meer dan meegesleept te zijn geweest in een cascade. We hadden dit het 'cascaderapport' kunnen noemen, zei men al in Terzake. Dat gaat over concrete zaken. Dat gaat over de druk om Oosterweel te realiseren. Dat is begrijpelijk, maar we kunnen daarover achteraf alleen maar vaststellen dat dit ervoor heeft gezorgd dat de volksgezondheid niet centraal heeft gestaan. Dat gaat over de concrete beslissing om niet met de bevolking te communiceren en de impact daarvan op het niet uitvoeren van metingen. Er heeft toch iemand beslist over de besparingen in al die overheidsdiensten die hier de revue zijn gepasseerd en die hebben gezegd dat het moeilijk begint te worden om hun werk goed te doen door de opeenvolgende besparingsrondes? Dat zijn concrete politieke verantwoordelijkheden. Het feit dat men dat niet wil benoemen, het feit dat we daar zelfs geen debat over kunnen hebben, dat is nu net partijpolitiek. Dat vind ik jammer. Net omdat er volgens mij tijdens die negen maanden onderzoekscommissie serieus gewerkt is. Net omdat ik zelfs mensen hun eigen partij heb zien overstijgen, mensen die kritisch zijn geweest ten aanzien van hun eigen regering. Absoluut! Ik zal mijnheer Schiltz niet bij naam noemen! *(Gelach)*

Ik vind het heel jammer omdat, nu puntje bij paaltje komt en wij conclusies schrijven, die zaken niet besproken mogen worden, die zaken niet benoemd mogen worden. Dan stel ik voor dat we stoppen met elkaar daarin oneerlijk te noemen, dat we stoppen met elkaar in partijpolitieke spelletjes verwijten toe te schuiven. Wij hebben daar een andere mening over. Wij hebben daar een politiek meningsverschil over. Laat ons dit politiek meningsverschil uitdebatteren. Dat is waarvoor we een parlement hebben. In plaats van elkaar weg te zetten als oneerlijke partijpolitieke pionnen. *(Applaus bij de PVDA en Groen)*

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Ik zou eigenlijk graag in de lijn van de vorige collega willen verdergaan. Ik wil misschien even een andere toon laten horen.

Ik ben eigenlijk ontzettend fier op het werk dat de onderzoekscommissie heeft gedaan. Ik heb de afgelopen maanden – en iedereen heeft het hier aangehaald – gezien dat er ontzettend hard is gewerkt, negen maanden aan een stuk. Ik heb heel wat collega's leren appreciëren omdat ze doortastend waren, het serieus namen, keihard werkten. Ik wil ze allemaal noemen: collega Daniëls, collega Rombouts, collega Schiltz, collega D'Haese, collega Schauvliege ... Heel wat mensen hebben hier ontzettend veel tijd in gestoken en werk aan geleverd. Ook het feit dat er tot op het laatste moment door iedereen serieus is gewerkt aan de tekst is a testimony of that – om het in het Engels te zeggen. Het is daar het bewijs van. Er is ontzettend hard gewerkt.

In de conclusies die iedereen heeft geformuleerd, ook mijn partij, ook de partij van collega D'Haese, is er gezegd dat er heel wat goede elementen in de conclusies staan, in de aanbevelingen die gedaan worden, in de tekst die samen is afgeklopt. Er is heel wat hard en goed werk verzet geweest. De conclusie hebben we toch allemaal met elkaar willen delen. De zorg die we met zijn allen dragen, over alle partijen heen, is dat dit nooit meer mag gebeuren. Dat hebt u ook aangehaald, collega De Roo. Dit mag nooit meer gebeuren. Dat is onze verdomde plicht naar de Vlaming toe.

Ik heb het meeste respect en het meeste begrip voor de inderdaad ondankbare positie van de voorzitter. Ik begrijp zijn tussenkomst, die voor een stuk emotioneel is, compleet. Het is een heel moeilijke positie.

We hebben geprobeerd om samen te landen, maar dat was inderdaad een heel moeilijke oefening. Op het einde van de dag was er inderdaad een politiek meningsverschil. En daarvoor dient dit parlement ook. Om dat daar gewoon open en bloot te kunnen leggen. En dan hoor je ook kritiek, collega Schiltz. Collega's, ik heb jullie laten uitpraten, ik heb heel grondig geluisterd naar wat jullie hebben gezegd, ik zou hetzelfde respect willen vragen. Dan komen we dan op een bepaald moment met onze eigen amendementen en wordt er gezegd dat dat te laat is. Ze worden pas om 10.04 uur ingediend. Ja, collega's, dat kan zijn dat jullie dat vinden. We hadden kunnen schorsen. We hadden de tijd kunnen nemen om te debatteren. Er zijn genoeg manieren om daar verder het debat over te voeren. Het is toch niet de eerste keer in een debat in dit parlement dat er op een bepaald moment plots iets wordt voorgelegd waarover moet worden nagedacht? Het is trouwens niet de eerste keer, en daar volg ik collega D'Haese ook helemaal in, dat we de afgelopen maanden die discussie hebben gehad over politieke verantwoordelijkheid. Als je die transparantie wilt doortrekken zoals wij dat willen, dan stel je dat voor. Als je dat niet wilt, of je bent het er niet mee eens of je vindt dat de tekst ver genoeg gaat, ja, dan stem je daar inderdaad tegen. Maar om het dan te herleiden tot politieke spelletjes, dat vind ik echt te gemakkelijk. Dat is, vind ik, ook het werk dat we met zijn allen hebben gedaan onrecht aandoen. Zo kan iedereen zich gemakkelijk op zijn of haar of hun eigen eiland verschuilen. 'We volgen jullie niet, jullie doen aan partijpolitieke spelletjes, jullie willen ons niet volgen, jullie willen mensen beschermen.'

Ik denk – en dat is mijn conclusie de afgelopen maanden, ik heb gezien dat iedereen zijn best heeft gedaan, iedereen heeft de waarheid naar boven willen halen – dat de conclusies nu eenmaal anders zijn. Lang leve het meningsverschil, lang leve het debat, lang leve het politieke debat. We hebben er andere meningen over, laten we daarover discussiëren. Maar stop om met de vinger te wijzen en het allemaal gemakkelijk weg te zetten door het te benoemen als politieke spelletjes, want die vlieger gaat niet op. (*Applaus bij Groen en de PVDA*)

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, dit is een triest schouwspel. (*Opmerkingen bij Groen*)

Ik hoor hier zeggen: we hebben tienduizenden pagina's – en dat is werkelijk zo – documenten doorgeploegd in een beveiligde omgeving. Dat wil zeggen dat enkel de leden van deze onderzoekscommissie daar toegang toe hadden. Dat geldt ook inclusief uren getuigenverhoor. Maar blijkbaar hadden burgers die tot nader order geen toegang hadden tot die documenten een ander oordeel. Ik kan dan alleen maar tot de conclusie komen dat blijkbaar iemand al die documenten gedeeld heeft. Ja, dat is wel heel raar.

Mijnheer Annouri, eigenlijk is het jammer dat er geen verslagen zijn van de besloten commissies. Misschien kunnen we dat nog aanbevelen. Want het is boeiend wat u nu zegt. In de twaalf zittingen die er geweest zijn, hebt u dat nooit uitgesproken, want u was er niet. Sorry. U hebt het hier over de conclusies, en dit en dat. U kunt dat niet weten. U was daar niet. Geen enkele keer, nul. Als ik dan vaststel dat er om 10.04 uur in de commissie een amendement binnenkomt en dat de partijen, die er op vrijdagavond wel waren en zeiden dat ze zich daarin konden vinden, dat het een eerlijke conclusie was, dan hun kar keren, dan ben je niet bezig, collega's, met waar ik het net over had, namelijk met onderzoeks-rechter te zijn op basis van feiten en vaststellingen om tot een juiste en eerlijke conclusie te komen.

Dat is mijn vaststelling van het trieste schouwspel. Alweer gaat het niet over de aanbeveling. Alweer gaat het niet over de historiek. Alweer gaat het over dat waar ik mee begonnen ben, voorzitter, het gekrakeel dat ik gehoopt had te overstijgen. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Ik wil daar kort op reageren want ik heb inhoudelijk gezegd wat ik te zeggen had. Maar mijnheer Daniëls, ik noteer in het verslag ook dat u mij mist. Dat is dan een mooie zaak.

Twee, u moet voorzichtig zijn als u wilt weten waarom juist u me zeker persoonlijk kunt komen vragen wat juist de zaken zijn. (*Opmerkingen van de heer Daniëls*)

Wacht even. Laat me nu even uitspreken zoals ik ook u vriendelijk laat uitspreken. U moet niet beginnen te roepen. We zitten niet in een circus.

U zegt dat mijn partij niet vertegenwoordigd was. Mijn partij was wel vertegenwoordigd. Jawel, ik heb het hier opgeschreven: partijen die er wel waren. Die van mij was vertegenwoordigd. Als u zich absoluut wilt mengen in wie wij afvaardigen in dergelijke verslagen of commissies: kom dan hier zitten, koop een lidkaart, dan kunt u zich mee bemoeien met de interne vergaderingen. Maar collega's, die aanvallen ad hominem hebben natuurlijk weer hetzelfde doel, namelijk mensen proberen weg te zetten, het herleiden tot en jezelf ontslaan van het inhoudelijk debat.

Collega Daniëls, u mag proberen, maar de eindconclusie blijft dat men niet ver genoeg gaat in het benoemen van de politieke transparantie, de politieke verantwoordelijkheid. U kunt dat niet uitleggen, ongeachte welke drogredenen u probeert aan te halen. Dat is uw volste keuze. Wij hebben er een andere mening over. Daarom hebben we het amendement ingediend. De enige duidelijkheid is dat u dat niet mee goedgekeurd hebt, alle afleidingsmanoeuvres ten spijt. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Ik vind het eerlijk gezegd een jammer schouwspel om dit te moeten zien. De aanbevelingen zijn het belangrijkste deel van het rapport en we hebben het er hier weer over – ik heb niet spelletjes gezegd – ik heb gezegd: dat de belangen van de partijpolitiek voor sommige partijen meer doorwogen. Dat stel je opnieuw en opnieuw vast. (*Applaus bij de meerderheid*)

Doorheen de maanden onderzoek hebben we altijd tegen elkaar gezegd dat we niet met de bril van vandaag gaan kijken naar het verleden. Dat was een leidend principe voor de onderzoekscommissie. Het was ook onze plicht voor de Vlaming om ervoor te zorgen dat we met de kennis van toen ook keken naar de situatie van toen. Daarvoor moest je je inlezen in het dossier. Daarvoor moest je de hoorzittingen bijwonen. Daarvoor moest je kritische vragen stellen. We hebben dat ook, wie hier toch zat, één voor één gedaan. Daaruit komen die aanbevelingen waar we nu mee aan de slag moeten voor een veiligere en gezondere omgeving. Collega Sintobin, als er een tekst is waarover we zes uur discussiëren – ik heb de tijd niet bijgehouden, ik geloof u daar op uw woord – en verfijnen, dan kan ik mezelf in spiegel kijken, dan ga ik ervan uit dat de tekst waar we dan mee landen en waar niemand nog problemen over maakt, een tekst is die het dichtst bij de waarheid zal liggen. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik ga nog even in op het uit elkaar gaan in consensus. Ik spreek dat ten stelligste tegen. Donderdag en vrijdag hebben wij de hele tijd gediscussieerd over de conclusies. In de eerste lezing van die conclusies hebben we heel duidelijk onze opmerkingen meegegeven en aangegeven dat we een probleem hadden bij het niet benoemen van de politieke verantwoordelijkheid. We hebben dan zelf met de oppositiepartijen een tegenvoorstel gedaan. Dat was niet aanvaardbaar. Wij zijn uit elkaar gegaan met de boodschap: we gaan het geheel bekijken en dan zien wat we doen. Dat was de afspraak! Dit nu verdraaien omdat jullie geloven in jullie eigen verhaal, dat is onzin. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Ik wil eigenlijk een ander punt maken. Ook dat is beschamend, mijnheer Daniëls. We hebben het hier over het grootste milieuschandaal van de afgelopen decennia. Ik heb hier verschillende collega's van de meerderheid horen praten over gekrakeel overstijgen. En ik heb gehoord dat we geen conclusies mochten trekken voor er duizenden pagina's doorgenomen zijn. Ik ben er echt van overtuigd dat de collega's uit de onderzoekscommissie dat in hun beste vermogen en met de beste intenties gedaan hebben.

Maar er moet mij wel iets van het hart. Het is bijzonder moeilijk om een serene onderzoekscommissie en een sereen debat te hebben als de voorzitter van de grootste partij – hier vandaag trouwens niet aanwezig – de weken voorafgaand aan de onderzoekscommissie elke tv-studio is binnengegaan om een verpletterende verantwoordelijkheid toe te wijzen aan lokale bestuurders, aan ambtenaren die hij onder de bus heeft gegooid. Hoe beschamend is het om jullie te horen praten over een gebrek aan politieke verantwoordelijkheid als er al een trial by media is geweest door de voorzitter van de N-VA? (*Opmerkingen. Rumor*)

Ik wil graag mijn zin afmaken. Ik weet dat het pijn doet. Maar vanuit de meerderheid en vanuit de voorzitter van de grootste partij in dit halfroond is er een trial by media gevoerd waarbij een verpletterende verantwoordelijkheid betekende: stampen naar beneden. En deze meerderheid heeft nadien besloten om geen politieke verantwoordelijkheden aan te duiden. En dat is toch wel

opmerkelijk. Ambtenaren onder de bus, lokale bestuurders onder de bus, en achteraf zeggen dat we het niet gaan hebben over verantwoordelijkheden.

En wat blijkt uit dat onderzoek? Dat die trial by media door jullie onderzoek is ontkracht. En ik hoop dat jullie allemaal, met dezelfde vurigheid als toen in alle tv-studio's, zullen zeggen dat er daar niets van aan was. Want ook dát bent u aan uw burgers verplicht in dat grootste milieuschandaal van de afgelopen decennia. Dán is het geloofwaardig dat jullie hier het politieke gekrakeel willen overstijgen. Als u, mijnheer Daniëls, zegt dat wat uw voorzitter in de studio heeft gezegd, op niets is gebaseerd en niet waar is. Dan hebt u ten minste een beetje politieke verantwoordelijkheid genomen, als parlementslid hier. Al de rest zijn praatjes voor de vaak.

En dan is het ook heel duidelijk wie er níét mocht worden uitgenodigd in de commissie. De activisten werden niet uitgenodigd, de heer Kennis werd niet uitgenodigd. *(Opmerkingen. Rumoer)*

Dat geeft op zijn minst een bepaalde indruk. En voor zichzelf blijft er de ontkenning.

En er is inderdaad ons amendement. Ik ben er fier op dat ...

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Voorzitter, wat hier gebeurt, is grotesk.

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Mensen die het hele proces hebben doorgemaakt, kunnen misschien ook een uitspraak doen over die trial by media die er is geweest en die op nul en generlei bewijzen blijkt te zijn gebaseerd. Dank u wel. Dán zou het geloofwaardig zijn dat u het politieke gekrakeel wilt overstijgen.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Voorzitter, ik wil twee feiten rechtzetten. En ik hoop dat we het daarna dan over de inhoud kunnen hebben, over het milieubeleid, waarvan ik dacht dat de collega's van Groen dat belangrijk zouden vinden.

Collega Schauvliege, u vergeet in uw relaas te vertellen dat er nadien nog een consensusvoorstel is geweest en dat we uit elkaar zijn gegaan met het idee dat er daarover een consensus was. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

En dan het kan zijn dat u de hele conclusie nadien nog eens wilt nalezen en achteraf tot de conclusie komt dat u er zich dan toch niet in kunt vinden, maar dan neemt u de telefoon en dan zegt u: 'Sorry, toch 'no deal'.'

En collega Almaci, puur factueel: ik denk niet dat het woord Zwijndrecht voorkomt in de conclusies. *(Applaus bij Vooruit en de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Mevrouw Almaci, ik begrijp dat u een probleem hebt met de heer De Wever. U bent niet de enige. *(Gelach. Applaus bij Open Vld, Groen en Vooruit)*

Maar dat doet er hier eigenlijk niet toe. Dat doet er hier hoegenaamd niet toe. Het enige wat hier toe doet, is dit verslag. En staat hierin dat het de schuld van de burgemeester van Zwijndrecht van Groen is? Neen, dat staat daar níét in. Er worden géén mensen van de administratie onder de bus gegooid. Wel zijn we in het verslag loeihard over de collectieve verantwoordelijkheid die dé overheid, politiek en administratie dragen.

Want ja, wat verwachten de mensen van ons, de mensen met PFOS in hun bloed? Die verwachten dat iemand de kosten betaalt voor hun medische opvolging. Wat verwachten de mensen in Zwijndrecht, Linkeroever en elders, met door PFAS vervuilde grond? Dat de OVAM hen een attest geeft. Dat geldt trouwens voor alles. Er is de vloek van die bodemattesten van de OVAM waarin staat: 'We weten het niet'.

Ik wil dat de overheid de mensen kan zeggen: 'Jouw grond, waarop jij woont, waarop jij speelt, waarop jij onderneemt, die is veilig.' Dat moet onze taak zijn. En ja, wij hebben vastgesteld dat er iets aan de hand is, iets serieus aan de hand, iets dat veel verder gaat dan snel een zondebok aan te duiden.

Er is iets mis met de manier waarop wij de administratie hebben opgericht, waardoor zij het niet kunnen. Zij kunnen niet zeggen: 'jij bent veilig, en jij wordt geholpen'. Daarom zeggen wij: ja, het is collectief. Het is hemeltergend hoe we hier nu 'ambras' zitten te maken, over wiens amendementje het is, en op welk uur, en dat was een stoute, en die daar heeft iemand proberen te beschermen. Godverdomme, er is iets aan de hand, en wij willen het oplossen. Wij hebben in die commissie met z'n allen ons eigen partijbelang overstegen, omdat we de ernst van de situatie hebben ingeschat.

Minister, er zal de komende maanden verdomme heel veel werk op de plank liggen, heel veel werk! Het rot zit niet alleen in de kop, het zit in heel het lijf. Dat moet aangepakt worden, door ieder op zijn departement. Dit rapport is een opstart.

Het is een eerlijk rapport, dat in de spiegel kijkt, en zegt: dit kan niet meer, dit moeten we aanpakken. Dat heeft niets te maken met het schaamteloze spelletje dat u hier aan het opvoeren bent. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik sluit me aan bij de wijze woorden van collega Anaf en collega Schiltz, over die collectieve politieke verantwoordelijkheid.

Ik was me eigenlijk aan het afvragen hoe dit nu komt. Collega Schauvliege, die alles heeft gevolgd voor Groen, heeft haar akkoord gegeven aan het compromisvoorstel. Collega Anaf heeft immers een compromis voorgesteld, gebaseerd op feiten. Het is geen politiek compromis, het zijn feiten. Waarom heeft zij daaraan haar akkoord gegeven, en waarom komt er dan, minuten nadat de eindcommissie start, toch een amendement? Wel, dat is me nu duidelijk geworden. Mevrouw Almaci, uw spreken heeft het duidelijk gemaakt. Er is de integere en inhoudelijke logica van de commissie, en u hebt uw collega Mieke Schauvliege erop gewezen dat zij in haar interview in Humo mensen had aangeduid, en nu zie je dat niet. Ten tweede mag Zwijndrecht blijkbaar niet genoemd worden. Wel, Zwijndrecht wordt niet genoemd, maar Zwijndrecht zit wel in de collectieve verantwoordelijkheid. Misschien moet u eens vragen aan de burgemeester van Zwijndrecht hoeveel extra mensen hij heeft aangenomen op zijn milieudienst, met alle inkomsten uit de industrie, om duidelijke adviezen te geven. Ik zal het u zeggen: geen. Ook de personeelsinzet zit hierin: er moeten gericht prioriteiten worden gesteld, op alle niveaus, lokaal, provinciaal en Vlaams. Dat is één van de prioriteiten, en ik hoop dat we het daar in de toekomst over kunnen hebben. Maar de tussenkomst van mevrouw Almaci was heel verduidelijkend: daar was de platte partijpolitiek. Ik vind het jammer voor mevrouw Schauvliege dat ze zo hard is teruggefloten. Maar dat is nu dan duidelijk. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Ik heb mijn tussenkomst eigenlijk net gedaan. Ik heb niets meer toe te voegen. De essentie is gezegd. Het is nu de uitdaging aan de Vlaamse overheid en aan het parlement om die aanbevelingen uit te voeren, en om de mensen te geven waar ze recht op hebben: bescherming van hun leefmilieu, zekerheid over de gezondheid van de grond om te ondernemen en te leven. That's it, niet meer, niet minder. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Nooit meer een PFOS-schandaal, dat is de inzet van deze PFOS-onderzoekscommissie. Het goede nieuws, collega's, is dat de aanbevelingen er liggen. Het zijn stuk voor stuk aanbevelingen die voor een aardverschuiving in ons milieubeleid kunnen zorgen, met eindelijk milieu en gezondheid voorop. Het is nu inderdaad zaak om dat uit te voeren. De Vlaamse Regering, en ook dit Vlaams Parlement, moeten die aanbevelingen omzetten in werkelijkheid.

Als die onderzoekscommissie één ding haarfijn aantoonde, dan was het dat de Vlaamse overheid inderdaad niet in staat was om de gezondheid van haar burgers, de Vlamingen, en ons milieu te beschermen.

Vlamingen worden en werden letterlijk ziek van PFOS. De vervuiler, 3M, ging in dezen heel, heel zwaar in de fout, maar dat deze en vorige Vlaamse regeringen dat lieten gebeuren, is een gigantisch probleem. Een hele reeks beslissingen, ook politieke beslissingen, van de Vlaamse Regering en de verantwoordelijke ministers, zorgde ervoor dat die vervuiling zo kon ontsporen. Politieke beslissingen betekenen politieke verantwoordelijkheid, en laat die politieke verantwoordelijkheid nu net het grote falen zijn van deze onderzoekscommissie. 'Politieke verantwoordelijkheid': twee verboden woorden, die we niet mochten opnemen in het eindverslag. De feiten worden erkend, dat het politieke beslissingen waren niet. Wat een gemiste kans om transparant te zijn, om eigen fouten te erkennen. De burger trekt immers zelf zijn conclusies en dwingt een gezond leefmilieu af in de rechtbank. Gelijk heeft hij, want wat we hier hebben gezien, toont aan dat de Vlaamse Regering faalt in het garanderen van de bescherming van onze gezondheid.

Op vier cruciale moment zijn er beslissingen genomen die een impact hadden op het verloop van de feiten, en dat gaat over politieke beslissingen. Ik som ze nog eens op. Ten eerste: de aanhoudende besparingen in het milieubeleid, die zo ver gingen dat de basisopdracht van de overheid om de gezondheid en het milieu te beschermen in het gedrang kwam. Die besparingen, dat is de politieke verantwoordelijkheid van de opeenvolgende regeringen. Ten tweede: de beslissing van 17 oktober 2017 om niet te communiceren naar de buurtbewoners en het bestuur van Zwijndrecht. Dat zorgde ervoor dat er niet onmiddellijk metingen konden worden uitgevoerd in de omgeving en dat de vervuiling vier jaar langer kon uitbreiden. Dat is politieke verantwoordelijkheid. Ten derde: het afsluiten van de dading tussen BAM/Lantis en 3M, die verder reikte dan het puur operationele en waarover momenteel onduidelijk is of ze het principe 'de vervuiler betaalt' wel degelijk respecteert. Dat is ook politieke verantwoordelijkheid. Ten vierde: de druk die er vanuit het politieke stuurcomité van de Oosterweelwerken is geweest om de werken te laten doorgaan en de kosten beheersbaar te houden. Dat is onmiskenbaar ook politieke verantwoordelijkheid.

Maar goed, terug naar het rapport. 20 april 2021: dat was de allereerste keer dat ik een vraag stelde aan minister Demir over PFAS. Toen leek er niet echt veel aan de hand, maar op datzelfde moment kwamen er alarmerende berichten in de pers naar aanleiding van onderzoekswerk van klokkenluider Thomas Goorden.

Die berichten alarmeerden ook het bestuur van Zwijndrecht, dat onmiddellijk in actie schoot en metingen uitvoerde. Pas toen drong tot deze Vlaamse Regering door hoe ernstig het probleem was. Er werd een opdrachthouder aangesteld en de onderzoekscommissie ging van start.

Collega's, de hoorzittingen waren ontluisterend. De arrogantie van 3M, dat al jarenlang de regels aan zijn laars lapt en ermee wegwam, was ronduit choquerend. De enorme impact op onze gezondheid door de continue blootstelling aan deze schadelijke stoffen, die voor altijd in ons lichaam en ons milieu blijven, was ontluisterend, maar ook hoe ruim de PFAS-vervuiling verspreid is over de wereld. In Vlaanderen, in de Verenigde Staten, maar ook in Italië en zelfs heel dicht bij de deur, in Nederland, was er een PFAS-schandaal. Er was het gebrek aan informatie. De hoorzittingen drukten ons met de neus op de feiten: door de beperkte gegevens van 3M werd vlot toestemming verkregen om schadelijke stoffen te lozen en uit te stoten, en er werd dan zelfs nog geloosd zonder vergunning. Waanzinnig vind ik dat.

Nog altijd weten we niet wat de impact van alle lozingen van verschillende bedrijven is op de omgeving. De kennis die wel aanwezig is, kwam niet of heel beperkt bij het beleid en werd ook maar heel beperkt toegepast, laat staan dat het de basis werd voor nieuwe wetgeving.

Hoe kun je vervuiling aanpakken, opsporen en goed behandelen als je jarenlang bespaart op administraties? We betalen een heel hoge prijs voor die jarenlange besparingen. Sinds 2010 is ongeveer een op de vijf ambtenaren verdwenen bij het beleidsdomein Omgeving. Ja, in de eerste jaren kun je dat opvangen met efficiëntieverbeteringen, maar diverse getuigen in onze onderzoekscommissie gaven mee dat de rek eruit was. Die combinatie van een gebrekkige samenwerking en verkokering was helaas 'a disaster waiting to happen'.

Er zijn ook problemen met onduidelijke wetgeving en de gebrekkige toepassing ervan, maar vooral een gebrek aan controle op die concrete toepassing. Bovenal was er de vaststelling dat de overheid niet in staat is gebleken om bij alle plannen gezondheid en milieu voorop te stellen. Milieu-informatie wordt mondjesmaat ter beschikking gesteld, alsof de overheid schrik heeft van haar eigen schaduw. Het deed ons allemaal, alle leden van de onderzoekscommissie, van de ene verbazing in de andere vallen.

Daarom zijn er in het verslag hele straffe en eensgezinde aanbevelingen geformuleerd die voor een aardverschuiving zorgen op het vlak van milieu en gezondheid, of toch als ze omgezet worden in de praktijk. Ik haal er de belangrijkste voor ons uit.

Ten eerste, en dat is de evidentie zelf, moet de vervuiler betalen. Maar dat mag niet langer een slogan zijn, het moet ook echt gebeuren. Het kan niet zijn dat deze aanhoudende vervuiling door de belastingbetaler wordt betaald. Dat de aanbevelingen hieraan bijzondere aandacht besteden, is bijzonder goed. Zoeken naar betere juridische ondersteuning om dit om te zetten in de werkelijkheid is meer dan nodig. Een bedrijf dat enkel doet waartoe het verplicht wordt, terwijl het in andere landen veel verder staat en men meer inspanningen levert voor mens en milieu, moet gedwongen worden de meest milieuvriendelijke technieken toe te passen. Extra milieubelasting voor deze schadelijke stoffen kunnen we niet tolereren.

Een tweede belangrijke aspect is dat we de gezondheid en het milieu vooropzetten in elke beslissing. Dat werd in het verleden te weinig gedaan. Bij vergunningen kijken we meer naar wat de omgeving en de gezondheid aankan in plaats van naar die ene lozing op zich. We bekijken in de verschillende

procedures hoe we het milieugezondheidsluik kunnen versterken en we proberen alle kennis samen te brengen in een kennishub milieu en gezondheid.

Drie, we werken aan een gifvrij milieu. Het is hier al gezegd, bedrijven die nieuwe chemische producten op de markt brengen, moeten nu zelf aantonen dat hun producten veilig zijn. Bedrijven die bepaalde stoffen produceren, blijven daar voor altijd verantwoordelijk voor. Dat principe willen we introduceren, dat principe zal een aardverschuiving met zich meebrengen.

Tot slot geven we de administratie weer meer slagkracht. We zorgen voor voldoende mensen, middelen en kennisuitwisseling om die slagkracht te vergroten. Dat is bijzonder belangrijk. We zorgen ervoor dat alle informatie in één databank zit: één bedrijf, één dossier. Dat is zeer belangrijk. En we zorgen er ook voor dat die informatie vlot opvraagbaar is door de burger. Bovenal, we zorgen voor meer en efficiëntere controle. Het allerbelangrijkste om dat te doen slagen, is meer inzetten op transparantie op alle vlakken, op het vlak van kennisdeling tussen overheid en industrie, tussen verschillende diensten, maar ook internationaal.

Het is even belangrijk om duidelijk de verantwoordelijkheden vast te leggen waar ze moeten liggen want pas als dat duidelijk is, kan men mensen aanspreken op die verantwoordelijkheden. Geen paraplu's dus.

En last but not least zetten we in op samenwerking binnen en tussen milieu-administraties van verschillende niveaus maar ook tussen bedrijven, wetenschappelijke instellingen en overheden. Dat is een must.

Collega's, ik wil graag afronden met te zeggen dat wanneer de Vlaamse Regering onze aanbevelingen opvolgt, we met ons werk onwaarschijnlijk grote stappen vooruit hebben gezet, maar het werk is niet af. De eerste horde in de omwenteling is genomen. U mag erop rekenen dat Groen dit zeer aandachtig zal opvolgen want een tweede PFAS-schandaal mag niet meer gebeuren. *(Applaus bij Groen en de PVDA)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Beste collega's, de Vlaamse overheid heeft gefaald in haar kerntaak, het beschermen van haar burgers, onder de politieke verantwoordelijkheid van de Vlaamse Regering. Misschien is het wel belangrijk om dat even te laten inzinken. Dat is een keiharde vaststelling. De Vlaamse overheid is er niet in geslaagd om de gezondheid van de burgers van Zwijndrecht en omgeving te beschermen tegen de grote vervuilende multinational 3M die, en dat hebben we vaak gezien in dit verhaal, geen enkele scrupule heeft getoond.

Met de onderzoekscommissie zijn we de voorbije negen maanden op zoek gegaan naar hoe dit in godsnaam is kunnen gebeuren. Daarnaast hebben we samengewerkt aan aanbevelingen om ervoor te zorgen dat dit in de toekomst nooit meer kan gebeuren in Vlaanderen. Die aanbevelingen kunnen voor een echte omslag zorgen voor het milieubeleid in Vlaanderen. Zij moeten ervoor zorgen dat de overheid voortaan haar prioriteiten wel juist legt en voortaan wel de gezondheid van de mensen op de eerste plaats stelt, voor de economische belangen van grote vervuilende multinationals.

En ja, collega's, de commissie heeft wel degelijk ook politieke verantwoordelijkheden vastgesteld. Mevrouw Schauvliege, ik heb het al gezegd en ik zal er niet meer op terugkomen, maar de vier punten die u maakt, staan alle vier in het rapport. Wat de besparingen betreft, is de Vlaamse Regering door haar opeenvolgende besparingsoefeningen mee verantwoordelijk voor het feit dat de administratie haar taken niet meer naar behoren kon uitvoeren. De besparingen

hebben er met andere woorden mee voor gezorgd dat de administraties steeds moeilijker opgewassen zijn tegen grote vervuilers zoals 3M. En zo konden multinationals die duidelijk niet inzitten met de gezondheid en veiligheid van Vlamingen dus jarenlang hun gang gaan. Dat is een politieke verantwoordelijkheid van de voltallige Vlaamse Regering en dat staat duidelijk in ons eindrapport.

De politieke en maatschappelijke wil om nu eindelijk vooruit te gaan met Oosterveel na heel dat traject, heeft wel degelijk een invloed gehad op de besluitvorming.

Wat de dading betreft, wordt wel degelijk erkend dat de dading tussen 3M en BAM-Lantis zo'n grote financiële en maatschappelijke impact heeft, dat dit eigenlijk zou moeten worden geëscaleerd. In onze aanbevelingen staat dat we er in de toekomst voor moeten zorgen dat zulke dadingen niet alleen worden beslist en geëscaleerd door de Vlaamse Regering, maar ook dat daar veel meer transparantie over komt. Ook dat staat duidelijk in ons rapport.

En ja, er zijn ook door de politiek foute beslissingen genomen. Ook die worden benoemd in ons eindrapport. In 2017 hebben de beleidsmakers – en in de vaststellingen is duidelijk dat het op dat moment ging over de kabinetten-Schauvliege en -Weyts – van een onzekerheid over het humaan toxicologisch risico voorbarig een zekerheid gemaakt, waardoor beslist is om uiteindelijk niet te communiceren en ook geen metingen op te starten. Dat staat er letterlijk in.

Als die beslissing niet was genomen en er was toch verder gemeten, dan was de kans bestaande dat de no-regretmaatregelen effectief al jaren eerder in gang waren gezet. Dat staat dus allemaal in dat rapport.

Dus, collega's, wie zegt dat hier geen politieke verantwoordelijkheid is vastgesteld, die doet het hele onderzoek dat we gedaan hebben, geweld aan en doet tegelijkertijd oneer aan de straffe aanbevelingen die we samen formuleren.

Collega's, wij als Vooruitfractie willen onze verantwoordelijkheid nemen in het belang van de mensen. Ons doel, het doel van Vooruit, is van in het begin van de onderzoekscommissie heel duidelijk. Dat was uiteraard uitzoeken wie wat wist en wanneer en hoe dat in godsnaam is kunnen gebeuren. Dat hebben we ook gedaan, en grondig. We hebben daar heel veel hoorzittingen over gehad, heel veel experts over gehoord, heel veel documenten doorgeploegd. Ik zat ook met heel veel vragen. Ik heb ze ook elke keer gesteld. Hoe is het in godsnaam mogelijk dat die communicatie indertijd niet is opgestart? Hoe is het mogelijk dat daar niet is ingegrepen? We hebben dat onderzoek helemaal gedaan. Als je tot een eindrapport komt, dan moet je dat wel op een eerlijke en genuanceerde manier doen, zoals ik daarnet al gezegd heb, niet gebaseerd op complotverhalen of eigen gevolgtrekkingen maar gebaseerd op feitelijke vaststellingen, dingen die je kunt bewijzen, die je kunt staven met feiten, zoals het hoort in een onderzoekscommissie. De essentie bleef voor ons altijd: hoe zorgen we ervoor dat in de toekomst de gezondheid van de mensen wel altijd op de eerste plaats komt? De aanbevelingen die we hebben geformuleerd, zullen wel degelijk een omslag maken in hoe we in de toekomst met historische vervuilingen in Vlaanderen omgaan en hoe we onze burgers in de toekomst wel gaan beschermen tegen vervuilende multinationals. Het is de bedoeling dat de mensen in Zwijndrecht, en in het verlengde daarvan alle Vlamingen, daar effectief beter van worden, want anders hebben we ons werk voor niets gedaan.

Ik ben er echt van overtuigd dat we daar met dit rapport in geslaagd zijn. In de hele heisa van de voorbije dagen en de vele te verwachten commentaren die ik gekregen heb dat het een schande is dat er niet naar een verantwoordelijke wordt gewezen en dat er geen politieke verantwoordelijkheid wordt gesteld,

terwijl die mensen het rapport helaas niet gelezen hebben, in heel die warboel van reacties heb ik ook een aantal reacties gekregen van mensen die het milieubeleid in Vlaanderen goed kennen. Eigenlijk zijn die stuk voor stuk best onder de indruk van de verandering die we met dit rapport teweeg gaan brengen. We hebben een heel aantal heel concrete zaken met rechtstreekse impact op de mensen. Zo bevelen we aan om de capaciteit voor bloedonderzoek substantieel op te drijven, om een sectorfonds uit te werken dat mensen, werknemers, ex-werknemers en omwonenden die een ziektebeeld hebben ten gevolge van PFAS-blootstelling en ook vastgestelde verhoogde bloedwaarden hebben, niet eerst jarenlang moeten wachten op de uitkomst van slopende rechtszaken, zoals we in de Verenigde Staten gezien hebben, maar dat hun medische kosten meteen kunnen worden vergoed. Uiteraard vorderen we dat nadien terug van de vervuiler, in dit geval 3M.

Naar analogie daarmee bevelen we aan om een systeem uit te werken dat milieu- en gezondheidsschade gelinkt aan de verspreiding van PFAS kan vergoeden, gefinancierd door, opnieuw, de veroorzaker, de vervuiler. We bevelen ook aan om werknemers van bedrijven waar gewerkt wordt met zeer zorgwekkende stoffen, beter te ondersteunen en beter op te volgen. Daarnaast bouwen we een heel aantal checks in het normeringsproces in. De eindverantwoordelijkheid komt voortaan weer bij de overheid te liggen, zoals het hoort. We hebben een aantal aanbevelingen voor een veel bredere transparantie, een actieve openbaarheid van gegevens. We bevelen aan om de overheidsdiensten eindelijk weer te versterken zodat ze opnieuw de ruimte en de mankracht krijgen die ze nodig hebben om hun kerntaak, het beschermen van de gezondheid van de mensen en van ons milieu, opnieuw ten volle te kunnen garanderen.

Collega's, in dit rapport staat zwart-op-wit dat de besparingen van de voorbije Vlaamse Regeringen er mee voor gezorgd hebben dat de overheid haar kerntaak niet meer kan uitoefenen. Laat dus de Vlaamse Regering in de toekomst nooit meer tegen ons komen zeggen dat we meer kunnen doen met minder. Onze kerntaak komt daarmee in gevaar. Dat is een belangrijk aspect van de conclusies van dit rapport.

We draaien ook de bewijslast om: eerst bewijzen dat wat men wil produceren niet schadelijk is voor mens en milieu voor men een vergunning kan krijgen. Vlaanderen moet zich ook veel ambitieuzer en veel assertiever opstellen als het gaat over het opstellen van normen op alle beleidsniveaus. Ook daarover hebben we heel wat aanbevelingen opgenomen.

Collega's, weet u wat het sterkste is aan deze aanbevelingen? Dat is dat die aanbevelingen gesteund werden door ons allemaal. Dat wil zeggen dat ze niet gaan sneuvelen in 2024 als er misschien een andere Vlaamse Regering komt en dat het aanbevelingen zijn die ook in de toekomst ter harte zullen worden genomen, want we steunen ze allemaal.

Hadden wij er als Vooruit hier en daar wat verder in willen gaan? Uiteraard. Uit de hoorzittingen is bijvoorbeeld duidelijk gebleken dat het principe van 'no gold plating', waarbij we de Europese minimumnormen toepassen en nooit strenger zijn, belemmerend werkt voor een aantal zaken. Een aantal mensen uit de administratie hebben dat hier in onze onderzoekscommissie ook getuigd. Wij vinden het als Vooruit nog altijd jammer dat dat principe helemaal op de schop gaat. Na een milieuschandaal als dit hadden wij het nog een veel sterker signaal gevonden als we met z'n allen samen hadden gezegd: 'Tot hier en niet verder. We willen gerust strenger zijn dan de rest van Europa, want de gezondheid van de mensen gaat altijd voor, ook als de rest van Europa minder streng is.'

Zo zijn er nog een aantal zaken. Ja, we vinden dat er beter moet worden toegekeken op de afbakening van een kadastrale werkzone. En ja, het is weliswaar een stap vooruit dat eeuwigdurende omgevingsvergunningen voortaan sneller zullen worden geëvalueerd, maar als het aan ons alleen had gelegen hadden we dat systeem stopgezet en gingen we terug naar het vorige systeem. Dat is logisch, we zitten in een politieke onderhandeling over die aanbevelingen. Het sterke van de aanbevelingen die er wel liggen, is echter dat iedereen het daarover eens was en we daar echt grote stappen vooruit zullen kunnen zetten.

Ik denk dat we daar heel trots op mogen zijn en dat dat de essentie is van aan politiek doen: samen hard discussiëren en dan tot een akkoord komen. Het is een sterk akkoord, dat echt voor een omslag kan zorgen van hoe we in de toekomst in Vlaanderen zullen omgaan met vervuiling en hoe we de gezondheid van onze burgers wel zullen kunnen beschermen. Dat is waarom wij, bij Vooruit, aan politiek doen. Om te zorgen voor de mensen en ons milieu, en om zaken ten goede te veranderen. Dat is in ieder geval wat ik wil onthouden van deze commissie en ik ben er eigenlijk ook wel bijzonder trots op. *(Applaus bij Vooruit en de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Zeer kort: ik wil de heer Anaf van harte bedanken voor de vakkundige wijze waarop hij de commissie heeft geleid. Een kleine indiscretie in de pers niet te na gesproken, heeft hij dat voortreffelijk gedaan en ik ben hem zeer erkentelijk. *(Applaus bij de meerderheid en Vooruit)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Beste collega's, beste ministers, ik ben nog even gaan nakijken op de website van het Vlaams Parlement wat een onderzoekscommissie nu eigenlijk is. De website van het Vlaams Parlement vat het samen in twee zinnen: "Door een onderzoekscommissie op te richten kan het parlement vaststellen wie politiek verantwoordelijk was of is voor een probleem. Op basis daarvan kan het aanbevelingen (...) doen."

De aanbevelingen die we hier hebben gedaan zijn dus ongelooflijk belangrijk. Op sommige vlakken zou ik persoonlijk wat verder zijn gegaan, er werden er al een aantal aangehaald door de voorzitter, maar in het algemeen denk ik dat we kunnen zeggen dat er grote stappen vooruit zouden worden gezet als ze effectief in de praktijk worden omgezet. Op zich denk ik dat het logisch is, beste collega's, dat we er hier niet zo heel veel debat over hebben, aangezien er redelijk veel eensgezindheid over is. Ik ben het er wel niet mee eens dat het werk van de onderzoekscommissie daartoe wordt gereduceerd, tot het formuleren van aanbevelingen. Ook de kwestie van wie politiek verantwoordelijk is of was voor een probleem is onderdeel van een onderzoekscommissie, misschien wel het belangrijkste.

Dan is de vraag natuurlijk: wat betekent politieke verantwoordelijkheid, waar we het nu al de hele dag over hebben? Als je het mij vraagt staat dat niet gelijk aan 'die man of vrouw moet ontslag nemen en hier straks met pek en veren door de grote poort naar buiten worden gejaagd.' Ik denk niet dat dat onder politieke verantwoordelijkheid moet worden verstaan. Ik denk ook niet dat dat wil zeggen: 'Ja, het is waar, wij zijn verantwoordelijk voor wat onze administratie heeft gedaan.' Ook dat is volgens mij niet wat men onder politieke verantwoordelijkheid moet verstaan. Ik denk dat politieke verantwoordelijkheid wil zeggen dat mensen die verantwoordelijkheid hadden of hebben, de durf en de openheid hebben om te zeggen: 'Ik was daar verantwoordelijk voor en ik heb daar een fout gemaakt.' Hoe verfrissend zou het niet zijn, mochten wij politici hebben die dat zouden durven? Hoe verfrissend zou het niet zijn, mochten wij politici hebben die

daar met open blik naar zouden willen kijken? Eerder dan dat hebben we hier echter een heel debat, een steekspel gehad over wie wat waar gezegd heeft in de commissie en om hoe laat een amendement is binnengekomen. Ik vind dat jammer.

Ik denk dat we de afgelopen maanden samen hebben kunnen vaststellen dat er veel is misgelopen in het dossier. Heel veel en op heel veel verschillende vlakken.

Dat begint uiteraard bij de directie van 3M en de manier waarop zij de afgelopen jaren zijn omgegaan met hun omgeving, met hun werknemers en met de omwonenden en de manier waarop zij zich de afgelopen maanden hebben opgesteld in dit dossier. Dat is evident; daar begint alles mee.

Maar daar eindigt het jammer genoeg niet. Ze hebben hun omgeving zwaar vervuild. Dat was in zekere mate bekend. Bij de Oosterweelwerken in 2017 werd bekend dat die vervuiling veel verder verspreid was dan men oorspronkelijk had gedacht. Ook dan loopt er heel veel mis, heel veel. Men zit met een grote vervuiling. Er is onzekerheid over wat dat betekent voor bewoners die op amper een paar honderd meter van dat bedrijf wonen. Dan is de eerste vraag natuurlijk: hoe zoek je dat uit? Het antwoord op die vraag is geweest: dat zullen we nog wel zien. Men heeft niet beslist om daar onmiddellijk toe over te gaan. Er was onzekerheid over het risico voor de mens en de bouwheer van die hele affaire, BAM/Lantis, heeft dat gecommuniceerd alsof er zekerheid zou zijn dat er absoluut geen risico kon zijn voor mensen. Dat is een bizarre vaststelling: een bouwheer – een aannemer, is het bijna – beschikt over een rapport, een wetenschappelijk verslag, waarin staat dat men het niet weet en dat er extra metingen nodig zijn, maar communiceert dan dat mensen zich geen zorgen hoeven te maken, dat het in orde is. Dat is toch bizar. Dat zijn rare dingen die gebeurd zijn.

Er wordt een toetsingskader gemaakt voor het omgaan met die grond, op basis van verouderde waarden. Er wordt een rapport besteld om het risico in te schatten, maar ook dat wordt gebaseerd op diezelfde verouderde waarden. Wanneer men dat voorlegt aan diegenen die worden geacht daar expertise in te hebben – de OVAM – dan zeggen zij: het is verouderd en er zitten wat fouten in de methodologie, maar doe maar verder. Ik vind dat een aaneenschakeling van fouten. Dat is niet juist. Dat klopt niet.

Het resultaat van dat alles is dat er vier jaar geleden niet ingegrepen werd. Hoewel die puzzelstukken op tafel lagen, is de puzzel niet gelegd. Dan is de vraag hoe dat mogelijk was. Hoe is het mogelijk dat het op zoveel plaatsen tegelijkertijd misloopt? Dan kun je inderdaad je toevlucht nemen tot complottheorieën en bijvoorbeeld zeggen dat het vliegend spaghettimonster er iets mee te maken heeft. Ik denk niet dat iemand hier dat doet of gedaan heeft. Je kunt ook zeggen dat het allemaal toeval is. Ik denk ook niet dat iemand dat hier zegt. Je kunt ook nagaan wat de context op dat moment was en met welke motivaties welke beslissingen genomen zijn. Dan denk ik, als je hier met een open blik naar kijkt, dat je niet anders kunt dan vaststellen dat de volksgezondheid in de feiten is geweken voor het doorvoeren van de Oosterweelverbinding, om de timing en de financiering van die Oosterweelverbinding onder controle te houden. Dat staat letterlijk in het verslag van het politiek stuurcomité: de PFOS-vervuiling is het belangrijkste resterende risico voor de tijdige start der werken. En we zien daarna dat die redenering telkens opnieuw wordt aangehaald door administraties, bijvoorbeeld om een toetsingskader waarmee ze het niet eens zijn terzijde te schuiven wegens de economische consequenties.

We zien dat er inderdaad een concrete beslissing genomen geweest is door politieke beleidsverantwoordelijken om niet te communiceren. We hebben gehoord dat het meten heel sterk samenhangt met die kwestie van communicatie.

Dat is een politieke verantwoordelijkheid. Dat men dat in dit eindverslag niet scherp heeft willen stellen, dat men dat niet scherp heeft willen onderzoeken en dat men dat niet scherp heeft willen benoemen, vind ik een gemiste kans. Dat vind ik een gemiste kans, omdat het ons heel veel zou kunnen leren en ons misschien wel meer zou kunnen leren dan al die andere nuttige zaken die in dat rapport staan. Hoe handelt de politiek wanneer er veel op het spel staat? Hoe handelt de politiek als kosten en timing van een belangrijk project – ik denk dat iedereen dat onderschrijft – als Oosterweel op het spel staan? Hoe handelt de politiek als we in een stroomversnelling in zo'n cruciaal dossier zitten en er een probleem opduikt dat mogelijk een gevaar inhoudt voor de volksgezondheid? Op basis van alle hoorzittingen, op basis van alle documenten, kan ik alleen maar vaststellen dat de politiek op dat moment niet heeft gehandeld zoals ze dat had moeten doen, dat de politiek daar niet de Volksgezondheid centraal heeft gezet, maar dat het doorvoeren van de werken, het beheersen van de kosten en het in orde krijgen van de timing centraal hebben gestaan.

Ik vind het jammer dat we dat hier niet kunnen vaststellen, want daar leren wij veel meer van – of daar zouden we veel meer van kunnen leren – dan van zinsnedes als 'collectieve politieke beleidsverantwoordelijkheden' of 'cascades van beslissingen'.

Daar kunnen we veel meer van leren dan aanduiden dat die man of die vrouw nu ontslag moet nemen en met pek en veren door de grote ingang naar buiten moet. Ik vind het een gemiste kans dat deze commissie dat niet heeft kunnen doen. Ik vind het een gemiste kans dat we daar inderdaad de partijbelangen niet hebben weten te overstijgen. Ik hoop in elk geval dat we met de aanbevelingen die wel gedaan zijn, een stap vooruit kunnen zetten. Dan heeft de onderzoekscommissie, en het lange werk van de afgelopen negen maanden, op dat vlak toch in elk geval voor verandering gezorgd.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Beste collega's, ik wil een aantal punten brengen, maar ik begin natuurlijk met het belangrijkste – en ik denk dat ik dat ook in de verschillende tussenkomsten van de parlementsleden heb gehoord, ook het afgelopen jaar –, namelijk: de vervuiler betaalt. Ik denk dat dat een algemeen principe is waar eenieder achter staat.

Ik ben vorige week vrijdag nog in Zwijndrecht geweest. En de meest gestelde vraag daar was: "Wat gebeurt er nu met onze tuin?" Er waren ook landbouwers die zeiden: "Wie gaat ons betalen? Wij hebben schade geleden. Hoe zit dat met die kosten?" Dat zijn de vragen die aan bod kwamen. Jullie weten allemaal dat wij 3M ook in Amerika hebben gedagvaard. We hebben de bestuurders gedagvaard. We zijn ook een tiental maanden in gesprek met 3M. Vandaag hebben we nog een gesprek gehad met de CEO, die voor de tweede keer vanuit Amerika naar Vlaanderen is gekomen. We hebben heel duidelijk het standpunt meegegeven dat wij nu, vandaag, een eerste fase van dat saneringsplan willen. Wij willen nu harde garanties. Wij willen nu een bedrag om die eerste fase aan te pakken.

Vandaag heeft 3M ons meegedeeld dat ze voor de eerste fase 150 miljoen euro zullen voorzien. Dat geldt voor de meest dringende zaken. En dat zijn ten eerste de tuinen van de mensen, want we weten dat er in de omtrek van de fabriek van 3M vervuiling is. Het saneringsplan wordt ook opgesteld. Dat zal tegen de zomer afgelopen zijn. Dat moet dan vervolgens door de OVAM ook nog eens oké verklaard worden. Maar we gaan daar niet op wachten. We gaan met die eerste fase, die 150 miljoen euro, al aan de slag. Dat betekent dat we voorzorgsmaatregelen zullen nemen en dat we zullen beginnen met de tuinen van de

mensen af te graven en proper te maken, effectief op het terrein. Want ik denk dat het daarover moet gaan, collega's: de vervuiling aanpakken en opruimen. En dat begint daar. Een tweede maatregel die zal volgen in de komende maanden, is de maatregel rond de Palingbeek.

De CEO van 3M heeft gezegd dat ze dit vandaag gaan communiceren. Ik zeg: "Oké, maar weet wel dat dit maar een eerste fase is." Want als het saneringsplan eenmaal klaar is, zullen we de komende jaren nodig hebben in Vlaanderen om die gigantische vervuiling op te ruimen en dan heb je een veelvoud van dat bedrag nodig. Ik ga dus zeker geen euforie of wat dan ook uitroepen vandaag. Maar dit is in Vlaanderen wel, als we kijken naar de budgetten die tot nu toe in het verleden zijn vrijgemaakt door de vervuiler, voor de eerste fase een bedrag waarmee we aan de slag kunnen gaan. Het is een stap, maar de komende weken en maanden – dat is ook zo afgesproken met de CEO van 3M – zullen we ook verder gaan dan die eerste fase van het saneringsplan. Daar zal dus verder over onderhandeld worden. Ik denk dat dat toch een heel belangrijk signaal is voor Zwijndrecht en voor de inwoners daar: de vervuiler betaalt en we beginnen met de vervuiling op te ruimen. Ik denk dat dat ook een van de aanbevelingen is die deze commissie heeft gedaan.

Er zijn ook nog heel wat andere aanbevelingen, waarvoor ik alle parlementsleden van harte wil bedanken. Wij gaan die samenleggen met de aanbevelingen die de milieuorganisaties hebben gedaan. Die zijn vorige week vrijdag ook naar de regering gekomen. Zij hebben ook een pakket van maatregelen en aanbevelingen overgemaakt. We gaan dus jullie aanbevelingen naast die van hen leggen.

Daarnaast heeft Karl Vrancken gisteren ook gecommuniceerd over strengere normen inzake bodemsanering, grondverzet, drinkwater, afvalwater, bemalingswater. In principe zal ik deze aanbevelingen vrijdag als mededeling naar de regering brengen. Er is ook tegen half april een systeemaudit van Audit Vlaanderen. Dat gaat over alles wat met handhaving te maken heeft. Het is dan de bedoeling dat we al die aanbevelingen, al die puzzelstukjes naast elkaar plaatsen en dat we er dan in de regering, als uitvoerende macht, mee aan de slag gaan. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Ik wil mij hier heel kort bij aansluiten. Ik wil uiteraard ook alle leden van de onderzoekscommissie bedanken voor de aanbevelingen. Bij de verdere uitvoering van de werken in het kader van het grondverzet dat gepland is in het kader van Oosterweel zullen we al deze aanbevelingen zeker ter harte nemen en zullen we daar verder mee aan de slag gaan. Alleszins dank voor het geleverde werk. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, u kondigde daarnet aan dat 3M 150 miljoen euro schadevergoeding zou betalen. Zij hebben al eens 115 miljoen euro aangekondigd. Is dit een surplus, of is dit een onderdeel daarvan? Dat is voor mij onduidelijk. Toen zij die 115 miljoen euro aankondigden, bleek in de commissie dat een deel daarvan bestemd was voor werken op hun eigen terrein en maar een klein deeltje voor de landbouw. Hoe zit dat precies? Dat is toch belangrijk. 150 miljoen euro is inderdaad een eerste stap, maar we zullen echt wel veel verder moeten gaan dan dat.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik heb die vraag heel duidelijk gesteld. Ze hebben mij gezegd dat de 125 miljoen euro die ze eerder hebben aangekondigd naar

investeringen gaat die ze zullen doen met betrekking tot de waterverontreiniging. Ik heb benadrukt in het gesprek dat die 150 miljoen euro voor de eerste fase is. Als ik iedereen hier en ook de bewoners van Zwijndrecht hoor, dan denk ik dat zij willen dat hun tuinen proper worden gemaakt, dat die vuiligheid wordt opgeruimd. Die 150 miljoen euro komt daarbovenop. Dit is, voor alle duidelijkheid, voor de eerste fase. Ik wil dat nog eens benadrukken. Wij hebben een veelvoud nodig. Ik heb heel duidelijk gecommuniceerd aan de man vandaag aan tafel dat wij een veelvoud van dit bedrag nodig hebben, maar dat het vandaag wel heel belangrijk is dat 3M eindelijk zijn maatschappelijke rol opneemt, na de vertoning in de onderzoekscommissie, en dat zij heel duidelijk zeggen dat zij die vervuiling zullen aanpakken, dat zij dat zullen betalen en dat zij hun maatschappelijke rol zullen opnemen in plaats van te blijven procederen. Jullie weten dat wij drie bestuurlijke maatregelen hadden genomen. Zij zijn daar altijd tegen in gegaan. Zij zijn dan naar de rechtbank getrokken. Zij hebben dat verloren. De rechter heeft altijd gezegd dat de Vlaamse overheid gelijk heeft in deze drie dossiers. Ik heb hun dan gezegd dat ze beter kunnen stoppen met procederen. Het wordt nu echt wel tijd dat 3M zijn verantwoordelijkheid opneemt. Dit is goed. Dit is een stap in de goede richting voor de eerste fase. De tuinen en de Palingbeek staan dit jaar op de agenda. We zullen de komende maanden nog verder discussiëren om op het hele saneringsplan, dat op dit moment voor de hele ruimte wordt opgemaakt, een budget te plakken.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De bespreking is gesloten.

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

Wijziging onder de plaatsvervangende leden

De voorzitter: Dames en heren, voor de Groenfractie is in de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed de heer Staf Pelckmans als plaatsvervangend lid vervangen door de heer Jeremie Vaneeckhout.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout, Elisabeth Meuleman, Johan Danen en Celia Groothedde over het bezoekverbod in woonzorgcentra bij een coronagolf en dit tijdens niveau 2 (epidemiologische analyse)
– 1214 (2021-2022) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Voorzitter, ik zou graag op basis van artikel 50, punt 1, h), van het reglement de spoedbehandeling vragen van een voorstel van resolutie van collega De Martelaer over het bezoekverbod in woonzorgcentra tijdens een coronagolf. Die documenten zijn deze middag ingediend.

De voorzitter: Wij zullen dat straks behandelen.

Het incident is gesloten.

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout, Meyrem Almaci, Tine Van den Brande, Mieke Schauvliege en Staf Aerts over de staking in de kinderopvangsector en de nood aan dialoog in de sector van de kinderopvang
– 1217 (2021-2022) – Nr. 1**

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Ik zou graag een voorstel tot spoedbehandeling doen van een voorstel van resolutie rond de staking in de kinderopvang.

De voorzitter: We zullen dat straks verder behandelen.

Het incident is gesloten.

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Lise Vandecasteele, Jos D'Haese en Kim De Witte over het opstellen van een marshallplan voor de kinderopvang
– 1218 (2021-2022) – Nr. 1**

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, we waren van plan om dat later in te dienen, maar we zijn ook van plan om een voorstel van resolutie in te dienen over de investeringen in de kinderopvang. We willen dat graag met spoed behandelen.

De voorzitter: We zullen dat ook straks behandelen.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het uitblijven van een nooddecreet tot regeling van het onderwijs voor Oekraïense leerlingen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, het is niets nieuws als ik u vertel dat er ook naar ons land een ongeziene vluchtelingenstroom komt door de oorlog in Oekraïne. We weten ook dat het vooral vrouwen en kinderen zijn, heel veel kinderen die recht hebben op onderwijs. Dat is allemaal niet nieuw. Op dit moment – u hebt de recente cijfers gegeven – zijn er meer dan achthonderd kinderen ingeschreven in Vlaamse scholen. Dat is ongeveer evenveel als de vorige vluchtelingencrisis in 2014-2015, maar er staan er nog heel wat te wachten en er zal een enorme toename zijn na de paasvakantie.

Ik ben een aantal OKAN-scholen (onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers) gaan bezoeken en ik heb met heel wat scholen gesproken. Er zijn scholen waar nu al tientallen kindjes op de wachtlijst staan om te starten na de paasvakantie. Zoals u weet, minister, moeten we in Onderwijs, in tegenstelling tot andere beleidsdomeinen, Huisvesting enzovoort, waar het misschien allemaal wat sneller gaat, alles per decreet regelen. Het is dus heel belangrijk dat er duidelijkheid komt en dat er een decreet komt dat regelt op hoeveel extra ondersteuning scholen recht hebben, wat zij kunnen doen, hoeveel extra kinderen zij kunnen aannemen, waar zij die kinderen kunnen huisvesten en op welke middelen zij daarvoor zullen kunnen rekenen.

Minister, wij hadden allemaal verwacht dat het spoeddecreet er vandaag zou zijn en dat het vandaag zou voorliggen. Dat geldt zeker en vast voor de scholen, om dan plannen te kunnen maken voor na de paasvakantie. Helaas is dat er niet vandaag. Mijn vraag is dan ook: hoe komt het, minister, dat er nog geen decreet is? Scholen zullen nog minstens een aantal weken moeten wachten op duidelijkheid, wat in deze situatie absoluut niet aangewezen is. Wanneer zult u die duidelijkheid verschaffen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik heb nog maar afgelopen donderdag in alle openheid en eerlijkheid een stand van zaken geschetst. Al in de krokusvakantie zijn we met de administratie, met het kabinet en ook met het onderwijsoverleg aan de slag gegaan. Ik wil opnieuw proberen ervoor te zorgen dat we onze beslissingen in het onderwijsveld zoveel mogelijk schouder aan schouder nemen en dus binnen een ruim overleg. Voorheen was dat het coronaoverleg. Dat coronaoverleg is nu hopelijk voor lange tijd van thema veranderd: het is nu een Oekraïneoverleg geworden, waar we toch proberen alles door te spreken en te zorgen voor maximaal draagvlak.

Ik werk in een driehoek. Dat is enerzijds mezelf en het kabinet, en anderzijds de collega's van de regering, de meerderheid en vervolgens ook het ruime onderwijsveld. Ik ben er zo goed als rond mee. Ik heb morgen nog een overleg met het onderwijsveld, waarna we ook met een nooddecreet komen. Want daarin hebt u gelijk: we moeten quasi altijd als we fundamentele stappen willen zetten in Onderwijs, werken met een decretale handeling. Dat is in dezen niet anders. We gaan ervoor zorgen dat er zo snel mogelijk een communicatie volgt, richting de scholen, eenmaal we een vergelijk en een draagvlak hebben enerzijds in het onderwijsveld, anderzijds binnen de meerderheid. De collega's van de meerderheid hebben daar ook goed rond samengewerkt. Dan kunnen we ook een communicatie doen, zodat de scholen zich kunnen voorbereiden, in alle relatieve rust en kalmte die ons gegund is. Momenteel valt de instroom nog redelijk mee, maar we mogen verwachten dat we na de paasvakantie voorbereid moeten zijn op een grote influx. De maatregelen komen dus goed op tijd.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): 'Goed op tijd' zou ik niet durven zeggen. De scholen willen dat nu plannen. Mijn bijkomende vragen zijn de volgende, minister.

Eerst en vooral: waar liggen nog de knopen?

En ten tweede: die knopen liggen toch niet – en dan wil ik hier nog eens duidelijk mijn vraag stellen – bij de extra telmomenten? U hebt gezegd: "We organiseren een aantal extra telmomenten waarbij, als er nieuwe kinderen instromen, scholen daar ook ondersteuning voor krijgen."

Nu, wat hebben we gehoord in de commissie vorige week? Men zou enkel Oekraïense vluchtelingenkindjes meetellen. Andere oorlogsvluchtelingenkinderen zullen niet meegeteld worden op die telmomenten. Met andere woorden: u gaat A-vluchtelingenkinderen en B-vluchtelingenkinderen creëren. Daar zijn we het niet mee eens. Is dat misschien een knoop die er nog ligt? Bent u van plan om dat aan te passen?

Maandag hebben we op de gemeenteraad gehoord dat er een prachtig proefproject start, waarbij men een tweesporenbeleid bewandelt, waarbij Oekraïense leerkrachten twaalf uur lesgeven aan Oekraïense leerlingen. Maar die moeten dat

nu financieren met – luister goed – sponsormiddelen van de Rotaryclub omdat er nog geen kader is om die Oekraïense leerkrachten te kunnen betalen.

Minister, zijn dat twee dingen die ook in uw nooddecreet opgelost zullen worden? Want dat zijn twee prangende vragen vanuit het veld.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, we hebben vorige week in de commissie al onderling gesproken over wat er nodig is. De minister heeft ook absoluut zijn voelsprieten uitgestoken voor wat er nodig is. Het feit dat er nog overleg is met de scholen, de koepels, de vakbonden, eigenlijk met iedereen die erbij betrokken is, is een goede zaak. Stel dat we vandaag een voorstel van decreet hadden ingediend, dan had u allicht gevraagd of alles doorgesproken is en ondersteund wordt door het veld. Als we dan gezegd hadden dat er morgen nog een overleg is, dan had u allicht gezegd dat het decreet toch te vroeg komt. Laat ons dat toch duidelijk stellen.

Minister, het is een goede zaak dat als dat akkoord er is, er een communicatie komt onder voorbehoud van de goedkeuring door het Vlaams Parlement. Dat is in het verleden ook al gebeurd, om te zorgen voor die rust, mevrouw Meuleman, waar ik u absoluut in volg.

Minister, zal er ook iets in zitten in verband met onderwijs in collectieve opvang, waarrond we nu in steden ook een aantal projecten zien ontstaan?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Vorige week hebben we er inderdaad rustig een gesprek over kunnen hebben. Dat was zeer nuttig. Voor ons hoeft dit niet per se zo snel te gaan. Wat collega Daniëls zegt is waar: we moeten in alle rust met verschillende onderwijsverstrekkers en partners daarover kunnen spreken. Er is al veel bezig op het terrein. Dat is een beetje de improvisatie van het moment. Dat is iets wat we nog nooit meegemaakt hebben. Ik heb daar wel een stuk vertrouwen in scholen en leerkrachten dat zij dat naar hun beste vermogen aanpakken. Het is wel nodig dat we toch gaan centraliseren. Ik hoop echt dat na de paasvakantie een nooddecreet kan volgen.

Minister, welke signalen krijgt u nu concreet vanuit het veld? Waar worden die gecentraliseerd? Ik had gepleit voor een telefoonnummer dat al die oproepen zou kunnen aannemen, maar op dit ogenblik moeten al die scholen vooral een beroep doen op die website. Dat is al een punt, maar hoe zit het daarmee?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Er is inderdaad al heel hard gewerkt aan een nooddecreet. Er is, ook naar aanleiding van de crisis met Oekraïense leerlingen, inderdaad nood aan een goed, degelijk nooddecreet. Communicatie is hier ook zeker belangrijk. De komende dagen zullen we daar wat meer nieuws over verkrijgen. Ik heb er ook alle vertrouwen in dat dat samen met het onderwijsveld gebeurt. Maar vandaag wil ik ook een belangrijk principiële punt naar voren brengen, iets dat voor onze fractie altijd al heel belangrijk geweest is: wie hier aan het schooljaar start, moet dat ook kunnen afmaken. Minister, wie op 1 september het schooljaar aangevat heeft, moet dat schooljaar ook kunnen afmaken. Ik hoop dat we kamerbreed een akkoord kunnen vinden over het nooddecreet, maar ook over dit specifieke punt.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, ook ik vond de gedachtewisseling die we daar vorige week in de commissie over hadden bijzonder nuttig. U had toen aangekondigd dat u gauw met dat nooddecreet zou komen. We kijken er dan naar uit na de paasvakantie. Ik wil gewoon vragen dat er voldoende flexibiliteit voorzien wordt voor lokale besturen of lokale situaties om de dingen op te lossen en aan te pakken. Want er is niet zoiets als 'one size fits all', ook niet als het gaat over de opvang of het onderwijs voor kinderen uit Oekraïne.

De collega verwijst naar een proefproject in Oudenaarde. Ik heb u ook verteld dat wij in Aarschot in twee fases werken. In een eerste fase zal het bestaande net de kinderen in de klassen en scholen trachten op te vangen. Maar als er werkelijk een grote instroom komt, dan zullen wij in de lokalen van het deeltijds kunstonderwijs aparte Oekraïneklassen inrichten. Die flexibiliteit hebben we nodig. Daar hebben wij middelen voor nodig. Die aanpak heeft gewerkt tijdens corona en ik wil vragen om daar ook nu, tijdens de Oekraïncrisis, rekening mee te houden.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (Vooruit): Minister, we leven in ongeziene tijden. Eerst was er covid, nu is er de crisis in Oekraïne. Er is een ongelooflijk groot leraren-tekort. Maar ik merk op de werkvloer dat er nog heel wat welwillendheid is en dat de mensen in de scholen nog steeds gemotiveerd zijn om ook dat op zich te nemen. We weten dat er een enorme capaciteitsdruk is. Er zijn leerkrachten tekort en de scholen kunnen het niet meer aan. Er waren vandaag twee artikels in de media. Eén school zegt dat ze geen nieuwe leerlingen meer aanvaardt, een tweede school zegt niet te weten hoe ze het moet aanpakken. Er moet niet alleen een nooddecreet komen, maar ook goede communicatie, ondersteuning, duidelijkheid en begeleiding van de scholen. Dat is cruciaal om het te doen slagen.

Minister, wat zult u op korte termijn, niet alleen in het nooddecreet, maar vooral op het vlak van ondersteuning en communicatie voor de scholen doen om ervoor te zorgen dat de Oekraïense kindjes, naast alle zware druk die de scholen al hebben, op een correcte en goede manier kunnen worden opgevangen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat zitten vervat in dat eerste nooddecreet? Want het is een eerste nooddecreet; we zijn al begonnen met de redactie van een tweede nooddecreet, waarin – dat is typerend voor Onderwijs – verschillende andere aspecten die misschien minder dringend zijn, ook nog zullen worden geregeld.

Wat komt er te staan in dat eerste nooddecreet? Momenteel zijn we de besprekingen aan het afkloppen. Het gaat over de creatie van extra capaciteit. Als je vandaag een extra vestigingsplaats wilt hanteren, als je een sportzaal of infrastructuur van het deeltijds kunstonderwijs wilt gebruiken voor de organisatie van leerplichtonderwijs, moet je daar eerst toestemming voor vragen. We zorgen ervoor dat dat wordt vereenvoudigd en dat er gewoon een aanmeldingsprocedure is. Hetzelfde geldt voor de programmatie van zogenaamde OKAN-klassen, zodat je dat gewoon kunt aanmelden en daarvoor geen toestemming hoeft te krijgen. We zorgen ervoor dat er extra telmomenten worden georganiseerd, zodat je als school niet wordt gestraft wanneer je extra capaciteit creëert voor Oekraïense vluchtelingen. Dat zijn zaken die we moeten regelen en waarvoor we een decretale grond moeten creëren.

Wat we verder al hebben gedaan voor de scholen, is het opstellen van een pedagogische handleiding. Want er is soms wat improvisatie. Scholen hebben wel geleerd uit de lessen van het verleden. Ik verwijs naar de crisis met de Syrische vluchtelingen in 2015. Maar wij hebben hun nu al onmiddellijk, ten eerste, een

vergelijking tussen het Vlaamse en het Oekraïense onderwijssysteem bezorgd. Er zijn immers wel wat verschillen. Zo is er een verschillend afkapmoment: in Oekraïne ga je vanaf 16 jaar naar het hoger onderwijs en bij ons zit je dan nog in het secundair onderwijs. Ten tweede hebben we hun een handleiding bezorgd voor de opvang van kinderen met een trauma: hoe ga je daarmee om in de klas? Ten derde, hoe ga je om met kinderen die geen notie hebben van het Nederlands noch van het Engels? Hoe kun je werken met pictogrammen? We bieden hun die pictogrammen ook aan. Het is informatie die al werd gecommuniceerd, maar waaromtrent we nog meer zullen meenemen. We zorgen voor een grote soepelheid en voor adaptatievermogen.

Met de organisatie van het onderwijs zelf zullen we grosso modo drie mogelijke sporen voorzien. Het eerste spoor is immersie, waarbij de kinderen worden opgevangen in de klas, ze daarin worden ondergedompeld. Als het volume niet al te groot is, is dat perfect mogelijk. Het tweede spoor is het apart organiseren in ons Nederlandstalig onderwijs via OKAN of varianten. Maar we moeten absoluut een derde spoor voorzien, namelijk dat er ook onderwijs kan worden georganiseerd in collectieve opvanginitiatieven. Daarbij – en daarvoor zijn we aan het spreken met het Oekraïense ministerie van Onderwijs – willen we de Oekraïense eindtermen en leerplannen volgen. Het zou bovendien gebeuren op grond van een online platform dat in ondersteuning kan komen van de organisatie van dat Oekraïens onderwijs, gegeven door Oekraïense leerkrachten in zulke collectieve opvanginitiatieven.

Dat zijn grosso modo de drie sporen die we kunnen voorzien. Dat derde spoor hebben we absoluut nodig om de druk weg te houden van onze eigen scholen, die al kampen met ofwel een lerarentekort ofwel ziekte en uitval. Dat hebben we absoluut nodig.

Wij moeten natuurlijk parlementair legistiek en taaladvies vragen, dat is nu eenmaal de procedure, maar we gaan ervoor zorgen dat u dat zo snel mogelijk in de bus krijgt. Dat zal niet na de paasvakantie zijn, dat zal zo spoedig mogelijk zijn. Nog tijdens de paasvakantie kunt u dat consulteren. We zorgen ook voor een communicatie naar de scholen, zodoende dat men daar wat duidelijkheid en zekerheid heeft.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ja, minister, u hebt niet echt geantwoord op mijn vraag of u alle kinderen zult tellen, niet alleen extra Oekraïense kindjes. Voor ons tellen alle kinderen, en zijn alle kinderen van belang.

Ten tweede, dat dubbelsporenbeleid waarbij Oekraïense leerkrachten ingezet worden in ons onderwijs, dat is een heel mooi project. Ik hoop dat u daar ook rekening mee houdt. Er zijn nog heel wat vragen. En de collega's zeggen het ook: scholen hebben heel dringend duidelijkheid nodig om in de paasvakantie alles te organiseren voor na de paasvakantie. Wat mij betreft, minister, als dat nooddecreet moet worden gestemd, dan komen wij – en ik denk de collega's ook – zeer graag terug in de eerste week van de paasvakantie, op woensdag. Voor mijn part lassen wij een extra plenaire vergadering in, want scholen moeten tijdens de paasvakantie weten wat ze moeten doen en hoe ze de dingen moeten aanpakken en organiseren, en op welke middelen ze aanspraak kunnen maken om alles vlot te laten verlopen na de paasvakantie. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toename van het aantal privébijlessen in het Vlaams onderwijs

ACTUELE VRAAG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toename van private bijlessen

ACTUELE VRAAG van Gwendolyn Rutten aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemend gebruik van privélessen in het onderwijs

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, de cijfers liegen er niet om: steeds meer ouders sturen hun kinderen naar de bijles. We konden gisteren in de krant lezen dat er 81 procent meer aanvragen zijn in een aantal bijleskantoren. Dat kost nochtans handenvol geld, die bijlessen. Dat kan oplopen tot honderden euro's. Het is zeker niet voor iedereen weggelegd. Daar maken wij ons uiteraard grote zorgen over.

Er is natuurlijk ook wel een reden waarom ouders dat doen. Het echte probleem is dat heel veel ouders vaststellen dat hun kinderen vandaag nog altijd, ook na corona, uren in de studie zitten. Er zijn eigenlijk gewoon niet genoeg leerkrachten om de leerachterstand op school, in de klas, aan te pakken, zoals het eigenlijk zou moeten gebeuren. Als we eerlijk zijn, dan kun je het ouders ook niet kwalijk nemen dat ze het beste willen voor hun kind, en dat ze gaan kijken naar bijlessen, als ze het zich kunnen permitteren. Maar de realiteit is wel dat kinderen, van wie de ouders dat geld niet hebben, uit de boot vallen. Die moeten opnieuw, zoals zo vaak met deze Vlaamse Regering, hun plan trekken. Dat vinden wij compleet onaanvaardbaar. Het antwoord is nochtans simpel: als je echt iets wilt doen aan de leerachterstand, als je die op school wilt aanpakken en bijlessen overbodig wilt maken, dan moet je zorgen dat het lerarentekort wordt aangepakt. Dat moet nu de eerste prioriteit zijn. We zien dat de Vlaamse Regering er toch echt niet in slaagt om daar iets aan te doen, en dat u niet de resultaten kunt voorleggen die nodig zijn.

Mijn vraag is dus opnieuw heel simpel, minister: wat gaat u extra doen om ervoor te zorgen dat de leerachterstand echt wordt aangepakt, en er geen enkel kind uit de boot valt? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, wie meer uitleg wil, moet betalen. Dat was gisteren de kop in Het Nieuwsblad. De krant kopt dat omdat private bijlessen natuurlijk een booming business zijn in ons land. Het aantal bijleskantoren schiet als paddenstoelen uit de grond. Superprof, GoStudent, My Sherpa, Het Bijlesbureau, en noem maar op. Er zijn ook multinationals in ons land die bijles geven, hier en in andere landen, en zelfs investeringsfondsen.

Minister, ik denk dat u met mij akkoord gaat dat het toch niet de bedoeling kan zijn dat de winstlogica binnenkomt in ons onderwijs. Ik citeer Stefan Grielens, dat is de algemeen directeur van de vrije centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's): "Als het de logica wordt dat je voor extra uitleg buiten het onderwijs terecht moet, dan ontstaat een kloof tussen wie het wel en wie het niet kan betalen."

Minister, onderwijs is een recht, geen voorrecht. Maar we gaan stapje voor stapje naar dat laatste toe. De ongelijkheid in ons onderwijs is al gigantisch. Als goed onderwijs, en meekunnen, nu ook nog eens afhankelijk wordt van private bijlessen die je moet betalen, dan wordt die kloof tussen rijk en arm nog groter.

Minister, een jaar geleden vroeg ik u wat u zou doen aan die groeiende bijles-industrie. U hebt toen een paar maatregelen opgesomd, een kort puntenplan. Nu is het een jaar later, en die bijlesindustrie is alleen maar verder gegroeid. U zegt neen. De cijfers zeggen dat er bijleskantoren zijn die met 50 à 80 procent zijn gegroeid, op één jaar tijd. Mijn vraag is dus: wat gaat u doen aan de groeiende nood aan bijlessen in ons onderwijs? *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, toen we aan deze legislatuur begonnen, hebben we na onderhandelingen samen een regeerakkoord bereikt waar ik fier op ben en dat tot doel heeft de structurele problemen in ons onderwijs aan te pakken. Een van die structurele problemen was dat de kwaliteit achteruitging. De lat hoog, weet u wel. U bent die maatregelen structureel ook een voor een aan het uitwerken. Alleen duurt het natuurlijk lang voor een tanker gekeerd raakt.

Intussen zijn de dingen er niet gemakkelijker op geworden. Intussen hebben we er een coronacrisis bovenop gekregen. Daar komt nog een Oekraïne-crisis bij. Daarover hebben we het daarnet gehad. De problemen tikken aan, en de tijd tikt verder. De extra leerachterstand in ons Vlaams onderwijs is op dit moment al meer dan een half jaar. Minister, ik denk dus dat we los van die structurele maatregelen ook een soort noodplan nodig hebben, een actieplan, zoals we vaccinatiecentra hebben gemaakt op het moment dat er moest worden gevaccineerd, zoals deze regering nooddorpen bouwt op het moment dat we met een onverwachte vluchtelingencrisis worden geconfronteerd: actie om te zeggen dat Vlaanderen de ambitie heeft om die leerachterstand die werd opgelopen, weg te werken.

Ik weet dat u dat niet alleen kunt. Ik maak u ook geen verwijt. Onderwijs is immers een zaak van ons allemaal. Bent u bereid om, los van die structurele maatregelen om de tanker te doen keren, een echt actieplan te maken om ervoor te zorgen dat kinderen les krijgen, dat de leerachterstand wordt weggewerkt en we uit dat uitzichtloze straatje komen van in de studie zitten? *(Applaus van Willem-Frederik Schiltz en Jos D'Haese)*

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik zal misschien eerst even de aanleiding tot de berichtgeving schetsen, namelijk een online bevraging die vrijwel dagelijks wordt georganiseerd en waarbij de vraag werd gesteld of men ooit al eens iemand heeft aangeraden om betalend bijles te volgen. Daar heeft 38 procent 'ja' op geantwoord. Als je dat gaat vergelijken met een vorige peiling door hetzelfde orgaan, dan was dat een jaar eerder 54 procent. Dat om maar te zeggen dat er een beetje nuance moet zijn. Zeg ik nu dat het aantal bijlessen daalt? Neen, maar als je je daarop baseert, moet je toch enigszins nuanceren om het plaatje correct te schetsen.

Ongetwijfeld zal er meer een beroep worden gedaan op bijlessen, eenvoudigweg omdat scholen sluiten niet ongestraft blijft. Er is een leerachterstand. De vraag is hoe je die het meest efficiënt aanpakt, geconfronteerd met de uitdagingen die er vandaag zijn, en ook nog eens wetend dat we worden geconfronteerd met een uitval door corona en griep. Je kan nooit voorkomen dat ouders een beroep doen op bijlessen. Je moet er wel voor zorgen dat ze ervoor mogen kiezen. Je moet

verhinderen dat ze ervoor moeten kiezen. Het aanbod op school moet altijd voldoende zijn om te maken dat leerlingen de eindtermen kunnen halen.

U spreekt over concrete acties. Ik kan er al vijf voor u schetsen. Mevrouw Goeman, u stelt het allemaal simpel voor. Dat is het bij uitstek níet. Wat we wel doen, is concreet investeren zoals we nog nooit hebben gedaan. We zijn ook creatief. We verleggen grenzen en doorbreken taboes. We hebben de Bijsprong georganiseerd. We trekken 100 miljoen euro uit om te zorgen voor extra handen in de klas, voor gepensioneerde leerkrachten en vrijwilligers. Dat is 10 miljoen euro per maand.

We hebben er zelfs voor gezorgd dat een oud taboe is gesneuveld. De uren die daarvoor worden toegekend aan de scholen, kunnen zij omzetten in zogenaamde punten. Dat wil zeggen dat men niet alleen leerkrachten kan inzetten met die middelen, maar ook niet-leerkrachten. Dat ongelooflijke taboe is gesneuveld. Dat wil ik zelfs doortrekken naar de reguliere financiering. Dat is een grens die verlegd is.

Nog een maatregel is: extra handen, vooral in het basisonderwijs, voor 50 miljoen euro.

Ik noem er nog twee specifiek ten aanzien van de bezorgdheid omtrent de ongelijkheid. In een internationale vergelijking is ons land niet zo dramatisch, maar de bekommernis is er altijd. We hebben de systematiek ingebouwd in de financiering naar de scholen. De scholen die aantrekken op zogenaamde SES-kenmerken (sociaal-economische status) en een andere thuistaal dan het Nederlands, krijgen extra financiering, dit jaar nog eens extra 27 miljoen euro.

Er gaat een specifieke investering naar leersteun of leerlingenbegeleiding van 50 miljoen euro.

Tot slot, voor een kosteloos aanbod op het vlak van bijscholing gaan we de zomerscholen nu structureel verankeren, ondanks een negatief advies van de Vlaamse Onderwijsraad. Zij moeten er bij uitstek voor zorgen dat de kinderen en jongeren bij wie een leerachterstand wordt gedetecteerd, worden bijgespijkerd. Dat moet kosteloos zijn en in een aangename sfeer, in combinatie met spel en vertier. Als we een onderwijs met twee snelheden willen verhinderen – ook dat is weer een beetje breedsprakerig –, is het belangrijk om meer en een betere onderwijskwaliteit na te streven. Ook die ambitie zit vervat in het regeerakkoord. We zorgen voor een actualisering van de eindtermen, we leggen de lat hoger, en maken het lerarenberoep aantrekkelijker. Met de leersteun vervangen we het M-decreet, net om de meest kwetsbaren op de juiste plaats te onderwijzen.

Dat zijn allemaal maatregelen. Het is inderdaad zeker geen eenvoudige opdracht, mevrouw Goeman, maar we zetten alle mogelijke zeilen bij. Als er concrete suggesties zijn, nemen we die altijd graag mee. Als die realistisch en haalbaar zijn, willen we altijd vanuit eenzelfde bekommernis daarmee aan de slag gaan.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, ik ben blij dat we het erover eens zijn dat leerachterstand op school moet worden aangepakt, in de klas. Het kan echt niet dat de slaagkansen van een leerling afhangen van de dikte van de portemonnee van de ouders.

U belooft altijd veel maar doet in de praktijk te weinig. De resultaten liggen er niet. Vandaag zitten nog altijd kinderen uren in de studie. Ik hoef u niet uit te leggen dat dat absoluut niet helpt om de leerachterstand aan te pakken. Ik begrijp niet – en ik zal u een concrete suggestie doen – waarom u nog altijd

aarzelt om de anciënniteit voor leerkrachten op te trekken, zodat we nu onmiddellijk meer mensen overtuigen om de overstap te maken. *(Opmerkingen)*

Nee, nog meer, het is nog altijd niet voldoende. Terwijl we allemaal weten dat u op dit moment miljoenen euro's bespaart om die niet-gevulde vacatures in het onderwijs ... *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Het is gewoon zo. Ja natuurlijk, al die mensen die hun job niet moeten opnemen, dat is toch geld dat u niet moet uitgeven?

Alle experts zeggen dat u moet inzetten op 'one-on-one tutoring'. U hebt het project Leerbuddy Vlaanderen gelanceerd. Ik hoor daar ondertussen heel weinig over. Dat zou u veel verder moeten verkennen. Zet gepensioneerde leerkrachten en leerkrachten in opleiding in om via die buddywerking leerlingen intensief te begeleiden. Een stad als Leuven bewijst dat het werkt.

Waarom is dat nog allemaal niet gebeurd? *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, u zegt dat we de ongelijkheid in ons onderwijs moeten relativeren. Maar een kind uit een arm gezin heeft in ons onderwijs zeven keer meer kans op schoolse achterstand dan een kind uit een rijk gezin. Zeven keer: ik vind dat schandalig! Ik hoop dat we het er allemaal over eens zijn dat een kind uit een arm gezin niet dommer is dan een kind uit een rijk gezin.

Dus die ongelijkheid is gigantisch en die vergroot. Dat is één punt.

U relativeert blijkbaar ook het onderzoek van Het Nieuwsblad, maar dat toont aan dat het aantal bijlessen in een aantal van die bijleskantoren sterk stijgt. Ik heb dan ook twee bijkomende vragen. U hebt het over budgetten en over miljoenen hier en daar en op zich vind ik dat goed. De intentie is goed, maar wat is het effect? Zijn er nu minder leerkrachten die het onderwijs verlaten en komen er effectief meer bij? Kunt u daar cijfers over geven?

Mijn tweede vraag gaat over die commerciële spelers in de bijlesindustrie. U hebt wellicht het verhaal gelezen van die leerkracht die zegt halftijds te werken in het onderwijs en halftijds buiten het onderwijs om zo meer te verdienen. Wenst u de commerciële spelers in de bijlesindustrie aan te pakken? *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, dit zijn vijf maatregelen die niet alleen een aankondiging zijn maar ook een realiteit en die het verschil maken op het terrein. Het omzetten van uren maakt een reëel verschil. Ik weet ook dat er veel gebeurt en ik weet dat heel veel mensen hun best doen maar ik ben niet overtuigd dat we er zullen geraken. Ik zie elke dag opnieuw scholen, leerlingen, klassen die in de helft van de dag stoppen. Ik zie de cijfers van de leerachterstand. Ik zie de generatie die verloren dreigt te gaan. En dus, minister, moeten we proberen om samen met de onderwijsspelers de lat te leggen waar we willen geraken, een doel te stellen. We willen die leerachterstand weg hebben tegen het einde van deze legislatuur. Dat moet het objectief zijn en we zullen doen wat nodig is om dat te bereiken. Dat zou ik graag van u horen. *(Applaus bij Open Vld en van Jos D'Haese)*

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Collega's, Vlaanderen heeft zich decennialang onderscheiden door zijn goed onderwijs waar iedereen, ongeacht zijn afkomst, door hard te studeren op school iets kon bereiken. En nu is er

jarenlang afbreuk gedaan aan ons onderwijs door een dogmatisch gelijkheidsdenken. Deze vragen over de booming business van de bijles getuigen daarvan.

Wanneer leerkrachten zelf doorverwijzen naar private bijlesgevers, dan moet er toch wel echt iets fundamenteel mis zijn met ons onderwijs. U haalt de zomerscholen aan als oplossing, maar ik heb al meermaals gezegd dat er ook regio's zijn waar nauwelijks zomerscholen worden georganiseerd. Dus eigenlijk hangt het ervan af waar je precies woont of je daar een beroep op kunt doen. Zult u dit probleem wegwerken?

Minister, het recht op goed onderwijs moet voor alle kinderen gelden. Dat zou op school moeten gebeuren en niet buiten de school. En het recht op goed onderwijs mag zeker en vast niet afhankelijk zijn van de portefeuille van de ouders. En, minister, bij goed onderwijs zijn privébijlessen zo goed als overbodig.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, minister, voor de CD&V-fractie is het fundamenteel de opdracht van elke school om ervoor te zorgen dat elk kind maximaal de onderwijsdoelen haalt. En het kan echt niet zijn dat het halen van een diploma of van een getuigschrift afhangt van de vraag of men al dan niet private lessen volgt. Wij starten dan ook altijd bij de leerkrachten, want zij zijn de experts en experts geef je de ruimte om zich te professionaliseren om een veerkrachtig onderwijs te organiseren. De herwaardering van de leerkracht start bij de volledige samenleving, maar ook in een plan op korte termijn.

Ik herhaal hier heel graag mijn oproep om ook werk te maken van dat leraren-loopbaanpact.

Evenzeer ben ik benieuwd naar het project van de leerbuddy's, die net op een zeer laagdrempelige manier jongeren kunnen bijstaan om doelen te halen naast wat er wordt geleverd op school. Mijn vraag is heel concreet wat de stand van zaken van die leerbuddy's is.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik kon ook niet goed geloven dat u de ongelijkheid in het Vlaamse onderwijs wat weg relativeert. Het is algemeen geweten dat in Vlaanderen het gezin waarin je geboren bent een grote voorspeller is van je schoolsucces. Die ongelijkheid is er nu al. Het is evident dat we allemaal beseffen dat hoe meer bijlessen er komen en hoe meer mensen moeten betalen om goed onderwijs te krijgen, hoe groter de kloof zal worden en hoe meer leerachterstand degenen die zich geen bijlessen kunnen permitteren, zullen oplopen. Voor ons is dat absoluut geen goede piste en moeten er maatregelen worden genomen, onder andere rond het versterken van leerkrachten om beter te doen in het reguliere onderwijs.

Bovendien zijn er totaal geen regels of is er geen enkele controle op heel die bijlessenindustrie en die hele markt. Minister, ik vraag mij af of u van plan bent om die wildgroei te bekijken, waarbij er geen controle is op de cowboys en op iedereen die zomaar die bijlessen geeft?

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Ik wil beginnen met erop te wijzen dat scholen absoluut hun verantwoordelijkheid opnemen. Voor kinderen die om diverse redenen extra begeleiding nodig hebben op school of die extra remediëring of huiswerkbegeleiding nodig hebben, trachten de scholen dat zo goed mogelijk te voorzien. Leerkrachten zoals ik ze ken, doen er alles aan om leerlingen bij te

houden, om zoveel mogelijk maatwerk te bieden en leerlingen voldoende ondersteuning en aandacht te geven. Die extra ondersteuning hoort ook zoveel mogelijk thuis op school. Dat moeten we daar houden. Dat moet voor iedereen toegankelijk zijn. Dat is de opdracht van scholen en daar krijgen ze ook middelen voor.

Daarnaast bestaat er ook een betalend aanbod. Ouders kunnen naar dit aanbod grijpen als ze vinden dat hun kinderen nog meer ondersteuning nodig hebben. Dat is een private overeenkomst tussen de ouders en die ondernemingen. Dat is ook de keuzevrijheid van de ouders. Ik hoor hier de PVDA en Groen zeggen dat u die commerciële spelers hard moet aanpakken. Willen ze dat privéaanbod verbieden, dan moet u dat controleren. Ik denk wel dat er een vrije markt is. Dat lijkt me wel heel ver te gaan.

Ik hoor trouwens ook de term schaduwonderwijs vallen. Ik lees dat ook in de pers. Ik vind dat eerlijk gezegd een vrij negatief beladen term, zoals een schaduwboekhouding, precies of er gebeurt iets dubieus terwijl het eigenlijk gewoon gaat om betaalde ondersteuning op de vrije markt.

Minister, u bent al bezig om scholen meer ruimte te geven, onder meer door het Leersteundecreet dat klaarstaat. In dat kader werd meer dan 50 miljoen euro extra vrijgemaakt, dat onder meer kan worden ingezet voor de bijkomende leerlingenondersteuning. Op die manier moeten scholen kunnen voorzien in voldoende aanbod. Ook via de bijsprong wordt ingezet op leerachterstand.

Ik heb een bijkomende vraag. Ik hoor hier de Vooruitfractie zeggen dat de cijfers er niet om liegen en dat er een enorme stijging is. Minister, klopt dat? Zijn er cijfers bekend binnen onderwijs van hoeveel er gebruik wordt gemaakt van die extra ondersteuning die aangeboden wordt op scholen? (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Ik wil er toch op wijzen dat de aansluitende replieken beperkt moeten worden tot 1 minuut, anders blijven we bezig natuurlijk.

Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat dat laatste betreft: men gaat voort op sommige bevestigingen. Ik heb erop gewezen dat in 2021 het cijfer zagezegd hoger was, maar de vraagstelling was: hebt u ooit al eens een leerling aangeraden om bijles te volgen? Ik wil die discussie niet voeren maar we moeten het zonlicht niet ontkennen. Gelet op de leerachterstand, die zeker ook is ontstaan door corona, zal er ongetwijfeld meer beroep worden gedaan op bijlessen. Dat lijkt mij evident.

Maar wil ik daarom die sector reguleren en aan banden leggen? Neen. Ten eerste: onze onderwijsinspectie heeft wel wat anders te doen dan die kantoren te inspecteren. Die moet ons echte onderwijs inspecteren en zorgen dat daar de kwaliteit goed is. Ten tweede: er is een vrije markt. Je kunt niemand, ook als je labels gaat toekennen, tegenhouden om alsnog zijn toevlucht te zoeken tot een niet-gelabeld of niet-gereguleerd aanbod. Ten derde: zodra je ze aan banden legt en reguleert, dan legitimeer je ze ook en dan zeg je dat dat een valabel alternatief circuit is. Dat zeg je dan de facto van overheidswege. Dat wil ik ook niet doen.

Ik denk dat we echt moeten focussen op ons onderwijsaanbod. Als het dan gaat over oplossingen, komt u opnieuw, mevrouw Goeman, met enkele gemakkelijke oplossingen, gewoon 'of the shelf'. U wilt ze gewoon twintig jaar anciënniteit geven, maar dat heb ik al eens gehoord. Pascal Smet zou twintig jaar anciënniteit toekennen. Men had er dan op gewezen dat dat de juridische toets misschien niet zou doorstaan, omdat je dan discriminatoir optreedt ten opzichte van de

leerkrachten die de overstap vroeger hebben gemaakt. Je zou hen dan ook moeten valideren en dan zit je met een factuur van honderden miljoenen euro's. Maar Pascal Smet zei: 'Nee, we gaan dat doen.' Hoeveel jaar anciënniteit is er uiteindelijk gekomen? Nul.

Nu hebben wij de stap gezet dat er in plaats van nul jaar anciënniteit al acht jaar anciënniteit kan worden meegenomen, en we maken er tien jaar anciënniteit van, voor steeds meer knelpuntvakken. Dat zijn geen woorden, dat zijn daden. Dat is het concreet doorbreken van grenzen en het laten sneuvelen van taboes. Dat is concreet, in daden.

Ten tweede, wat betreft de zomerscholen: ook dat is een novum, we zetten daar tien miljoen euro tegenover. U hebt inderdaad gelijk, mevrouw Beckers, die zullen misschien niet overal en te allen tijde worden georganiseerd, maar ter zake speelt natuurlijk ook nog het vrije initiatief. Wij komen daar wel tussen ter ondersteuning, en toch wel met een serieuze ondersteuning, namelijk tien miljoen euro. Eenieder die het organiseert, is het nu een lokaal bestuur of een school, komt er financieel niet bepaald bekaaid van af. Integendeel, het is ook voor hen een goede zaak.

Wat betreft de buddywerking heb ik er net voor gezorgd dat we aan de bestaande versnipperde initiatieven, die allemaal op goede intenties rusten, ook een beetje centrale ondersteuning kunnen geven. We hebben er ook initiatief in genomen om als een soort platform te gaan fungeren, Buddywerking Vlaanderen ook, om goede praktijken te gaan uitwisselen.

Wat betreft de beginnende leerkrachten – en daarmee wil ik afsluiten – moeten we er inderdaad voor zorgen dat die job aantrekkelijker wordt, niet alleen om in te stromen vanuit de privésector, maar echt om de lerarenopleiding te gaan volgen en die keuze te maken. Dan is die herwaardering heel belangrijk. We hebben nu ook voor de aanvangsbegeleiding extra middelen uitgetrokken. Samen met de sociale partners hebben we ook een akkoord gemaakt om ervoor te zorgen dat de realiteitsschok die men beleeft als men de overstap maakt van de lerarenopleiding, die meer een labo-omgeving is, naar de realiteit, de klas van vandaag, niet te groot wordt. We zorgen dus voor betere aanvangsbegeleiding en namen een nieuwe maatregel voor startende leerkrachten: vroeger was er een leeftijdsdrempel en kon je enkel een anciënniteitssprong maken vanaf de leeftijd van 23, dat hebben we ook afgeschaft. Het kost centen, maar ook dat hebben we gedaan.

Ik denk echter dat we er vooral met z'n allen moeten voor zorgen dat we ook een positief verhaal kunnen brengen. Vandaar dat we die campagne gestart hebben en we opnieuw schouder aan schouder met het brede onderwijsveld, met de sociale partners, met de koepels, met de Vlaamse Scholierenkoepel en met iedereen daarachter zeggen: wij gaan nu echt eens niet inzetten op een kommer-en-kwelverhaal, maar echt zeggen welke fantastische job het lesgeven is. We willen iedereen die iets te geven heeft, uitdagen om alles te komen geven voor de klas. Dat is een positieve boodschap. Laten we ons daar, als Vlaams Parlement, ook achter scharen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, wat mij interesseert, wat Vooruit interesseert, is dat elk kind goed onderwijs krijgt. U mag nu zeggen wat u wilt, maar iedereen op het terrein stelt vast dat er een probleem is met de leerachterstand. Ouders stellen dat ook vast, en de ouders die het zich kunnen permitteren betalen dus voor bijles. Ouders die het zich niet kunnen permitteren hebben dus kinderen die uit de boot vallen, die opnieuw hun plan moeten trekken. En dat vinden wij onaanvaardbaar. Het is eigenlijk heel simpel: goed

onderwijs begint in de klas, met een sterke leerkracht vooraan. Die leerkrachten zijn er vandaag te weinig.

U mag nog zoveel verwijzen naar het verleden als u wilt, maar ik kijk naar de toekomst. Ik ben er zeker van dat als we meer mensen willen overtuigen om voor de klas te staan, ook op korte termijn, we iets aan die anciënniteit moeten doen. Als u eerlijk bent, weet u dat de budgetten er zijn. Dat is voor mij de enige manier om ervoor te zorgen dat elk kind een eerlijke kans krijgt in ons onderwijs. *(Applaus bij Vooruit en van Jos D'Haese)*

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, het probleem van de bijlessen is natuurlijk niet alleen een probleem van het afgelopen jaar. U hebt de studies ook bekeken, neem ik aan. De laatste tien jaar stijgt heel die bijlesindustrie. Er zijn een aantal bedrijven die hun omzet verdrievoudigden op tien jaar tijd.

Dus ja, het gaat over een evolutie, een evolutie van de privatisering van onderwijs, en ik heb daar een probleem mee. Volgens mij is onderwijs nog altijd een publiek goed, een publiek goed waar mensen recht op hebben en waarbij niet gewerkt moet worden met een systeem met twee snelheden. In vergelijking met het buitenland is de ongelijkheid in Vlaanderen gigantisch. U kunt daarmee lachen, want uw kinderen kunnen bijlessen betalen, maar niet alle kinderen kunnen dat betalen, minister. Wij kunnen onmogelijk democratische burgers opvoeden in niet-democratisch onderwijs. Als je moet betalen om wiskunde te begrijpen, dan zit je in niet-democratisch onderwijs. Dat is het probleem. Ik noteer dat u zegt dat u er uiteindelijk niets aan zult doen. Iets doen aan het probleem van het lerarentekort lost dit niet op.

Ik heb u gevraagd naar de juiste cijfers van de impact van al uw beloftes. U hebt daar niets over gezegd. Dat stelt me dus niet gerust. Ik hoop dat u met een noodplan komt om dat aan te pakken. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Collega's, laten we niet hypocriet doen. Als we hier aan elkaar vragen – en verschillende tussenkomsten hebben dat bevestigd – of we vinden dat het onderwijs in de eerste plaats moet volstaan om de leeropdrachten tot een goed einde te brengen, denk ik dat dat evident is. Maar het is precies omdat er leerachterstand is en het is precies omdat dat niet gebeurt, dat ouders op zoek gaan naar andere oplossingen. Laten we niet hypocriet doen. Als je zelf een kind hebt dat sinds nieuwjaar geen Frans meer heeft gehad en je wilt dat het Frans spreekt, dan ga je een oplossing zoeken. Als er geen chemie gegeven wordt en je hebt een student die verder wil studeren, dan ga je een oplossing zoeken. Die bijles is dus – in tegenstelling tot de strijd die de PVDA daarvan wil maken – gewoon een symptoom. We moeten de ziekte aanpakken en de ziekte is de leerachterstand.

Minister, u neemt echt wel veel maatregelen. Ik denk niet dat er veel voorgangers zijn die er al zoveel van hun lijstje kunnen afvinken. Maar ik wil geen verloren generatie, onze fractie wil geen verloren generatie. En we hebben niet genoeg tijd om de structurele maatregelen af te wachten. Er is een noodplan nodig om de leerachterstand weg te werken. We rekenen daarvoor op u allemaal. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Katja Verheyen aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de opvang van Oekraïense wees- en pleegkinderen

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Minister, ik was afgelopen weekend best wel verrast toen ik de gezamenlijke communicatie van u en staatssecretaris Sammy Mahdi zag, waarin jullie stelden dat jullie een zestigtal pleeg- en weeskinderen uit Oekraïne naar hier zouden halen en opvangen in verschillende pleeggezinnen. Het gaat hier om zeer kwetsbare kinderen met een 'emotioneel rugzakje', kwetsbare kinderen die geen ouders hebben, geen netwerk en geen middelen om die Russische gruwel te ontvluchten.

Laat me duidelijk zijn, minister: mijn fractie en ikzelf vinden dat een heel nobel idee. Het is natuurlijk niet mijn bedoeling om dat hier in vraag te stellen. Dat is niet de ondertoon van mijn vraag, daar wil ik wel duidelijk over zijn. Waar ik me echter wel zorgen over maak, is de manier waarop dit zal gebeuren. Mijn partij heeft al vanaf het begin gewaarschuwd voor de valkuil dat mensen die Oekraïense vluchtelingen opvangen binnen hun gezin en zich daarover ontfermen, vaak met heel veel naastenliefde, zich daaraan mispakken. Daarvoor hebben wij van meet af aan gewaarschuwd. We kregen daarop wel kritiek vanuit alle richtingen, maar de realiteit geeft ons wel gelijk. Zoals u weet, ben ik schepen van Welzijn. Ik ondervind dat in mijn gemeente zelf ook.

Dat is iets dat we absoluut moeten proberen te vermijden, minister, zeker als het gaat om kwetsbare kinderen, in dit geval pleeg- en weeskinderen, en zeker ook als we weten dat een pleegzorgtraject heel intens is voor gastgezinnen. We weten ook dat de pleegzorg overbevraagd is. En we kunnen ons zeker ook bij die meest kwetsbaren absoluut geen fouten permitteren. Daarom is mijn vraag, minister, hoe u ervoor gaat zorgen dat die Vlaamse pleeggezinnen voldoende begeleid en klaargestoomd worden, maar ook dat ze aan de nodige kwaliteitsvereisten voldoen, zodat wij niet met taferelen worden geconfronteerd dat die kinderen plots die opvanggezinnen en die pleeggezinnen moeten gaan verlaten.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega, de oorlog in Oekraïne laat niemand onberoerd. Op het ogenblik dat wij de vraag hebben gekregen om zestig kwetsbare kinderen op te vangen, zijn we daarmee aan de slag gegaan. Het gaat over zestig kinderen die in een gebouw verbleven in Oekraïne dat gebombardeerd is. Die zijn intussen verspreid over het land in verschillende schuilkelders. De vraag is gesteld om te kijken of die geëvacueerd kunnen worden, mits groen licht van de Oekraïense autoriteiten, wat we op dit ogenblik nog niet hebben, voor alle duidelijkheid. U weet dat Oekraïne naar aanleiding van de Tsjernobylexplosie een trauma heeft opgelopen, namelijk kinderen die verplaatst zijn en die uiteindelijk niet terecht zijn gekomen waar ze moesten terechtkomen. Vandaar dat de Oekraïense autoriteiten daar garanties voor willen hebben, wat begrijpelijk is.

Ik ben heel tevreden dat wij met die vraag aan de slag zijn kunnen gaan. En zoals u zegt, is het belangrijk dat dat in goede omstandigheden kan gebeuren. Vandaar dat wij samen met het agentschap Opgroeien, Minor-Ndako, Child Focus en Pleegzorg aan de slag zijn gegaan, om te zorgen dat dit op een goede manier kan gebeuren.

Het is absoluut en expliciet de bedoeling om rekening te houden met de persoonlijke situatie van de kinderen. Het gaat over kinderen die samenwoonden, die elkaar dus al lang kenden in een voorziening in Oekraïne. En daar zitten bijvoorbeeld ook broers en zussen bij. De bedoeling is om hen maximaal samen

te laten verblijven. Zo zullen we steeds vijftien kinderen op vier plaatsen in Vlaanderen laten verblijven.

Pleegzorg heeft intussen gezorgd voor een versnelde screening. Er zal ook een extra medewerker aangeworven worden, zodat dit op een goede manier kan worden georganiseerd. Er is ook iemand aangeduid die de Oekraïense taal machtig is, om de organisatie daarvan in goede banen te leiden.

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Dank u wel, minister. Het is dus nog niet helemaal duidelijk of ze effectief naar hier gaan komen? Of is dat wel al duidelijk?

Minister Wouter Beke: Neen, dat is nog niet zo.

Katja Verheyen (N-VA): Ik hoor wel dat u al voorbereid bent. Ook de gespecialiseerde diensten, zoals Minor-Ndako en Pleegzorg, zijn al aan de slag gegaan. Dat is heel goed nieuws. Ik hoor u ook zeggen dat de nodige aandacht voor begeleiding zal worden voorzien. Ook hoor ik dat de kwaliteitsvereisten zeker in gedachten worden gehouden. Want het gaat hier echt om kwetsbare kinderen met een rugzakje. U weet dat ook. We hebben die in Vlaanderen ook. Dit zijn dan kinderen die ook nog eens uit de oorlog komen.

Dit is allemaal goed en wel, en het stelt mij wel gedeeltelijk gerust, maar er is natuurlijk ook een keerzijde aan de medaille. Gaan wij hiervoor wel voldoende pleeggezinnen voorhanden hebben? Zijn er voldoende pleeggezinnen die voldoen aan die vereisten en die kunnen bieden wat er gevraagd wordt? We willen ook die broers en zusjes samenhouden. Dus wilt u in deze voorbereiding misschien ook in gedachten houden dat collectieve opvang voor deze kinderen ook een optie is? Ik heb het dan over collectieve opvang zoals we die kennen in de jeugdzorg, de leefgroepen, de gezinsvervangende huizen met de begeleiding en de professionele hulpverlening die daar voorhanden is.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, het zou heel goed zijn indien wij de zorg zouden kunnen opnemen voor Oekraïense weeskinderen, maar blijkbaar is het nog onduidelijk of zij effectief naar hier zullen komen. Het is heel goed dat er al een plan wordt voorbereid. Blijkbaar zouden er pleeggezinnen met een Oekraïense achtergrond worden gezocht. Dat is heel goed aangezien de taal zeer belangrijk is om te integreren. Ik heb ook gehoord dat er kinderen met hun begeleiders zouden komen. Hoe zullen die worden opgevangen? Zal de begeleider samen met het kind worden gehuisvest? Zal de begeleider automatisch pleegouder worden van dat kind?

De voorzitter: Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maike De Rudder (CD&V): Zoals vermeld, verwacht Vlaanderen zestig pleegkinderen die op korte termijn moeten worden opgevangen. De voorkeur zal inderdaad worden gegeven, zoals u al zei, minister, aan de pleeggezinnen waar iemand aanwezig is die Oekraïens spreekt. Dat is heel goed voor de taal. Een belangrijke uitdaging zal natuurlijk zijn dat de capaciteit bij Pleegzorg zal moeten worden uitgebreid. Ook daarop hebt u al een positief antwoord gegeven.

Minister, ik heb nog een bijkomende vraag. De pleegkinderen die naar hier zullen komen, zullen heel wat psychologische ondersteuning kunnen gebruiken. Ze komen niet naar hier op vakantie maar wegens toch wel zware omstandigheden. De psychologische ondersteuning zal echt wel nodig zijn. Hoe zullen we in die psychologische ondersteuning kunnen voorzien? Hoe zullen de pleeggezinnen

daarin verder begeleid kunnen worden zodat zij die kinderen verder goed kunnen begeleiden en ondersteunen?

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, dit is een zeer terechte vraag. Wat ons betreft, krijgt u alle steun om die verantwoordelijkheid voor de zeer kwetsbare kinderen mee op te nemen.

Ik heb een paar aanvullende vragen. De collega's wezen er al op dat er psychosociale ondersteuning vanuit het Agentschap Opgroeien moet worden geboden, maar dat die er ook moet zijn voor de begeleiders die meekomen uit Oekraïne. Daar moeten investeringen tegenover staan. Is daar al een budget voor vrijgemaakt? Welk budget?

Het gaat nu over zestig pleegkinderen die zullen moeten worden opgevangen. Zal dit zich herhalen? Is er een traject afgesproken over wat de toekomst brengt? Wacht u ad-hocvragen af? Bekijkt u dat samen met uw federale partners?

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Minister, ik was tevreden om te lezen dat er begeleiders vanuit Oekraïne mee zouden komen en dat pleeggezinnen met een Oekraïense achtergrond hiervoor zouden worden aangezocht. Het zou een zeer traumatische ervaring zijn voor kinderen om weggehaald te worden uit hun vertrouwde omgeving, elders te belanden en daar weinig aanknopingspunten te vinden. Als zij die al kunnen vinden via vertrouwde begeleiders, eventueel door de eigen taal te kunnen spreken en in een pleeggezin terecht te komen dat hun cultuur beter kent, is dat absoluut een pluspunt. Een alternatief is collectieve opvang. Dat kennen ze. Zij komen uit een tehuis waar zij samen werden opgevangen. Ik pleit ervoor om het bij die twee opties te houden.

Minister, houdt u er rekening mee dat sommige van die kinderen hier misschien erg lang zullen verblijven? Wij weten niet hoelang de oorlog daar zal duren. Wij weten dat een aantal steden platgebombardeerd zijn, dat er een lange heropbouw nodig zal zijn. Houdt u er rekening mee dat het voor Oekraïne niet mogelijk zal zijn om op een relatief korte termijn deze kinderen opnieuw daar op te vangen? Staat u ervoor open om, als kinderen hier langere tijd zijn en zij niets of niemand hebben om naar terug te keren – ik denk aan de weeskinderen – hen, als dat nodig is, hier een leven te laten opbouwen?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, het is natuurlijk een nobel doel dat u deze pleegkinderen naar hier wilt halen, maar ik zie toch een aantal problemen.

We moeten geschikte pleeggezinnen vinden. Dat is niet zo evident. We hebben nu al vastgesteld dat de opvang bij private personen niet loopt zoals iedereen gedacht had. Er zijn al tal van problemen opgedoken.

We vragen ons ook af wat de impact zal zijn op de Vlaamse pleegzorg, omdat ook daar toch wel heel wat werk op de plank ligt. Ik heb toch ook wel mijn bedenkingen. U zegt dat die zestig kinderen samen in een instelling zaten, dat er broers en zussen bij zijn, en dat ze al een tijdje bij elkaar zitten. Ik denk dat het toch wel een psychologische impact zal hebben op deze kinderen wanneer u ze uit elkaar haalt. Ik stel me de vraag of het geen optie is om deze kinderen op te vangen in een collectieve opvang. Wat zijn op dat vlak de mogelijkheden?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega's, de voorbije weken hebben wij de nodige gezinnen reeds versneld gescreend. De gezinnen hebben al een screening ondergaan. De gastgezinnen staan klaar. Ja, collega Van den Bossche, we hebben ook aan deze gezinnen duidelijk gemaakt dat het voor een langere periode zou kunnen zijn. We hebben gezegd dat ze zich minstens voor zes maanden moeten engageren. We zullen dat verder zien evolueren, maar dat is dus het engagement dat zij hebben aangegaan.

Het gaat over kinderen die in een gemeenschappelijke instelling zaten die gebombardeerd is. De kinderen zijn nu op verschillende locaties. Dat was een gemeenschap die nu al een stukje uit elkaar is getrokken. Ze zullen naar hier komen met begeleiders, maar die begeleiders, collega Saeys, hangen niet vast aan één of enkele kinderen. Dat zijn vier begeleiders voor het geheel. Ze zullen naar hier overkomen omdat het heel duidelijk ook de bedoeling is om groeps-sessies te organiseren, zodat die kinderen ook, vertrekkende vanuit verschillende gezinnen, een aantal zaken samen kunnen doen. Het is ook de bedoeling om op traumatische ervaringen, door wat ze hebben meegemaakt, een antwoord te kunnen bieden.

Het is inderdaad, collega De Rudder, de bedoeling dat zij ook op het vlak van medische en psychosociale zorgen worden omkaderd. Mijnheer Vaneeckhout, de nodige inspanningen zijn voorzien om dat op een goede manier te kunnen opvangen. Het is niet de bedoeling, we hebben vandaag geen vraag gekregen voor andere groepen. België heeft de vraag gekregen om te kijken naar zestig opvangplaatsen. Die heeft de vraag gesteld aan de deelstaten en wij hebben eerst gezocht of we dit op korte termijn kunnen organiseren. We hebben ons daarvoor klaargemaakt en wanneer de Oekraïense autoriteiten daar de toelating voor geven, zullen ze overkomen. Het transport wordt georganiseerd door de federale overheid.

Collega Van den Bossche, het is niet de bedoeling om hen in een collectieve opvang onder te brengen. Collega Sintobin, u hebt ook die vraag gesteld. Zij zullen wel wanneer ze hier toekomen in de eerste dagen collectief worden opgevangen, om dan nadien door te stromen naar de gezinnen die zijn geselecteerd.

Wat uw vraag betreft, collega Sintobin, over de broers en de zussen. Het is inderdaad de bedoeling dat, wanneer ze bij gastgezinnen warm onthaald zullen worden, broers en zussen samen blijven. Dat is de bedoeling en de ambitie.

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Ik ga eindigen zoals ik begonnen ben. Het is heel erg nobel wat u wilt doen, wat u gaat doen. De Oekraïners vechten ook voor onze vrijheid. Het minste wat wij kunnen doen is solidariteit tonen, zeker als het gaat over pleeg- en weeskinderen. Ik hoop dat u mijn vraag en suggestie ook als een constructieve noot opvat. Ik hoor ook de aanvullingen en de terechte opmerkingen van de collega's en ik hoop dat u die ook meeneemt, zodat u op uw hoede bent voor eventuele valkuilen, want het gaat toch echt wel om kwetsbare kinderen.

Ik ga u in de toekomst zeker nog bevragen over zowel Oekraïense als Vlaamse kwetsbare kinderen en ik hoop dat even goed of bijna zo goed te doen als goede collega, bijna voormalige collega, Lorin Parys. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Celia Groothedde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het beperken van het ouderschapsverlof voor kinderen tot de leeftijd van 3 jaar

ACTUELE VRAAG van Immanuel De Reuse aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het voorstel van de minister om het ouderschapsverlof te beperken tot de eerste drie levensjaren van het kind

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het voorstel van de minister in verband met kinderopvang en ouderschapsverlof in de eerste 1000 dagen van een kind

ACTUELE VRAAG van Lise Vandecasteele aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over investeringen in de kinderopvang

ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het voorstel tot inperken van ouderschapsverlof als antwoord op de schrijnende noden in de kinderopvang

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, u hebt een ballonnetje opgelaten. U zei: 'Zou het niet beter zijn als ouders meer en langer voor hun kinderen zouden kunnen zorgen en ouderschapsverlof dus geconcentreerder zou worden?' Eigenlijk leek u te bedoelen: 'Er is op dit moment zo'n vreselijke crisis in de kinderopvang die volledig onder mijn bevoegdheid ligt en die ik tot nu toe niet diepgaand aanpak dat ik de verantwoordelijkheid niet alleen naar de federale bevoegdheden, maar ook naar de al overbelaste ouders zelf doorschuif.'

Minister, ik begrijp dat een mens in een crisissituatie naar noodgrepen wil grijpen. Ik vraag u letterlijk al twee jaar naar een diepgaand actieplan voor de kinderopvang, want het is intussen totale crisis. Het werk is onwerkbaar. De vloer stroomt leeg. Het is gewoon niet goed meer. Voor kinderbegeleiders, voor ouders en voor kindjes is het niet meer te doen. Wij hebben zelfs een plan voor u opgesteld met als hoofdpunten minder kindjes per begeleider, meer aandacht voor pedagogie en de sociale componenten en een hervorming van de opleiding en de werkvloer, zodat mensen die nu uitstromen blijven, het volhouden en terugkeren.

Minister, dat u niet luistert – ik ben de oppositie – is geen probleem. U kunt ook luisteren naar de Gezinsbond die uw voorstel neersabelde en die zelfs een begeleider op vijf kindjes voorstelt, naar de Femma-vrouwenvereniging en trouwens de volledige vrouwenbeweging, ook die van CD&V, want die weten dat het vooral vrouwen zijn die bij zulke voorstellen zullen boeten. U kunt luisteren naar de pers die massaal reageert, niet alleen naar de satire van Joël De Ceulaer, ook naar Isolde Van den Eynde die zegt: 'Waar blijft uw plan voor kinderopvang?' U kunt ook luisteren naar Bart Eeckhout die zegt: 'Wilt u de vrouw weer aan de haard?' Pieterjan Van Leemputten zegt terecht: 'Alleenstaande ouders zonder netwerk, in kwetsbaarheid, die worden getroffen.'

Minister, het is een uitzonderlijke situatie. De hele maatschappij praat nu over kinderopvang en vraagt een hervorming, ook de ouders, zelf uitgeput door COVID-19.

Gaat u naar hen luisteren? Want u hoeft niet meer naar mij te luisteren. Gaat u naar hen luisteren en eindelijk diepgaand investeren en voor een diepgaande

hervorming gaan rond pedagogie, sociale hervorming en kwaliteit? (*Applaus bij Groen en van Jos D'Haese*)

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Minister, het is spijtig genoeg geen verrassing dat we hier allemaal staan om te zeggen dat er grote tekorten zijn in de kinderopvang. In ons land is het ook al zo dat de begeleiders in de kinderopvang meer kindjes opvangen dan in alle ons omliggende landen en ook veel meer dan goed is. Maar gisteren had u het licht gezien. U had een oplossing gevonden om de personeelsproblematiek, het tekort aan onthaalouders, het tekort aan personeel in de opvanginitiatieven op te lossen. Uw oplossing zat in het sleutelen aan het ouderschapsverlof en het recht erop dat nu gespreid is over twaalf jaar te beperken tot drie jaar. Nu kan dat tot het einde van de lagere school. Dan zou dat zijn tot het kind naar de kleuterklas gaan. Zo zou de vraag naar kinderopvang verminderen en zou uw probleem een klein beetje opgelost zijn. Dat dacht u toch.

Het was duidelijk dat u nog niet echt doorgedacht had over dat voorstel. Uw voorzitter heeft dat wel gedaan. Hij reageerde snel. Hij probeerde te nuanceren en hij probeerde vooral de meubelen te redden want het voorstel dat u deed is helemaal tegengesteld aan het voorstel dat uw eigen CD&V-fractiegenoten in de federale Kamer neergelegd hebben. Het voorstel daar strekt ertoe om het recht in plaats van te beperken uit te breiden naar achttien jaar. Dat voorstel dateert trouwens uit het verkiezingsprogramma dat nog opgesteld werd onder uw voorzitterschap. Het Vlaams Welzijnsverbond, de Gezinsbond, de sector, iedereen wijst uw voorstel van de hand. Er is vandaag reeds een stakingsaanzegging van een kinderdagopvanginitiatief in Brugge, ook naar aanleiding van de woorden die u gesproken hebt. Iedereen wijst uw voorstel dus van de hand.

Naast de problematiek die niet opgelost wordt, ontnemt u natuurlijk ook de ouders de keuzevrijheid om in een periode van het leven van het kind die broodnodige zorg zelf in te plannen op een moment dat het kind die zorg nodig heeft.

Minister, hoe reageert u op de kritiek? Welke initiatieven zult u nu toch nemen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, er is al uitgebreid geschetst en geciteerd wat u al dan niet in Humo hebt gezegd of wat u ermee zult hebben bedoeld. We zullen het dadelijk van u horen.

Maar er is toch ook bij ons enige verbazing, omdat we denken dat er in de kinderopvang op dit moment inderdaad een aantal zaken bezig zijn. Collega's, we moeten opletten dat we niet alles op één hoop gooien. De zaken die zijn gebeurd in een aantal opvanginitiatieven, de mishandelingen en de pijnlijke vaststelling dat een kindje is overleden, behoren tot de taak van de onderzoekscommissie waarvan we komende vrijdag de eerste zitting hebben.

Het aantrekken van personeel naar kinderopvang, het organiseren van kinderopvang, het begeleiden van opvanginitiatieven is een ander verhaal, een verhaal dat we ook al aan het schrijven zijn in onze commissie Welzijn en waarover er binnenkort hoorzittingen zullen plaatsvinden.

Collega's, we moeten dan ook opletten met losse ideeën die dan worden gezien als dé oplossing. Want dat is natuurlijk niet het geval. Het voorstel om te kijken naar mogelijkheden om het ouderschapsverlof te corrigeren of te beperken, kan in het debat worden meegenomen. De vraag is alleen of dat de oplossing is. Het

voorstel van het inkorten dat naar voren werd gebracht, deed overigens in ons eigen gezin meteen de vraag rijzen hoe we dat zouden organiseren.

Minister, in welk opzicht zal het aanpassen van het ouderschapsverlof, zowel voor moeder als voor vader, de druk verminderen die er op dit moment op de kinderopvang is?

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): “Ik doe dit werk doodgraag”, zegt kinderbegeleidster Hadewig mij, “maar de werkdruk is torenhoog. Als ik in mijn eentje zestien baby’s moet verschonen en aankleden na een middagdutje, dan voel ik mij een robot en dat wil ik niet.” Hadewig is niet de enige die aan de alarmbel trekt. De hele sector trekt aan de alarmbel. Ze hebben vorige week vrijdag geprotesteerd in Gent, en aanstaande vrijdag zullen ze aan uw kabinet protesteren, minister Beke. De woede is dan ook groot, want dat gebeurt niet elke week, en de problemen slepen al lang aan.

Negen is te veel, minister Beke. Dat blijven zij maar herhalen. De werkdruk is veel te hoog, de lonen zijn veel te laag en de statuten zijn niet oké.

De kinderbegeleidsters en de ouders vragen dan ook om oplossingen. Het was dan ook bijzonder pijnlijk om te moeten lezen, minister Beke, dat u zegt dat u de problemen helemaal niet opgelost zult krijgen. U zegt dat de ouders in de plaats daarvan dan maar zelf thuis voor hun kinderen moeten zorgen. Daarmee hebt u werkelijk iedereen tegen u in het harnas gejaagd: de kinderbegeleidsters, de experts, de ouders en zelfs uw eigen partij.

En als u het hebt over het inkorten van het ouderschapsverlof, dan zegt u eigenlijk: ‘Moeders aan de haard’. Want het ouderschapsverlof wordt vandaag nog steeds voornamelijk door vrouwen opgenomen. Driekwart van het verlof wordt opgenomen door de moeders. En als je dat minder flexibel inzet, dan komt dat nog meer terecht bij de vrouwen. Dat zeggen de cijfers.

Minister Beke, vrouwen aan de haard is echt niet de oplossing van dit probleem. De problemen moeten structureel worden opgelost. Er moeten hogere lonen komen, *nóg* hogere lonen. Er moeten betere statuten komen waardoor we meer kinderbegeleidsters kunnen aantrekken en daarmee ook het aantal begeleidsters per kind kunnen optrekken.

Het is zoals uw eigen voorzitter het zegt: de oplossingen moeten van de samenleving en de beleidsmakers komen en moeten niet worden teruggekaatst naar de gezinnen.

Bent u bereid om extra investeringen te doen en een marshallplan te starten voor een kwalitatieve kinderopvang? (*Applaus van Jos D’Haese*)

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, vrijdag komt de sector van de kinderopvang op straat en dat is meer dan terecht. Want er is écht een probleem in onze kinderopvang. Het is nog altijd ongelooflijk moeilijk om een plaats te vinden, het is duur, er is heel veel werk om te garanderen dat het veilig is en er is een gigantisch personeelstekort, waardoor mensen in de sector zeggen dat ze niet de tijd noch ruimte hebben om kinderen te geven waar ze recht op hebben en dat is goede zorg.

En wat doet u? U kondigt geen marshallplan aan zoals de sector vraagt, maar u lanceert een ideetje – het is hier al gezegd –: wat als we het ouderschapsverlof nu eens beperken tot de eerste drie jaar?

Wat u daarmee inderdaad eigenlijk zegt, is dat u niets extra zult doen in de kinderopvang: 'Als we ouders nu gewoon geen andere keuze laten dan die eerste drie jaar meer thuis te blijven, dan is mijn probleem van personeel onmiddellijk opgelost.' Met andere woorden, u zult niet doen wat moet gebeuren. Het zijn ouders die het zelf moeten oplossen, die zich zelf door die eerste drie jaar moeten ploeteren. Wat u zegt, is eigenlijk: 'Trek uw plan.'

Dan vraag ik mij echt af in welke wereld u leeft. Alsof het plots veel gemakkelijker zou worden om werk en gezin te combineren als uw kinderen ouder zijn dan drie. Wat moeten ouders doen in de zomervakantie, die zes weken duurt, als er geen ouderschapsverlof is? Als uw kind zich op tienjarige leeftijd plots heel slecht in zijn vel voelt, moet het dan ook zijn plan trekken? Of moet mama halftijds gaan werken als er geen ouderschapsverlof is? Minister, er moet meer gebeuren om ervoor te zorgen dat gezinnen werk en gezin kunnen combineren en niet minder door het ouderschapsverlof in te perken.

Wat wij u vragen is: investeer extra in die kinderopvang. Dat is belangrijk voor ouders. Hoe denkt u dat ouders anders de hele dag kunnen gaan werken? Maar het is ook heel belangrijk voor die kinderen. Kinderopvang is ook een kans: om Nederlands te leren, om zich te ontwikkelen. Ik wilde dat u dat meer zag. Onze oproep vandaag is: stop met ideetjes te lanceren, stop met de verantwoordelijkheid af te schuiven op ouders, maar doe uw job. De oplossing is gekend. Als je wilt dat het personeelstekort wordt aangepakt in de kinderopvang, dan moet je investeren in de lonen. Dan moet je ervoor zorgen dat de kindratio naar beneden gaat, zodat de verzorgers kunnen doen waar ze goed in zijn, namelijk zorgen voor onze kinderen.

Gaat u daar nu eens eindelijk werk van maken? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega's, als ik de verschillende vraagstellers beluister, dan heb ik het gevoel dat men toch niet echt gelezen heeft wat ik in dat interview in Humo gezegd heb. Ik zal even citeren: "We moeten eens met een open geest nadenken over de toekomst van de kinderopvang". Dat is wat hier gevraagd wordt: we moeten nadenken over de toekomst van de kinderopvang. "En over het ouderschapsverlof". Want de eerste drie levensjaren zijn van cruciaal belang.

In dezelfde Humo staan zes bladzijden met experts die aangeven hoe belangrijk die eerste drie levensjaren zijn voor de ontwikkeling van elk kind. Ik citeer: "We steken heel veel geld in de gezondheidszorg (...) maar we doen heel weinig aan preventie. Als we meer zouden investeren in een goede start van kinderen, kunnen we daarmee een heleboel ellende voorkomen. Dat geldt niet alleen voor onze gezondheid, maar ook in het onderwijs, op de arbeidsmarkt of bij justitie en politie". Dat zeggen die experts. We moeten daarover een dialoog aangaan met het beleid en "kijken hoe we de shift gaan maken naar kinderopvang die goed balanceert tussen de noden van de volwassenen en van het jonge kind".

Ik heb geen enkel voorstel gedaan om het ouderschapsverlof te beperken in de tijd of te beperken tot drie jaar. Ik heb gezegd dat die eerste drie jaar voor elk kind van cruciaal belang zijn. Wij hebben samen in dit parlement, op 12 oktober in de commissie Welzijn, een hele gedachtewisseling gehad over de kinderopvang, onze plannen voor de kinderopvang, onze investeringen in de kinderopvang, de vergelijkingen met de kindratio's met het buitenland. Het is daarop dat ik heb geantwoord dat als je de kindratio gaat vergelijken met andere landen, dat je dan alle componenten moet vergelijken met de andere landen. Wat is de capaciteit? We hebben in Vlaanderen heel veel aanbod aan kinderopvang, en deze Vlaamse Regering investeert daar nog bijkomend 60 miljoen euro voor de komende jaren in. Voor dit jaar is dat 10,5 miljoen euro, in 2023 14 miljoen euro

en in 2024 opnieuw 14 miljoen euro. Als de vraag gesteld wordt wat ik ga doen, dan is het antwoord extra investeren in extra capaciteit met kwalitatieve plaatsen. Dat gaan we doen, naast het sociaal akkoord, waarbij we 4,5 procent stijging van de loonmassa hebben geïnvesteerd, in een akkoord tussen werkgevers en werknemers. Daarbovenop komt 60 miljoen euro. Alles samen gaat het over 120 miljoen euro.

Moeten wij investeren in kinderopvang? Ja! Heeft iemand dat ooit in vraag gesteld? Neen! Absoluut niet. Is die kinderopvang van ontzettend groot belang voor ouders die gaan werken? Ja! Mevrouw Groothedde, ik heb hier aan u een paar weken geleden de vraag gesteld. We hebben allemaal de ambitie – de Vlaamse Regering en de federale regering – om naar 80 procent werkgelegenheidsgraad te gaan. Daar hebben we dus de kinderopvang voor nodig. Hoe gaan we dat organiseren?

Ja, we zitten vandaag met uitdagingen. Er staan 750 vacatures open. Dat heeft te maken met het feit dat we extra investeren, in extra plaatsen investeren. Als je extra investeert, heb je immers extra mensen nodig. Ik heb al gezegd in dit parlement dat ik wil nadenken over die kindratio. We zijn vorig jaar al met een heel traject gestart, 'Vroeg en nabij', waarbij dat een van de elementen is. Alleen zeg ik er ook bij dat dit de problemen in de kinderopvang vandaag niet zal oplossen. Als je vandaag 750 vacatures hebt, dan ga je dat probleem niet oplossen door te zeggen dat je er 1750 vacatures van gaat maken. Dan moet je dus kijken naar andere zaken, en dat doen we. Dat doen we met het plan inzake de zijinstroom. We doen dat in de Vlaamse Regering, met collega Weyts, met collega Crevits en met andere collega's. We hebben wat dat betreft ook vragen aan de federale overheid, om een aantal zaken flexibeler te maken zodat dat kan gebeuren.

Neen, wij hebben dus niet de ambitie om het ouderschapsverlof in te korten. Dat is bovendien geen Vlaamse bevoegdheid. We hebben echter wel de ambitie – en ik had gehoopt dat we daar op een open manier over zouden kunnen nadenken – om te bekijken hoe we die eerste duizend dagen van een kind, die zo ontzettend belangrijk zijn – mevrouw Groothedde, ik raad aan om die zes pagina's in Humo ook eens te lezen – ... (*Opmerkingen van Björn Rzoska en Celia Groothedde*)

Mijn partij heeft ook gezegd dat die eerste duizend dagen ontzettend belangrijk zijn, zoals ouderschapsverloven ontzettend belangrijk zijn. Mevrouw Groothedde, als we naar een uitbreiding van het ouderschapsverlof gaan – en ik hoor van mevrouw Goeman dat ze dat zo belangrijk vindt –, dan hoop ik dat u onze partij steunt in het federale parlement om die uitbreidingen ook mogelijk te maken.

Het is dus niet binair. Nooit hebben wij gezegd dat het het ene ... (*Opmerkingen van Celia Groothedde*)

Mevrouw Groothedde, laat mij even uitspreken. Als het over sérieux gaat, dan kan ik daar wel een aantal andere zaken over zeggen, maar dat zal ik hier nu uit beleefdheid niet doen. (*Opmerkingen*)

Wij investeren in de kinderopvang: 120 miljoen euro voor bijkomende capaciteit, voor bijkomende kwaliteit. We zullen vrijdag met de hele Vlaamse Regering, met de minister-president en met de leden van de regering, een delegatie van het consortium van de kinderopvang ontvangen om te bekijken wat de bijkomende verzuchtingen zijn en hoe we daar verder mee moeten omgaan.

Collega Rzoska, u vraagt wat mijn partij zegt. Die zegt precies hetzelfde. Ik citeer uit het opiniestuk van mijn partijvoorzitter: "(...) hoe kunnen gezinnen gelukkig en gezond functioneren in deze samenleving (...) En wat is het beste voor het kind zelf?" Dat gaat over die eerste duizend dagen. Hoe kunnen we dat op de

best mogelijke manier organiseren? Hoe kunnen we de kinderopvang daarin een plaats geven, en hoe kunnen we ook andere elementen, zoals het ouderschapsverlof, daarin een plaats geven?

Collega's, dat is wat ik wilde antwoorden op de vragen die hieromtrent zijn gesteld. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, ik heb een half uur nodig om te reageren op de vele ad hominem's, maar ik zal het proberen te doen op één minuut.

Wat de capaciteit betreft, dat is heel goedkoop: plaatsen erbij creëren als er niemand is om ze in te vullen.

Wat de kwaliteit betreft: u gaat nog geen driehonderd pedagogisch medewerkers erbij zetten voor bijna zeventuizend kinderdagverblijven.

De kindratio, daar gaat u over denken. Ja, tegen 2024, wanneer het aan iemand anders is om het in te vullen.

Het plan 'Vroeg en nabij', daar schermt u nu al maanden mee, en het enige dat ik hoor vanuit de sector is ongerustheid, omdat het weer eens gaat om meer controle.

U hoeft niet naar mij te luisteren, maar u moet eindelijk wel eens luisteren. U zegt dat u het consortium ontvangt, maar de kinderopvang zelf ontvangt u niet. Die staakt die vrijdag. Net op het moment dat zij staken, gaat u inderdaad het consortium van werkgevers en vakbonden ontvangen, maar de mensen in de kinderopvang die aan uw kabinet staan, hebben gevraagd om u te spreken.

Wij hebben dan ook de onderzoekscommissie Kinderopvang. Collega's, het zou een heel mooi gebaar zijn en het is ook nodig, dat we naar die mensen zouden gaan om naar hen te luisteren. Ze vragen al twee jaar lang niets anders. Een pure regeling der werkzaamheden kan ook een uur later. Dat is mijn oproep aan u, minister, en aan het parlement. Die sector snakt ernaar. *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Het is altijd spannend en fascinerend, die CD&V-communicatie waarin iedereen hetzelfde zegt maar iedereen iets anders verstaat. De anderen die u verkeerd verstaan, zijn zagezegd op het verkeerde been gezet. Het is een aparte gave en techniek, dat moet gezegd zijn.

Maar laat ons een keer duidelijke taal spreken. Voor ons is het duidelijk, voor het Vlaams Belang. Wij onderschrijven ook het belang van ouderlijke liefde, voldoende aandacht voor de kinderen in die eerste duizend dagen, en de impact daarvan op de verdere levensloop van het kind. Daarom moeten we eigenlijk eens kijken in plaats van een beperkende keuze naar een positieve keuze. Waarom schuift u dat niet naar voren? Waarom zegt u bijvoorbeeld niet: 'als u uw ouderschapsverlof opneemt in de eerste drie jaar, verdubbelen we dat'. Dan kunnen de mensen zelf een keuze maken om dat allemaal in te plannen. Hoe reageert u op dergelijk idee? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega, het is belangrijk om geen losse ideeën naar voren te schuiven, want dan kunnen we van alles beginnen doen. Alles heeft zijn gevolgen. Ik wil hier uitgebreid spreken over alle verlofstelsels en thematische

verloven, dat zou een interessant debat zijn. Maar ik hoor tegelijk zeggen dat de premie die eraan hangt ook belangrijk is voor die jonge gezinnen. Dan komen we op de betaalbaarheid. We hebben ook al debatten gehad met minister Crevits over de 'organiseerbaarheid' van de arbeid. Dat hangt allemaal aan elkaar. Vandaar mijn oproep om niet zomaar losse ideeën te lanceren, want dat brengt voor niemand iets op. Voor je het weet, denkt de burger dat er iets veranderd is, maar het is niet veranderd. Met uw ideeën zitten we in dat verhaal.

Wat betreft de oproep van de kinderopvangsector is het wel tijd om alles samen te leggen, minister, de 'organiseerbaarheid' en de zaken die u net hebt aangehaald, ook in het licht van 'vroeg en nabij'. We moeten daar niet te lang mee wachten, en dat treft, het staat al op de agenda van de hoorzitting in de commissie Welzijn.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister Beke, u haalt hier meermaals het belang aan van de eerste drie levensjaren voor een kind. U zegt dat zoveel experts die eerste drie jaar cruciaal noemen. Hoe komt het dan – u knikt, zie ik – dat Vlaanderen zo weinig investeert in kinderopvang?! Onze regio hinkt helemaal achterop, we komen na Zweden, Noorwegen, Frankrijk en Finland. De Vlaamse Regering geeft veel minder budget vrij per kind dan andere Europese landen. Als we het hebben over die belangrijke eerste duizend dagen moeten we het ook hebben over hoeveel budget u daarvoor met de Vlaamse Regering op de tafel legt.

U zegt dat u geïnvesteerd hebt in extra plaatsen, maar dat meer begeleiders per kind niet mogelijk is, want dat er te veel vacatures zijn. Hoe komt dat denkt u? De lonen zijn veel te laag. Kinderbegeleiders die voltijds werken, verdienen amper 1600 euro per maand en moeten daarvoor keihard werken. Als die vacatures niet interessant zijn, gaan er ook niet meer kinderbegeleiders komen. Vandaar het belang van een serieuze loonsopslag. 4,5 procent, minister, is misschien veel op uw loon maar niet op het loon van 1600 euro. De lonen moeten omhoog, de statuten moeten verbeteren, en dan gaan er wel kinderbegeleiders willen werken in de kinderopvang. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, ik wil absoluut het debat voeren met u over het belang van die eerste duizend dagen. Dat is meer dan nodig. Dan zou het wel helpen als we het standpunt van CD&V duidelijk kennen. Ik heb het interview in Humo heel goed gelezen en daar stelt u heel duidelijk de vraag: waarom smeren we dat ouderschapsverlof uit over twaalf jaar als we het beter zouden concentreren op die eerste drie jaar? Met andere woorden, u zou de mogelijkheden voor ouderschapsverlof inperken terwijl uw voorzitter in een opiniestuk schrijft dat hij het ouderschapsverlof wil uitbreiden tot 18 jaar. Alstublieft, 'will the real CD&V please stand up'? Wat is het eigenlijk, collega's van CD&V? Waar staan jullie voor?

Staan jullie voor vrouwen die thuis moeten blijven om voor de kinderen te zorgen, want dat is wat zal gebeuren wanneer we dat ouderschapsverlof beperken tot drie jaar. Vrouwen aan de haard. Is dat de christendemocratie anno 2022? Vinden jullie echt dat kinderen beter thuisblijven dan naar de crèche te gaan terwijl er zoveel onderzoek is dat aantoonde dat een crèche belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind, voor zijn talenkennis, zijn cognitieve ontwikkeling, zijn motorische ontwikkeling? Daarover gaat dit debat, minister.

Wij zijn eigenlijk gewoon ook benieuwd naar jullie visie op kinderopvang want ik denk dat intussen niemand het nog snapt. Wij snappen het niet, de mensen in de kinderopvang snappen het niet en de ouders die elke dag, vaak met de moed der

wanhoop, proberen om werk met gezin te combineren, snappen het al helemaal niet. De tijd van nadenken is allang voorbij, minister. U bent minister, u moet dingen doen. En het is simpel wat er moet gebeuren: er moet geïnvesteerd worden in de sector, betere lonen en een lagere kindratio en dan zal er meer volk in de sector willen werken. *(Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, die eerste duizend dagen zijn natuurlijk belangrijk maar ouders thuishouden tijdens de eerste drie jaar zal het probleem in de kinderopvang niet oplossen, en dat is een slecht idee, zowel voor de kinderen en de ouders als voor de arbeidsmarkt. We weten ook dat kwetsbare kinderen zeker gebaat zijn bij kinderopvang. We weten dat die een belangrijke pedagogische functie hebben en de ontwikkeling stimuleren. We hebben er tijdens de lockdowns juist voor gezorgd dat die kwetsbare kinderen zeker naar de kinderopvang konden blijven gaan omdat we de cijfers van kindermishandeling zagen stijgen.

Daarnaast denk ik niet dat wij als overheid tegen ouders moeten zeggen wanneer zij dat verlof moeten opnemen. Ik denk dat ouders perfect in staat zijn om zelf te beslissen wanneer er extra tijd nodig is. Verder is er ook de arbeidsmarkt waar momenteel al een grote krapte heerst. Wanneer men ouders thuis zet, wordt die krapte alleen maar groter.

Laat ons eerlijk zijn: met dit voorstel zal de vrouw inderdaad de klos zijn. Want het is vooral de vrouw die ouderschapsverlof opneemt. Het geeft ook de indruk dat een werkende vrouw geen goede moeder zou zijn wanneer ze de kinderen naar de kinderopvang stuurt, en die signalen mag men absoluut niet geven. *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maaïke De Rudder (CD&V): Collega's, ondanks de framing gisteren in de media is ons partijstandpunt duidelijk. De overheid moet ouders met kinderen ondersteunen om werk en gezin op een goede manier te kunnen combineren. Dat betekent voor ons de uitbreiding van het ouderschapsverlof tot 18 jaar en voldoende en kwalitatieve kinderopvang. CD&V wil inzetten op beide pijlers.

Op federaal vlak werd een wetsvoorstel ingediend om het ouderschapsverlof te kunnen opnemen tot de leeftijd van 18 jaar. Hier in Vlaanderen investeren we tijdens deze legislatuur niet minder dan 120 miljoen euro in de kinderopvang voor onder meer 7000 bijkomende plaatsen en 264 pedagogische coaches die de kinderbegeleiders op de werkvloer mee ondersteunen bij hun pedagogisch werk. Ik denk dan ook dat ons standpunt daarin heel duidelijk is. *(Applaus bij CD&V)*

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega's, laat ons toch absoluut stoppen met de karikaturen. Laat ons stoppen met de karikaturen alsof iemand het in zijn hoofd zou halen om terug te gaan naar de 19de eeuw en naar moeder aan de haard. Wie heeft dat ooit gezegd?

Deze regering en deze minister investeren in zeventuizend bijkomende plaatsen. Dat is het beste bewijs van het omgekeerde. De voorbije tien jaar is het aantal plaatsen en werknemers in de kinderopvang enorm gestegen. Dat is onder CD&V-ministers gebeurd.

Als het gaat over ouderschapsverloven, dan zijn het CD&V'ers die daar het voortouw in hebben genomen en ook zullen blijven nemen. Laat ons dus alstublieft

stoppen met die karikaturen want de feiten geven het omgekeerde aan. Als we zouden willen dat de vrouw aan de haard bleef, dan investeerden we niet in meer plaatsen. Weet u wat we dan zouden doen? Dan zouden we met de beschikbare personeelsleden minder plaatsen organiseren, zoals in vele andere landen. Dat is waar wij vandaag ook aan de top staan in Europa. Wij hebben ongelooflijk veel plaatsen in vergelijking met andere landen. We hebben 100.000 kinderen die elke dag naar de kinderopvang gaan. Dat is een pak meer dan in andere landen. Dat is een pak meer, mevrouw Groothedde, dan in andere regio's, ook in Brussel of Wallonië. (*Opmerkingen van Celia Groothedde*)

Ja, dat is een heel goede zaak. Mevrouw Groothedde, wij hebben een maximale ouderbijdrage van 29 euro. In Wallonië en Brussel is dat 37,8 euro. (*Opmerkingen van Celia Groothedde*)

U hebt hier vorige week de vergelijking gemaakt met de Franse Gemeenschap. Wel, ik heb die vergelijking eens even gemaakt. En dus, kinderopvang is ontzettend belangrijk. Betaalbare kinderopvang is ontzettend belangrijk. Bijkomende plaatsen zijn ontzettend belangrijk. Eigenlijk zeggen jullie ook dat ouderschapsverlof ontzettend belangrijk is. Laat ons kijken hoe we dat op de best mogelijke manier kunnen organiseren, in de combinatie tussen arbeid, gezin en kinderen, in die driehoeksverhouding. Laat ons daar een volwassen debat over hebben.

Ik kom tot de sociale statuten van de kinderopvang. Toen we twee jaar geleden begonnen te praten over een sociaal akkoord, toen ging het voor velen alleen over een sociaal akkoord in de ouderenzorg. Toen hebben wij gezegd dat we niet alleen de ouderenzorg, maar ook de kinderopvang in dat sociaal akkoord wilden opnemen. Daar is 60 miljoen euro extra uit voort gekomen, 60 miljoen euro meer dan we voorzien hadden bij het begin van de regeringsonderhandelingen. Daarbij is de loonmassa naar 4,5 procent gestegen. De vakbonden en de werkgevers, de koepels van de kinderopvang en de vakbonden, hebben daar allemaal hun akkoord aan gegeven. Zij hebben dat mee onderhandeld. Hun handtekeningen staan daar onder.

Hebben we daarmee gezegd dat alle problemen van de wereld zijn? Neen, dat hebben we niet gezegd. Maar is het belangrijk geweest dat ze mee in dat sociaal akkoord hebben gezeten? Wat ons betreft absoluut. Daar hebben we voor gevochten en daar hebben we extra middelen voor uitgetrokken, terwijl de focus op de woonzorgcentra lag. Maar net om het belang van de kinderopvang aan te tonen, hebben we dat gedaan.

Mevrouw Groothedde, als u aan mij vraagt welke inspanningen ik de voorbije twee jaar heb gedaan, wel, dan is dat deze inspanning. (*Opmerkingen van Celia Groothedde*)

Dat hebt u daarstraks aan mij gevraagd: 'Welke inspanningen hebt u gedaan?' Wel, dat zijn de inspanningen die we gedaan hebben: investeren in kwaliteit, investeren in bijkomende capaciteit en de uitgestoken hand naar hoe we de kinderopvang in de toekomst verder gaan organiseren. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Als ik elke keer dat mijn naam wordt genoemd, een minuut bij krijg, dan mocht ik 20 minuten spreken. Dat zou kunnen.

Minister, uw partij kan wel sociaal zijn, hé, maar ik hoor van u week na week gewoon hetzelfde antwoord over de kinderopvang. Ik denk dat iedereen het hier al kan dromen. Als u stopt met de retoriek, kan de discussie inderdaad beginnen. Maar wat u eigenlijk zou moeten doen, is luisteren naar de kinderopvang. Op dit

moment hebben we een unieke situatie. Iedereen in de maatschappij begrijpt de kinderopvang. Iedereen weet waar de problemen zitten. Er is draagvlak. De ouders staan naast de mensen in de kinderopvang. Zij zeggen 'zij zorgen mee voor ons', want zij zijn ook totaal uitgeput door COVID-19. Maar wie zorgt er voor hen?

Ik blijf u maar dezelfde zinnestelsels horen zeggen, terwijl de kinderopvang zegt dat ze eisen klaar hebben, dat ze er staan en dat u met hen kunt gaan praten. De vraag die ik u heb gesteld, zowel aan het parlement als aan u, is om te gaan praten met de mensen in de kinderopvang, die uiteindelijk zo'n mooi eisenpakket heeft ontwikkeld. Daar antwoordt u niet op. Uw antwoord is ofwel een vorm van 'waar zijn de ouders', met uw meerderheid, met een warme maatschappij. Dat is eigenlijk hetzelfde als zeggen dat de ouders het moeten opvangen. Ofwel gaat u in op de investeringen die u al hebt gedaan.

Minister, de kinderopvang is duidelijk. U mag goochelen met cijfers zoveel u wilt, maar de retoriek pakt niet meer. Er zijn investeringen nodig. (*Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA*)

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Week na week teruggefloten worden, omdat uw beleid tekortschiet en u uw verantwoordelijkheden niet neemt, dat gaat u ongetwijfeld niet in uw koude kleren zitten. Deze week staan we hier inderdaad in verband met uw uitspraken over het ouderschapsverlof, vorige week hadden we het hier over de halvering van de indexering van de kinderbijslag of het groeipakket. We hebben ook al de debatten gehad over de drama's in onze woonzorgcentra en kinderdagverblijven, en de lijsten die er blijven in de geestelijke gezondheidszorg. De lijst is eindeloos. U schiet tekort en zelfs uw partij ziet dat nu ook.

Ik las het interview ook tot op het einde. Ik las daar dat u een nieuwe passie ontdekt hebt, namelijk schilderen, en dat het eerste schilderij dat u gemaakt hebt een schilderij was van Kennedy. Er is alvast een heel groot verschil tussen u en Kennedy: over de naam van de sluipschutter die Kennedy vermoordde, is nog heel wat speculatie. Er doen nog heel wat namen de ronde. De sluipschutter die u in het vizier hebt, kennen we allemaal. Die heeft ook een naam, het is namelijk uw partijvoorzitter, Joachim Coens. Mijn oproep is dan, raad van een goede vriend: hou de eer aan uzelf en neem ontslag. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, we zijn hier in het Vlaams Parlement, maar op bepaalde momenten had ik het gevoel hier op een CD&V-congres te zijn, met een aantal sprekers voor jullie. Je kunt ze misschien nog eens uitnodigen om het daarover te hebben, maar dat kan ons niet veel verder brengen.

Ik denk dat wat voor ons op de plank ligt haalbaar en betaalbaar moet zijn. Haalbaar en betaalbaar voor de mensen in de kinderopvang, in de eerste plaats. Haalbaar en betaalbaar voor de ouders, zoals verschillende collega's hebben gezegd. Maar ook haalbaar en betaalbaar voor ons allemaal. Dat is, denk ik, de evenwichtsoefening die we zullen maken, die we moeten maken en die we ook nodig zullen hebben om de kinderopvang te geven wat hij nodig heeft, maar om ook met alle andere partijen en factoren rekening te houden. Wij zullen daar mee aan werken. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Het is pijnlijk om opnieuw vast te stellen dat de Vlaamse Regering er niet in slaagt de zorg te voorzien voor de kwetsbaren in onze samenleving. Ze zijn er niet in geslaagd om de ouderen in de woon-zorgcentra te beschermen tijdens de coronapandemie, ze zijn er niet in geslaagd om psychologische hulpverlening te voorzien voor jongeren die er nood aan hebben en nu zien we opnieuw dat ze er niet in slagen om kwaliteitsvolle opvang te voorzien voor de kleinsten in onze regio.

Dat is bijzonder pijnlijk, minister. En als ik u bezig hoor, lijkt het wel of u zichzelf zodanig op de borst aan het kloppen bent dat u de signalen van het werkveld niet meer hoort. U spreekt over ouderschapsverlof, over een aantal bijkomende plaatsen, over het sociaal akkoord, maar het is onvoldoende. De sector vraagt vandaag om een Marshallplan. Negen is te veel, zeggen zij, en dat moet u oplossen. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, u mag hier vandaag zeggen wat u wilt, maar de realiteit is dat CD&V, uw partij, al twintig jaar verantwoordelijk is voor de kinderopvang en dat de sector vandaag in brand staat. U zegt wel dat er meer plaatsen worden gecreëerd, maar ik hoor elke dag verhalen van ouders die geen plaats vinden in de kinderopvang. Het is ook nog altijd te duur en we weten allemaal dat we niet het personeel vinden om onze kinderopvang deftig georganiseerd te krijgen. Mijn oproep is dus: stop met ideetjes te lanceren, waarbij u de verantwoordelijkheid inderdaad vooral afschuift op ouders en 'put your money where your mouth is'. Dat is wat ouders nodig hebben. Ze hebben sterke kinderopvang nodig als ze hun gezin willen combineren met hun werk. Het is ook in het belang van onze kinderen, want kinderopvang is ook een kans om zich te ontwikkelen, om iets van het leven te maken.

Minister, de visie van Vooruit is duidelijk, denk ik. Ik wil afsluiten met het volgende: we hebben geen nood aan een minister die hier wat staat te schilderen, maar we hebben nood aan een minister die het verschil maakt, dus ik hoop dat u die oproep au sérieux neemt. *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

– Joke Schauvliege, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jo Brouns aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de operationalisering van de Vlaamse lichtvisie voor fietspaden

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, de fiets is een speerpunt in het Vlaams mobiliteitsbeleid, het mobiliteitsbeleid van deze Vlaamse Regering. We willen allemaal veel meer mensen op de fiets, naar school en naar het werk. De fiets is ook een van de belangrijke fundamenten in die grote omwenteling die wij in het mobiliteitsbeleid willen realiseren met de basisbereikbaarheid. De fiets is dus heel belangrijk en de infrastructuur voor die fiets is natuurlijk een cruciale randvoorwaarde om mensen op de fiets te krijgen. Een veilig fietspad, minister, is een goed verlicht fietspad. En daar knelt op dit ogenblik het schoentje.

De legislatuur is ondertussen meer dan halfweg. We stellen vast dat die nieuwe lichtvisie er nog steeds niet is. We stellen op het terrein vast dat het Agentschap Wegen en Verkeer nog steeds geen goedkeuring kan verlenen aan fietspad-dossiers die in uitvoering zijn voor de aanleg van de bijbehorende verlichting.

Ik heb daarom de volgende vraag, minister. Hebt u ondertussen het licht gezien? Hoe ver staat het met de nieuwe lichtvisie voor de fietspaden in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel voor uw vraag, mijnheer Brouns. Het zou me zeer straf lijken als het Agentschap Wegen en Verkeer vandaag zegt dat het bepaalde fietspaden niet kan verlichten omdat er geen lichtvisie is. Dat lijkt me straf, collega's, om de eenvoudige reden dat een lichtvisieplan, dat in de maak is, tout court geen normenboek is, dat dat geen dwingende richtlijnen zijn waaraan men moet toetsen of men al dan niet verlichting kan plaatsen. Dat is een eerste punt.

Ten tweede – en dat weet ons Agentschap Wegen en Verkeer ook heel goed en u zegt het zelf ook – willen we dat onze fietspaden veilig en comfortabel zijn. Veilige fietspaden – dat komt ook telkens opnieuw in onze commissie naar voren – zijn meestal ook heel goed verlichte fietspaden. Daar zit juist het probleem. We hebben heel wat middelen voorzien om fietspaden en fietsoversteekplaatsen te verlichten. We investeren daar ten volle in. Er wordt gezegd dat er eerst een lichtvisieplan moet zijn. Wel, er lag een lichtvisieplan op tafel, dat was samengesteld door een stuurgroep. Daarin ontbrak het woordje 'verkeersveiligheid' quasi volledig. Men heeft een boomstructuur opgemaakt en verkeersveiligheid kwam daarin niet aan bod. Dan geef ik prioriteit aan ons verkeersveiligheidsplan, dat we vorige zomer hebben goedgekeurd, waarin we de actieve weggebruiker centraal stellen en waarin we blijven hameren op het signaal dat een veilig en comfortabel fietspad een goed verlicht fietspad is. Goed verlichte fietspaden zullen ervoor zorgen dat meer mensen de fiets nemen voor functionele verplaatsingen. Dat willen we uiteraard doen. Daarom zijn er heel wat extra middelen voor verlichte fietspaden en wordt gevraagd aan het team om het vademecum of het lichtvisieplan uit te rollen om voor de verkeersveiligheidstoets te zorgen zoals we die hebben voorgelegd aan de taskforce verkeersveiligheid.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Dank u wel voor uw antwoord, minister. We hebben hier de gewoonte om vragen te stellen die uit het leven gegrepen zijn, uit de dagelijkse praktijk. Ik stel vast dat de lichtvisie die vandaag bestaat nog dateert van 2017 en dat we nog wachten op een nieuwe lichtvisie. Ik stel ook vast dat er vandaag fietspaddossiers in uitvoering zijn in onze eigen provincie, zoals dat van de functionele verbinding langs de N73, waar men mogelijk opnieuw moet graven omdat de verlichting vandaag niet geïnstalleerd kan worden. Dat is een vaststelling uit de praktijk.

In het fietsvademecum zitten een aantal aanpassingen aan te komen die noodzakelijk zijn om een aantal wijzigingen door te voeren in heel wat belangrijke fietspaddossiers, zoals een eenzijdig fietspad in twee richtingen. Wat daarvan de breedte zal zijn, is een van de praktische zaken waarmee we lokaal aan de slag moeten kunnen gaan. Wanneer zal dat fietsvademecum geactualiseerd worden?

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Minister, wij bij Vooruit willen fietsen ook zo aantrekkelijk mogelijk maken, want iedereen weet: meer fietsers is minder auto's, minder files en minder uitstoot. Als we dat succesvol willen doen, is het cruciaal dat dat fietsen veilig en aangenaam kan gebeuren. En we weten allemaal dat minder dan de helft van de fietspaden in orde is, dus er is wel wat werk.

We kennen ze allemaal, de fietspaden die maar een paar strepen langs de weg zijn of waar betonplaten liggen die niet eens effen liggen. En overdag lukt dat

dan nog wel, maar 's avonds en 's nachts is goede verlichting heel erg belangrijk en een echte uitdaging. Het is essentieel, als we fietsen aantrekkelijk en veilig willen maken, dat we investeren in die kwalitatieve fietsinfrastructuur.

Dat verlichtingsplan binnen het verkeersveiligheidsplan, zoals u uitgelegd hebt, moet er snel komen. Want als er geld nodig is voor verlichting voor auto's, is dat nooit een probleem. Dan wordt dat nooit vergeten. Maar bij de fietsers gooit men inderdaad soms vijf jaar later de straat weer open, mijnheer Brouns.

Minister, ik heb de volgende vraag voor u. Er is veel budget voor fietspaden, maar hoe kunt u verzekeren dat men bij de heraanleg ervan altijd onmiddellijk rekening gaat houden met kwalitatieve fietsverlichting?

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Ik deel voor een stuk de mening van de heer Brouns, in die zin dat wij het ook al hebben meegemaakt dat er wordt heraangelegd en dat men dat allemaal mooi voorziet, prachtig, en dan gaat het open, maar dan wel zonder verlichting. Dat is wel degelijk een probleem.

Ik wil ook even aankaarten dat men soms ook bezwaren heeft vanuit bepaalde groeperingen: de verlichting schijnt te hard, dat is niet goed voor de omgeving en dan krijg je lichtvervuiling en dergelijke. Voor alle duidelijkheid, mensen, wat eerst en vooral op de agenda moet staan, is de veiligheid van de fietser. Dat wil ik toch benadrukken. Ik heb het ook al meegemaakt dat fietsverlichting daardoor vertraagd wordt aangelegd. Ik doe dus nogmaals een oproep, minister, om daar echt werk van te maken. We kijken uit naar dat plan en dat fietsvademeccum.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Minister, we hebben het er in de commissie al herhaaldelijk over gehad. Er zijn al diverse vragen gesteld over die verlichting. Er is inderdaad nog heel wat werk aan de uitbouw van onze fietspaden. En dan mag die verlichting inderdaad niet ontbreken, want het gaat niet alleen over het verkeersveiligheidsgevoel, maar ook over het veiligheidsgevoel tout court.

We stellen ook vast dat er op gemeentelijk vlak nog heel wat tekortkomingen zijn. Het huidige visieplan, verplicht op bepaalde stukken zelfs geen verlichting. Gemeenten kunnen dat plan volgen, dus waarom zouden ze dan in bepaalde stukken toch verlichting plaatsen? Wij dringen er dus op aan om werk te maken van dat visieplan. Zorg dat erop ingezet wordt. En kijk ook naar modernere vormen van verlichting. Men kan perfect met dynamische systemen verlichting al dan niet laten branden. Ik denk dat het interessant kan zijn om ook die piste te bekijken. Op die manier denk ik dat we heel wat fietspaden die nu misschien niet verlicht kunnen worden, toch kunnen aanpakken.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Aansluitend op wat de collega's hebben gezegd, minister, sluit ik me aan bij uw betoog over dat vereenvoudigde concept. Het ideale is immers de vijand van het goede. Zorg nu dat u dat snel operationeel krijgt. En dan hebben we het over dat aangepaste lichtvisieplan voor de fietspaden, want veilige fietsinfrastructuur is een basisvoorwaarde om meer mensen op de fiets te krijgen en uit de wagen te halen, en dus voor meer en betere modal shift. Daarmee gaat de hele samenleving erop vooruit. Dus liever vandaag dan morgen, maak er werk van. Ik denk dat die vereenvoudigde aanpak daarvoor inderdaad de juiste richting is.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Minister, ik was eerst niet van plan om tussen te komen, maar hoe verder het debat vordert, hoe meer het mij begint te dagen dat het toch wel bijzonder verbazend is dat u al een aantal jaren geleden hebt aangekondigd dat u ongeziene bedragen gaat investeren in fietsinfrastructuur en dat er nu blijkbaar, als we de heer Brouns moeten geloven, nog altijd vertraging is, doordat nog niet duidelijk is hoe die fietspaden verlicht moeten worden. Ik zou u dus ook namens de Groenfractie willen oproepen om daar snel werk van te maken, zodat we zeker ook geen dingen gaan moeten heraanleggen enkele jaren nadat ze zijn aangelegd.

En voor alle duidelijkheid, ook voor Groen moeten die fietspaden in eerste instantie veilig zijn. Er bestaan perfect oplossingen, collega Meremans, voor de problemen die u daar hebt aangekaart, door aangepaste verlichting te installeren.

Maar, minister, de hoofdboodschap is toch dat als u daar meer dan 300 miljoen euro per jaar in investeert, dat u ervoor moet zorgen dat het meteen goed is en dat we niet binnen enkele jaren moeten remediëren aan wat vandaag niet goed gedaan zou zijn.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Collega's, we leggen vandaag heel wat verlichte fietspaden aan, ook ecologisch verlichte fietspaden. Daar knelt heel vaak het schoentje. We leggen heel veel ecologisch verlichte fietspaden aan waarbij rekening wordt gehouden met de habitat van de vleermuizen, van de gladde slang en noem maar op. Ik was onlangs in Hoeilaart, bij de F205 richting Brussel, een schitterend fietspad met lage verlichting.

Waarom zeg ik dat hier? Ik heb geen boek van 125 bladzijden nodig om te weten of ik al dan niet een fietspad kan verlichten. Dat is wat men mij met een bestuurlijke groep heeft voorgelegd: een boek van 125 bladzijden dat het principe hanteert: 'Niet verlichten waar het kan en verlichten waar het moet.' Men gaat ervan uit dat we zo weinig mogelijk verlichten. Limburg heeft heel veel SBZ-gebieden (speciale beschermingszone), heel veel natuurgebieden. Daar zal quasi geen enkel fietspad verlicht worden. Willen we dat? Ik denk het niet. Over dat ontwerp, dat boek van 125 bladzijden, heb ik gezegd dat het mij stoort dat het woord 'verkeersveiligheid' daarin nauwelijks voorkomt. Ik heb dat boek gekregen voordat wij aan het landen waren met ons Verkeersveiligheidsplan inzake verkeersveiligheid tout court.

We hebben het hier in het parlement al heel vaak gehad over het hoge aantal fietsongevallen: solo-ongevallen maar uiteraard ook ongevallen in conflict met andere weggebruikers. Zeker die solo-ongevallen gebeurden heel veel op jaagpaden waar bepaalde boomwortels niet onmiddellijk zichtbaar zijn, of waar je plots – ik spreek uit ervaring – eenden tegenkomt. Als dat allemaal niet verlicht is, geeft dat geen veilig gevoel. Dat is misschien een subjectief onveilig gevoel, maar dat zijn alleszins aspecten die meespelen.

Ik zie hier een aantal mensen knikken die mij allemaal gelijk geven. Ik wil maar zeggen dat de beslissingsboom die men heeft opgenomen in dat boek van 125 bladzijden niet uitging van de verkeersveiligheid. Wij zijn in juli 2021 met ons Verkeersveiligheidsplan gekomen. Daarbij stellen we de actieve weggebruiker centraal. We zeggen dat we meer verkeersveiligheid voor de fietser willen, en meer comfort conform het vademecum, maar ook meer veiligheid. En dat betekent meer verlichting. Dan zal ik mij niet naar de lichtvisie van 2014 laten duwen, die zegt dat alle mogelijke verlichting ecologisch onverantwoord is. Neen, als we meer mensen op de fiets willen, dan moeten we zorgen voor goed-verlichte, comfortabele en veilige fietspaden. Als ik van onze administratie een boek of een handleiding of een vademecum of wat dan ook krijg dat beantwoordt

aan ons Verkeersveiligheidsplan dat we in de zomer hebben afgeklopt, dan wil ik dat perfect ter beschikking stellen, maar opnieuw met de boodschap dat dat vademecum of dat richtlijnenboek eigenlijk geen dwingend kader is, dat het louter een afwegingskader is op grond waarvan men de conclusie kan maken of men zal verlichten, ja dan neen.

Ik wil alleszins gaan voor meer comfortabele en veilige fietspaden. Mevrouw Lambrecht, ik investeer inderdaad heel veel in de fiets. Vorig jaar was dat 329 miljoen euro. Ook dit jaar is opnieuw 300 miljoen euro voorzien. Daarnaast hebben we, in het kader van de verkeersveiligheidsmiddelen, 5 miljoen euro extra voor de bijkomende verlichting van fietspaden, en 5 miljoen euro voor veilige fietsoversteekplaatsen. We investeren dus wel degelijk vandaag al in het verlichten van onze fietspaden.

– *Filip Dewinter, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, dank u wel. Ik denk dat u heel breed hebt gevoeld dat we het erover eens zijn. Een veilig fietspad is een goedverlicht fietspad. Voor het Functioneel Fietsroutenetwerk hebt u dat bevestigd. Het moet zo snel mogelijk de boodschap zijn dat we ze maximaal moeten verlichten. Willen we meer mensen op de fiets naar de school en het werk, willen we de modal shift bereiken, dan moeten we gaan voor veilige fietspaden, en dat zijn goedverlichte fietspaden.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het alarmerende rapport van het Comité I betreffende de Moslimbroederschap

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): De Moslimbroederschap heeft als logo een koran en twee zwaarden. Dat is het logo van de Moslimbroederschap: de islam-fascistische koran met daaronder twee zwaarden. De ideologie en doelstelling van de Moslimbroederschap zitten vervat in het motto: 'Allah is ons doel, de profeet is onze leider, de koran is onze grondwet, de jihad is ons middel, sterven voor Allah is onze grootste wens.', aldus de Moslimbroederschap. Die wil de wereld – ook Vlaanderen – islamiseren tot een kalifaat waar de totalitaire sharia, de inhumane islamitische wetgeving, heerst.

De Moslimbroederschap islamiseert samenlevingen door middel van gewelddadige jihad, zoals bijvoorbeeld met Hamas in Gaza, of via een geweldloze, sluipende jihad of een socio-culturele jihad. Al lang waarschuwt het Vlaams Belang voor het gevaar van de activiteiten, de beïnvloeding en de infiltratie van de Moslimbroederschap in Europa en in Vlaanderen. Uit een nieuw rapport van het Comité I blijkt dat ook de ADIV de Moslimbroederschap nu een gevaar noemen. Volgens hen vormt de Moslimbroederschap, ik citeer, "een hoge en prioritaire dreiging van extremisme" en "een vector van radicalisering". Het rapport stelt echter ook een gebrek aan overleg vast met de veiligheidsdiensten en vraagt wetgevende initiatieven tegen de infiltratie van de Moslimbroederschap in overheidsstructuren. De veiligheidsdiensten zijn glashelder vandaag. Ik citeer: "De Moslimbroederschap is een probleem voor onze democratie (...) en de regering moet met oplossingen komen." Einde citaat van onze veiligheidsdiensten. Mijn vraag aan u, minister, is dan ook evident.

Welke islamiserende invloed heeft de Moslimbroederschap volgens u in Vlaanderen? Wat onderneemt u om dit tegen te gaan?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Eerst en vooral denk ik dat het heel goed is dat het Comité I zo'n rapport maakt. U weet dat het Comité I onder de verantwoordelijkheid valt van de federale overheid, en ook de veiligheidsdiensten. Dat rapport hebben we met aandacht gelezen, onze screeningsdiensten trouwens ook. En wat blijkt er inderdaad uit? Ze zeggen dat we die Moslimbroederschap ernstig moeten nemen. Het is weliswaar in Vlaanderen een beperkte groep. Ze zeggen ook heel duidelijk, en ik citeer uit het rapport: "Er wordt geen bedreiging tegen een specifieke instelling geïdentificeerd die rechtstreeks verbonden is met de Moslimbroeders." Maar men waarschuwt dat die Moslimbroeders twee gezichten hebben. Er is een gezicht naar buiten dat vaak gematigd is. Maar daaronder, en in de beslotenheid van hun organisatie, is men vaak radicaliserend. Waar men vooral bezorgd over is, zegt het Comité I, is dat zij een vector kunnen zijn van radicalisering door segregatie in de hand te werken, polarisatie in de hand te werken en extremisme aan te moedigen.

Wij hebben ons daarover bevraagd. Noch de Staatsveiligheid, noch anderen zeggen dat er vandaag een rechtstreekse link is, of een indicatie zelfs van een link, met welke Vlaamse erkende imam of welke van de 25 door Vlaanderen erkende moskeeën ook. Er is geen link op dit moment. Die is niet vastgesteld.

Wat ondernemen we daartegen? Ik denk dat er twee belangrijke sporen zijn. Er is ten eerste het spoor waar wij er dankzij de lokale integrale veiligheidscellen (LIVC's) over waken dat wij in een heel vroeg stadium signalen kunnen opvangen mocht dit veranderen. En ten tweede hebben wij een screeningsdienst opgericht die er ook over waakt dat bij procedures, het opvolgen van moskeeën of andere gebedsinstellingen, er ook een ernstige controle gebeurt met alle veiligheidsdiensten. Ik sta zelf ook in contact met de screeningsdienst. We gaan ook binnenkort samenzitten met het Comité I om hier verder uit te leren. Ik heb begrepen dat men federaal heeft afgesproken dat het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD), de ADIV, de Staatsveiligheid en het Comité I over deze thematiek verder vergadert. We hebben gevraagd om daar ook goed van op de hoogte gehouden te worden.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister, uw antwoord verbaast mij wel enigszins. Ik denk dat het probleem met die Moslimbroederschap veel groter is dan u nu doet uitschijnen. Het hoofdkwartier van de koepelvereniging die belangen van de Moslimbroederschap verdedigt, dat is de Council of European Muslims. Die bevindt zich hier, waar wij nu allemaal zitten, hier in Brussel. Die is hier gewoon gevestigd, op ons grondgebied. En die Moslimbroederschap heeft – dat zegt het Comité I – reeds een geheime ondergrondse structuur uitgebouwd en ze is wel degelijk actief – dat zegt ook de Staatsveiligheid – in scholen, in jeugdbewegingen en ook in moskeeën, hier op ons grondgebied.

Dat zijn dan wellicht niet-erkende moskeeën, maar dat is wel het overgrote deel van de moskeeën. Zover is het dus al gekomen, na decennialang beleid van Open Vld, CD&V en Vooruit. Minister Somers, ik zou u toch willen vragen om te vermijden dat dat Moslimbroederschap ook doordringt tot overheidsfuncties. Het Comité I zegt dat er meer controle moet komen op aanwervingen en dat de regering zelfs tegen eind april al de nodige initiatieven moet nemen. Welke initiatieven zult u daartoe nemen?

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, op zich moeten we altijd oplettend zijn als er zulke signalen komen. Het is goed dat we dat collectief met het parlement ernstig nemen. U verwijst zelf naar de lokale integrale veiligheidscellen (LIVC's). De grootste vragen van dit soort zaken zitten inderdaad voor een stuk bij lokale besturen, om te kijken hoe we daarmee aan de slag kunnen. Bent u op dit moment zeker dat, wat betreft het meest recente rapport, de LIVC's die betrokken zijn en waarvan er signalen zijn dat er verankering is in de betreffende lokale besturen, op dit moment op de hoogte zijn?

Afgelopen zomer hebben we inderdaad veel gedebatteerd over de erkenning van eredienssten. Daar is de screening voorzien. We hebben ook altijd gezegd dat we niet de illusie hebben dat het niet erkennen van een erediensst betekent dat die gemeenschap zou verdwijnen. In welke mate zijn er ook niet-erkende eredienssten betrokken? Hebt u daar zicht op? Wat ons betreft mag dit geen heksen-jacht worden, maar dit soort signalen moet natuurlijk ernstig genomen worden.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): De boodschap is duidelijk. De Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV) spreekt van een gevaar. De Staatsveiligheid heeft het over een hoge en prioritaire dreiging van extremisme. Dat wijst ook op het feit dat er inderdaad actieve pogingen van infiltratie in overheidsorganisaties zijn, in scholen, jeugdbewegingen, maar inderdaad ook in moskeeën. Voor Vooruit is het duidelijk dat we ons daar op alle mogelijke manieren tegen moeten verzetten en tegen moeten wapenen. Ik heb altijd gezegd dat wij radicaal tegen elke vorm van extremisme zijn. U zei het zelf al: stap één is om de vinger aan de pols te houden, om inderdaad goed te screenen waar er gevaar dreigt dat het Moslim-broederschap inderdaad stappen plant. U hebt het zelf al gehad over de LIVC's en de screeningsdienst, maar u hebt nog niets gezegd over de liaisonofficier die de Vlaamse Regering ook aangesteld zou hebben bij de Staatsveiligheid. Dat lijkt me toch ook niet onbelangrijk. Kunt u duiden wat zijn rol is in dit verhaal?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Er waren inderdaad interessante tussenkomsten en bedenkingen. Ik ga het nog eens heel duidelijk zeggen: het Comité I maakt die bedenking en richt zich tot de overheid. Het heeft dat gedaan tegenover de Federale Regering. Het is evident dat we dit rapport ernstig nemen, zoals elk rapport ernstig genomen moet worden. In zaken van extremisme en radicalisme mogen we nooit naïef zijn. Dat is alleszins de basislijn.

Vlaanderen heeft een structuur opgezet die ons maximaal kan beschermen tegen zulke vormen van dreigende radicalisering en extremisme. In ons Erkennings-decreet hebben we een screeningsdienst uitgebouwd met politionele bevoegdheden die afspraken maakt met alle veiligheidsdiensten, ook met het Comité I, ook met Staatsveiligheid, ook met de lokale politiediensten. Op basis van de informatie die daar ingewonnen wordt, hebben we een zeer goed zicht op wat er gebeurt binnen moskeeën die we erkend hebben of die een erkenningsaanvraag hebben gehad.

Twee, we hebben LIVC's gebouwd. Burgemeesters met politiediensten en preventie kunnen daar aan vroegdetectie doen. Ze kunnen ook signalen krijgen van politiediensten en gespecialiseerde veiligheidsdiensten. Ze kunnen de politie op de hoogte brengen om infiltratie te voorkomen. Op dat punt zit die structuur goed.

Maar we moeten iets meer doen dan dat. We moeten niet alleen werken met die screeningsdienst, niet alleen werken met die LIVC's. Het is mijn overtuiging dat we ons ook in de diepte moeten beschermen tegen vormen van segregatie. Wat

men hier vooral zegt is dat er geen acuut gevaar is, geen acute dreiging op een instelling, een aanslag, enzovoort. Wat die organisatie doet is permanent polariseren, permanent mensen afschermen van de samenleving, segregatie bevorderen, haatgevoelens kweken en mensen tegen elkaar opzetten. Daarvoor hebben we een beleid Samenleving ontwikkeld dat vanuit onze bevoegdheid daar op drie punten ingrijpt.

Eerst en vooral is er segregatie tegengaan. Dat is fundamenteel belangrijk. Hoe meer mensen met en niet naast elkaar leven, des te minder zullen organisaties zoals de Moslimbroeders de kans krijgen om mensen te isoleren, op te sluiten in hun gemeenschap en mensen ervan te overtuigen dat de samenleving waarin ze leven niet hun samenleving is.

Daarom proberen we op alle mogelijke vlakken samen met lokale besturen te stimuleren dat mensen in dezelfde verenigingen samenwerken, sporten, dezelfde school bezoeken, in dezelfde wijken wonen. Op die manier doorbreken we segregatie. Segregatie is een instrument van de extremisten om mensen tegen elkaar op te zetten. Ons beleid zet zich daar radicaal tegenover.

Ten tweede, we proberen ervoor te zorgen dat er in onze samenleving geen racisme en discriminatie is. Want dat zet voor extremisten de deur open om te rekruteren en mensen voor hun zaak te winnen, omdat ze dan een heel eenvoudige uitleg hebben, namelijk dat deze samenleving onrechtvaardig is. Racisme en discriminatie bestrijden doe je niet door mensen altijd gelijk te geven, maar door mensen voor hun verantwoordelijkheid te plaatsen en door op te treden waar er racisme en discriminatie is.

Ten derde, het is mijn overtuiging dat we binnen het kader van het Erkenningsdecreet de organisaties en verenigingen die positief werken voldoende moeten ondersteunen. Dat is wat we doen met ons Erkenningsdecreet: het kaf van het koren scheiden. Op die manier creëren we een klimaat waarbinnen zij die willen meewerken met onze samenleving alle kansen krijgen. Van hen die zich laten rekruteren door een organisatie als de Moslimbroederschap nemen we duidelijk afstand. En de twee moeten we goed van elkaar scheiden.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister Somers, dit is natuurlijk 'too little too late'. In 2018 schreef ik zelf dit boek 'Voor vrijheid dus tegen islamisering'. Daarin kaart ik het gevaar aan van de infiltratie-, takiyya- en dawa-strategie van de Moslimbroederschap. *(Sam Van Rooy toont zijn boek)*

Ik schreef: "De moslimbroederschap infiltreert, ze heeft hier haar mannetjes, satellieten, filialen en organisaties. Via geld en propaganda versterkt ze al decennia" – decennia – "haar greep op moslimgemeenschappen bij ons. De Moslimbroederschap beseft dat ostentatief geweld en haat afschrikt en contraproductief werkt en dus bewandelen ze een niet-gewelddadige, geleidelijke weg. Ze zijn geduldig en laten in de eerste plaats de demografie haar werk doen. Hun volhardende, culturele, sociale en politieke activiteiten zijn een groter gevaar dan de jihadisten."

Minister Somers, Oostenrijk is het eerste land waar de Moslimbroederschap recent werd verboden. Ik roep de traditionele partijen in de Federale Regering ertoe op om de Moslimbroederschap te verbieden, alle Moslimbroeders op te sporen en hen het land en Europa uit te zetten. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– *De vergadering wordt geschorst om 18.45 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 19.01 uur.*

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming

– 1124 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 3

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Collega's, het verbod op elektronische halsbanden kent reeds een lange voorgeschiedenis. Er zijn onder andere ook meerdere adviesvragen gevraagd aan de Raad voor Dierenwelzijn. Het verbod op het gebruik, het laten dragen, en ook de verhandeling geldt enerzijds voor de trainingsapparaten met afstandsbediening, en anderzijds voor de antiblafhalsbanden. Er werd wel een uitzondering voorzien voor de elektronische halsbanden voor onzichtbare omheining, waarbij de hond het signaal zelf kan inschatten.

Zoals vaak, bij kwesties over dierenwelzijn, zijn er zowel voor- als tegenstanders, elk met hun eigen argumenten. Tegenstanders zijn vaak mensen die er in de praktijk mee werken, of die vanuit de ervaring als dierenarts enkele toepassingen vooropstellen.

Minister, we hebben dit ook in de commissie besproken. U hebt de tegenstanders ook gehoord, en we mogen zeker niet doof en blind zijn voor hun standpunten en hun argumenten.

Elektronische halsbanden worden gebruikt als aversietraining. Wereldwijd zien we de laatste jaren meer en meer de tendens om aversietrainingen te ontmoedigen, en de beloningsgerichte training te stimuleren. We zien ook hoe langer hoe meer dat er alternatieven op de markt komen, zoals halsbanden die enkel geluid, een trilling, en licht produceren. Er worden ook Spray-halsbanden verkocht. Daarom is het verbod op elektronische halsbanden meer en meer wijdverspreid, en komen er alternatieven in de plaats.

We kijken ook naar het buitenland, waar het verbod kan werken. We kennen de nodige afwegingen die werden gemaakt, minister. Bij het juridisch definiëren van het verbod werd er een balans gezocht en gevonden tussen de gewestelijke en de federale bevoegdheden. We weten ook dat het zeker geen gemakkelijke taak was, en dat er niet over één nacht ijs werd gegaan. Het vergde enig compromis en overleg om die beslissing te nemen, nadat in 2018 de basis werd gelegd. Er is een draagvlak. Dat is ook aangetoond in de onlinebevraging bij de

gedragstherapeuten en bij de hondentrainers. Daaruit blijkt dat 90 procent van de groep gedragstherapeuten ook pleitte voor het verbod, of een verbod met uitzonderingen.

Het verbod zou ingaan vanaf 2027, en dat zorgt ook voor een overgangsperiode voor veiligheidsdiensten, zoals de politie, het leger, en ook de civiele veiligheid. Dat werd ook gesuggereerd door de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, en ook onze fractie staat daar achter. Er wordt begeleiding voorzien. Het stopt niet met het goedkeuren van dit ontwerp van decreet, hier in het Vlaams Parlement. Het lijkt ons dus wel opportuun dat de dienst Dierenwelzijn de zaak verder blijft opvolgen, en de begeleiding biedt waar nodig.

Tot slot: het ontwerp van decreet brengt duidelijkheid naar de toekomst toe, en zet dierenwelzijn voorop. Onze fractie zal dit voorstel dan ook goedkeuren. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Sterckx heeft het woord.

Els Sterckx (Vlaams Belang): Ik heb op dit ontwerp van decreet twee amendementen ingediend, die ga ik 'impersant' in mijn uiteenzetting ook toelichten. Het ontwerp van decreet dat hier ter stemming ligt, gaat over het verbod op elektrische halsbanden bij honden en katten. Dit decreet werd reeds goedgekeurd in 2018, en er is toen in het decreet opgenomen om aan de Vlaamse Regering een delegatie te verlenen om zowel de datum van inwerkingtreding te bepalen, als de nadere regels te bepalen om afwijkingen op dit verbod toe te staan.

Er werd advies ingewonnen bij de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn. Nu, bijna vier jaar na die eerste stemming, ligt dit ontwerp van decreet hier opnieuw ter stemming voor. Eindelijk is de regering tot een datum gekomen om dit decreet in werking te laten treden, namelijk 1 januari 2027. Ik begrijp dat er een overgangsmaatregel nodig is voor politie, defensie en civiele veiligheid, want zij hebben die tijd nodig om de nodige aanpassingen door te voeren in hun trainingsmethodes. Deze honden krijgen een heel andere opleiding dan de huis-tuin-en-keukenhond. Voor de gezelschapshond is die overgangsperiode van vijf jaar echter echt niet nodig. Er zijn ondertussen al voldoende alternatieven op de markt die kunnen worden gebruikt en waarbij geen elektrische prikkels meer worden toegediend aan honden of katten. Vanuit het oogpunt van het dierenwelzijn is het echt niet te verantwoorden dat er na vier jaar onderzoek nog eens in vijf jaar overgangstermijn wordt voorzien. Iedereen hier had in 2018 de intentie om die elektrische halsbanden te verbieden, maar nu stellen we de datum van inwerkingtreding nog maar eens met vijf jaar uit. Dat wil zeggen dat we pas negen jaar na het eerste decreet overgaan tot een definitief verbod. Zoals ik al zei: er zijn genoeg alternatieven op de markt om dit verbod nu al te laten ingaan. Het advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn stelt dat enkel voor de honden die worden ingezet door politie, defensie of civiele veiligheid, een overgangsperiode nodig is. Vandaar het door mij ingediende amendement nr. 2, dat tegemoetkomt aan de aanbevelingen van de raad. Door deze aanpassing goed te keuren, geven we politie, defensie en civiele bescherming of veiligheid een overgangsperiode tot 1 januari 2027, en voor de andere dieren en hun eigenaars treedt het verbod in werking na publicatie in het Belgisch Staatsblad.

Ik heb ook nog een ander amendement ingediend, amendement nr. 1. De volgorde is een beetje omgekeerd, maar dat is enkel omdat dit een veeleer technische kwestie is. Vanuit legistiek oogpunt moet de inwerkingtreding van een decreet worden ingevoegd in een afzonderlijk artikel, meestal het eindartikel. Artikel 6 regelt al de inwerkingtreding van artikel 2 in dit ontwerp van decreet.

Het lijkt mij dan ook logisch om de inwerkingtreding van artikel 3 ook op te nemen in artikel 6.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, collega's, wij zullen dit ontwerp van decreet ook steunen, zoals we dat in de commissie hebben gedaan. Uiteraard ware het nog beter geweest indien de overgangperiode een stuk korter was geweest, maar aangezien dat akkoord uiteindelijk is bereikt na breed overleg met de sector, en vooral met de gedragstherapeuten, zullen we dit steunen.

Wat ik wel belangrijk vind en toch wil benadrukken, is dat ook de verkoop aan banden wordt gelegd. Ik hoop dus dat, als er in de toekomst andere voorstellen omtrent dierenwelzijn worden gedaan, ook het aspect van de verkoop dan niet op andere niveaus wordt afgeschoven. Er zijn in de commissie immers ook al een aantal vragen gesteld en voorstellen gedaan om ook de verkoop van bepaalde andere zaken aan banden te leggen, en dan werd telkens ofwel de federale ofwel de Europese overheid ingeroepen om te zeggen dat dat niet kan. Ik hoop dus dat we hiermee een precedent scheppen dat ook in een aantal andere gevallen zal worden toegepast.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gweny De Vroe (Open Vld): Minister, mijn partij, Open Vld, is een voorstander van een doordacht verbod op het gebruik van de e-collars. We zijn heel tevreden dat er in een overgangstermijn, waarnaar de collega's ook al verwezen, wordt voorzien, tot 2027, om ook de gebruikers de gelegenheid te geven om naar valabele alternatieven te zoeken. Dat moet dan ook daadwerkelijk worden gedaan. Minister, ik hoop dan ook dat u ook verder de dialoog aangaat met alle betrokkenen en dat dat actief zal worden ondersteund door goed onderzoek.

Ik wil ook graag nog uw aandacht vragen voor het nut en de juridische waterdichtheid van het verbod op het verhandelen van die halsbanden. Het kan immers niet de bedoeling dat men dit gemakkelijk gaat omzeilen via e-commerce of de aanschaf bij buitenlandse verkopers. Minister, wij zullen u uiteraard steunen, zoals ook in de commissie is gebeurd. Wij staan hier volledig achter. Uw intenties zijn ook heel duidelijk. De uitvoering verdient echter nog uw bijzondere aandacht. Ik reken er uiteraard op dat u de zaak persoonlijk verder ook zeer goed zult opvolgen.

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Minister, dit ontwerp van decreet zullen wij steunen. Het heeft een lange weg afgelegd. In 2016 was er voor het eerst sprake van. In 2022 ligt het ontwerp van decreet voor en in 2027 treedt het in werking. Dat is heel lang, dat is elf jaar. Het is goed dat het hier nu voorligt.

De vragen over de lange overgangperiode zijn al gesteld. Die delen wij, zeker omdat we weten dat het in Nederland dit jaar is ingevoerd. Nederland heeft op een veel kortere termijn een principiële beslissing genomen om de praktijk van stroomhalsbanden te bannen om dezelfde redenen die we hier in de commissie al hebben besproken en – voor de mensen die dit volgen thuis – te maken hebben met een heel negatieve manier van dieren africhten via het afgeven van een stroomstoot als ze zich buiten een bepaald domein begeven of een bepaald gedrag vertonen. De vraag rond handhaving is ook al gesteld, zowel de manier waarop je kunt handhaven op het vlak van verkoop als de handhaving voor de uitzonderingen als eigenaars een domein hebben dat niet 100 procent kan worden omheind.

Laat het duidelijk zijn, het is goed dat er na een lange voorgeschiedenis nu kan worden gestemd. We zullen het ontwerp van decreet absoluut goedkeuren. We zullen ook het vervolg met betrekking tot de uitvoering van nabij opvolgen. Laat ons die komende vijf jaar nog goed gebruiken om alle achterpoortjes te sluiten of alle vragen die nog resten te beantwoorden, en om te leren uit wat er gebeurt in Nederland en andere landen die het verbod al hebben ingevoerd.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u voor de constructieve tussenkomsten. Door middel van voorliggend ontwerp van decreet nemen we opnieuw afscheid van een achterhaalde praktijk. We zetten onze lijn voort, we vermijden vermijdbaar dierenleed.

Ik aanvaard de kritiek die zegt 'too little too late' maar het is wel een aanpak die mogelijk gemaakt heeft dat we na veel dialoog, wikken en wegen, hier en daar een toegeving, stappen vooruitzetten. Anders had ik nooit een akkoord kunnen bereiken voor de afschaffing van de pelsdierenkweek, had ik nooit een verbod kunnen bekomen op onverdoofd slachten, had ik nooit iets kunnen realiseren inzake de paardencarroussels, laat staan dat we een verbod op blokstaarten hadden bereikt. Blokstaarten en onverdoofd slachten liggen bij sommigen gevoelig. Ook daar hebben we altijd stap voor stap een draagvlak gezocht, hier en daar een concessie gedaan, maar met de finaliteit voor ogen dat we iets willen bereiken en stappen vooruitzetten. Dat is in dezen ook onmiskenbaar zo. Het is 'ja'. Mocht het aan mij liggen, dan zou ik daar sneller in gaan.

Het verbod op pelsdierenkweek was ook niet simpel. We hebben zeventien pelsdierkwekerijen in Vlaanderen die jaarlijks verantwoordelijk zijn voor tweehonderdduizend pelsdieren die geslacht worden. We voorzien ook daar een overgangstermijn – met hier en daar wat concessies – die in de toekomst ligt. Vandaag zijn die pelsdierkwekerijen dicht vóór de datum die werd vooropgesteld. Dat is het belangrijkste wat ons betreft. Het is onze verdomde plicht om vermijdbaar dierenleed ook effectief te vermijden, ook al duurt het soms een beetje langer, dat moet ik erkennen. Het draagt er wel toe bij dat we voor achterhaalde instrumenten zoals die stroomstoothalsband de boodschap geven dat ze niet thuishoren in Vlaanderen.

Een huisdier is een deel van het gezin. Gezinsleden geef je niet op tijd en stond een elektrische schok zou ik denken. Ik zie sommigen wat twijfelen. (*Gelach*)

Persoonlijke getuigenissen zijn altijd welkom, maar ik beperk me hier tot dierenwelzijn. Daar komt dus een einde aan. Er is een overgangstermijn die mogelijk maakt dat we kunnen werken aan de nodige sensibilisering en communicatie, want onderschat het niet, dit systeem heeft ook zijn grote believers. Als ik mijn mailbox mag geloven, ligt dit heel gevoelig bij heel wat mensen die we over de streep zullen moeten trekken in bepaalde categorieën.

Met dit ontwerp van decreet, dat breed wordt gedragen, denk ik dat we een heel duidelijk signaal kunnen geven en dat we opnieuw de lijn verder trekken, namelijk dat we vermijdbaar dierenleed in Vlaanderen ook effectief zullen vermijden.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1124/1)

– *Artikel 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement op artikel 3. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1124/3)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– *Artikel 4 en 5 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement op artikel 6. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1124/3)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

OPRICHTING VAN DE COMMISSIE VLAAMS ENERGIE- EN KLIMAATPLAN

De voorzitter: Dames en heren, het Uitgebreid Bureau van maandag 10 januari 2022 stelt voor een Commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan op te richten.

De commissie is samengesteld uit vijftien vaste en vijftien plaatsvervangende leden en één toegevoegd lid. Het voorzitterschap wordt aan de N-VA-fractie toegewezen.

De commissie heeft als bevoegdheid om, met uitsluiting van controle-initiatieven en decreetgevend werk, hoorzittingen en werkbezoeken te organiseren over de recent door de Vlaamse Regering goedgekeurde visienota's over energie- en klimaatbeleid en over de opvolging van het Vlaams Energie- en Klimaatplan.

De commissie rondt haar werkzaamheden af binnen het jaar na de opstart.

Vraagt iemand hieromtrent het woord?

De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, ik wil aan uw verdienstelijke uiteenzetting toevoegen dat wij na overleg onder de fracties ook al het voorzitterschap en de ondervoorzitterschappen kunnen toewijzen. De voorzitter is de heer Andries Gryffroy, eerste ondervoorzitter niemand minder dan Bruno Tobback, en tweede ondervoorzitter Robrecht Bothuyne.

De voorzitter: Is het parlement het eens met de oprichting, benaming, samenstelling en bevoegdheid van de Commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan? (*Instemming*)

De lijst met de door de fracties voorgedragen vaste, plaatsvervangende en toegevoegde leden is te vinden op het intranet bij de mededelingen aan de plenaire vergadering.

Vraagt iemand hieromtrent het woord? (*Neen*)

Aangezien het aantal kandidaten overeenstemt met het aantal toe te wijzen plaatsen, verklaar ik verkozen

tot vast lid

mevrouw Allessia Claes, de heren Arnout Coel en Andries Gryffroy, mevrouw Rita Moors en de heer Philippe Muyters voor de N-VA-fractie,

de heren Leo Pieters, Sam Van Rooy en Wim Verheyden voor de VB-fractie,

de heren Robrecht Bothuyne en Peter Van Rompuy voor de CD&V-fractie,

de heren Steven Coenegrachts en Willem-Frederik Schiltz voor de Open Vld-fractie,

de heren Staf Aerts en Chris Steenwegen voor de Groenfractie en

de heer Bruno Tobback voor de Vooruitfractie en

tot plaatsvervangend lid

mevrouw Inez De Coninck, mevrouw Annick De Ridder, mevrouw Sofie Joosen, mevrouw Freya Perdaens en de heer Kris Van Dijck voor de N-VA-fractie,

mevrouw Adeline Blancquaert, de heer Bart Claes en mevrouw Carmen Ryheul voor de VB-fractie,

de heren Stijn De Roo en Koen Van den Heuvel voor de CD&V-fractie,

de heer Tom Ongena en mevrouw Mercedes Van Volcem voor de Open Vld-fractie,

de heer Björn Rzoska en mevrouw Mieke Schauvliege voor de Groenfractie en

mevrouw Els Robeyns voor de Vooruitfractie.

Voor de PVDA-fractie heeft de heer Jos D'Haese zitting als toegevoegd lid.

Bovendien verklaar ik de heer Andries Gryffroy verkozen tot voorzitter van de commissie, de heer Bruno Tobback tot eerste ondervoorzitter en de heer Robrecht Bothuyne tot tweede ondervoorzitter.

De commissie komt bijeen op vrijdag 1 april 2022 om 14 uur in de Antoon Van Dyckzaal.

VOORSTEL TOT WIJZIGING VAN HET STATUUT VAN HET PERSONEEL VAN HET ALGEMEEN SECRETARIAAT

Bespreking en stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel tot wijziging van het statuut van het personeel van het Algemeen Secretariaat.

Het Bureau heeft op 28 maart 2022 beslist een wijziging van het statuut van het personeel van het Algemeen Secretariaat aan de plenaire vergadering voor te leggen.

Die statuutswijziging beoogt een aantal verduidelijkingen aan te brengen aan de overgangsregeling met betrekking tot de bevordering in de vlakke loopbaan van statutaire personeelsleden enerzijds en met betrekking tot de toekenning van een hogere salarisschaal voor contractuele medewerkers anderzijds.

U vindt de voorstellen tot wijziging van het personeelsstatuut, waarover in het Overlegcomité B overleg gevoerd werd en een akkoord bereikt werd, op het intranet bij de mededelingen aan de plenaire vergadering.

Namens het Bureau verzoek ik de plenaire vergadering om de wijzigingen aan het personeelsstatuut met ingang van 1 januari 2021 goed te keuren.

De bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Neen)*

De bespreking is gesloten.

Wij stemmen nu bij zitten en opstaan over het voorstel.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot wijziging van het statuut van het personeel van het Algemeen Secretariaat is aangenomen.

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout, Elisabeth Meuleman, Johan Danen en Celia Groothedde over het bezoekverbod in woonzorgcentra bij een coronagolf en dit tijdens niveau 2 (epidemiologische analyse)
– 1214 (2021-2022) – Nr. 1**

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Imade Annouri bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout, Elisabeth Meuleman, Johan Danen en Celia Groothedde over het bezoekverbod in woonzorgcentra bij een coronagolf en dit tijdens niveau 2 (epidemiologische analyse).

Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): We zijn vandaag 30 maart 2022. Epidemiologisch zitten we op het vlak van corona in een lage ratio, namelijk niveau 2. We hebben hier in het Vlaams Parlement al heel veel verschillende voorstellen gedaan en beslissingen genomen dat woonzorgcentra ook bij een corona-uitbraak bezoek moeten toelaten. Ik heb alle fracties van het parlement een mail bezorgd waaruit blijkt dat er toch opnieuw woonzorgcentra zijn die tien dagen bezoekverbod doen ingaan. Wij zouden bij spoed willen vragen om daarvoor een oplossing te vinden. Waarom bij spoed? Omdat mensen geen andere manier hebben om dit schrijven aan te kaarten. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Voorzitter, ik neem zeer graag even het woord voor wat betreft deze spoedagendering. Dat vinden wij toch wel zeer bizar omdat in de commissievergadering van gisteren onze conceptnota over de decretale verankering van dat bezoekrecht geagendeerd stond. Het is wegens het feit dat collega Schryvers, die als hoofdindieners de toelichting zou voorzien, ziek thuis is na een positieve coronatest en er gisteren niet kon zijn, dat deze bespreking is uitgesteld. Om dan vandaag in de plenaire te komen met de vraag tot spoedagendering, is niet netjes. *(Opmerkingen)*

Collega's, gisteren stond dit op onze agenda. *(Opmerkingen van Jeremie Vaneeckhout)*

Omdat de hoofdindiener thuis is met corona en de toelichting niet kon geven, vinden we het absoluut niet netjes dat jullie hier vandaag van deze gelegenheid gebruikmaken om identiek hetzelfde te vragen. Trouwens, dat lost niets op. Ik zou u willen verzoeken om wanneer u mails krijgt de klachten door te geven aan de Woonzorglijn. Dan wordt daarop ingegrepen.

De voorzitter: Ik stel vast dat er geen unanimititeit is over de spoed.

Mevrouw De Martelaer, vraagt u het woord over de spoed? Of is dat wegens een persoonlijk feit?

Ann De Martelaer (Groen): Ja.

De voorzitter: Dat is moeilijk want uw naam werd niet genoemd, maar goed. *(Gelach)*

Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Gisteren is wegens ziekte van de hoofdindiener het dossier van de agenda gehaald. Dat gaat over een conceptnota.

Wat ik vandaag voorleg bij spoed, is een beslissing van een woonzorgcentrum om tien dagen de deur te sluiten, vanwege een corona-uitbraak. Dat was vandaag. Dat betekent dat als wij niet vandaag handelen, die periode van tien dagen gewoon doorgaat. We hebben al op allerlei manieren aangegeven dat dat niet kan. *(Applaus bij Groen en de PVDA)*

De voorzitter: Ik stel vast dat er geen unanimititeit is.

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie naar de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding verwezen.

Het incident is gesloten.

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Conner Rousseau, Els Robeyns, Annick Lambrecht, Bruno Tobback en Hannelore Goeman over de betaalbaarheid van het openbaar vervoer
– 1215 (2021-2022) – Nr. 1**

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft mevrouw Hannelore Goeman bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Conner Rousseau, Els Robeyns, Annick Lambrecht, Bruno Tobback en Hannelore Goeman over de betaalbaarheid van het openbaar vervoer.

De heer Rousseau heeft het woord.

Conner Rousseau (Vooruit): Collega's, we mogen eens lachen. vrijdag is het 1 april. Dan mag er eens gelachen worden, dat dacht de Vlaamse Regering ook. Vrijdag 1 april gaan de prijzen voor De Lijn omhoog. Het is helaas niet om te

lachen, het is de bittere realiteit en het is een probleem. Een probleem, want de klimaatcrisis slaat heel hard toe, met noodweer en overstromingen tot gevolg in eigen land. We zijn wereldkampioen in files en we verliezen massaal veel geld en tijd. Ja, vrijdag. De prijzen aan de pomp zijn onbetaalbaar en mensen horen al jaren dat ze de auto minder moeten gebruiken. Het alternatief? Meer en betaalbaar openbaar vervoer. En wat doet deze Vlaamse Regering als antwoord? Minder en duurder openbaar vervoer. *(Opmerkingen. Rumoer)*

De voorzitter: Mijnheer Rousseau, beperk u tot de spoedbehandeling.

Conner Rousseau (Vooruit): Namens de Vooruitfractie en iedereen die wel in openbaar vervoer gelooft, roepen wij op om die prijsstijging te stoppen, om die prijzen te bevrozen, zoals het federale niveau gedaan heeft. *(Opmerkingen. Rumoer)*

De voorzitter: Mijnheer Rousseau, beperk u tot de essentie van de spoedbehandeling.

Conner Rousseau (Vooruit): Wat we in Vlaanderen doen, deden we toch beter, vrienden? Wel, blijkbaar niet. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Ik wil mij graag aansluiten bij de vraag van de collega's van Vooruit. Wij hebben veertien dagen geleden zelf al een gelijkaardige resolutie ingediend, die inderdaad aankaart dat het absurd is dat die prijsverhoging er komt, net op het moment dat we juist meer mensen op het openbaar vervoer moeten krijgen. Ondertussen zijn we veertien dagen verder, inderdaad vlak voor die prijsverhoging ingaat, en het wordt hoog tijd dat dit parlement eindelijk eens tegen de minister van Mobiliteit zegt dat ze absoluut moet inzetten op meer openbaar vervoer, goedkoper of minstens betaalbaar openbaar vervoer en dat een prijsverhoging op dit moment absoluut een slecht signaal is. *(Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Goede collega's, l'histoire se répète, het geheugen is kort. Wij hebben inderdaad veertien dagen geleden eenzelfde poging gehad van de goede collega Bex, alleen heb ik toen dit voorstel gedaan: kom eens met een onderbouwd voorstel, ook financieel onderbouwd, naar de Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken, dat is een van de grote commissies in dit huis, in dit Vlaams Parlement. Tot op de dag van vandaag hebben we geen enkel voorstel gekregen. Ik begrijp ook van de goede collega Rousseau, dat er morgen actie komt in Het Laatste Nieuws en dat is legitiem. Het is heel legitiem om mensen via het medialand trachten te bereiken en men moet daar ergens een voorzet aan geven.

Inhoudelijk blijkt uit de recente benchmark dat het openbaar vervoer hier in Vlaanderen, De Lijn en partners, eigenlijk tot de goedkoopste van dit deel van de wereld behoren. Het is merkkelijk goedkoper dan in Nederland en Duitsland.

Als er een probleem is, is het dat dit te weinig vraaggestuurd georganiseerd is en dat de filedruk reëel is maar blijkbaar nog niet erg genoeg om mensen ertoe aan te zetten de stap te zetten naar het openbaar vervoer. Wegens al die inhoudelijke overwegingen stel ik voor dat we het voorstel afwachten van de collega's van Vooruit in de Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken om daar ten gronde een onderbouwde discussie te voeren en om dat niet te doen via een spoedprocedure. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Rousseau heeft het woord.

Conner Rousseau (Vooruit): Eerst en vooral wil ik collega Keulen bedanken voor de reclame voor de actie die we morgenvroeg om 8 uur in Sint-Niklaas zullen voeren. Ook u bent welkom, u kunt er misschien nog iets van bijleren. *(Opmerkingen)*

Ik wil nog een ding zeggen. Als u het hebt over de voorstellen die we kunnen doen: bel eens met uw federale Open Vld-collega's. Wat ik hier voorstel, doen wij op federaal niveau met een liberale premier. Nu doet u dat hier af als een spoed-procedure die niets voorstelt. We investeren meer dan 20 miljoen euro om de prijzen van de treintickets te bevrozen. Hier vragen we niet meer of niet minder op Vlaams niveau. *(Opmerkingen. Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): De liberalen en de socialisten doen dat in de Federale Regering met een groene minister van Mobiliteit. Dat moet ik er toch ook even bijzeggen. *(Opmerkingen. Applaus bij Groen)*

Mijnheer Keulen, de bedragen zijn heel duidelijk. De minister heeft toegelicht hoeveel die prijsverhoging moet opbrengen. Wij stellen voor – en ik hoop dat de collega's van Vooruit me daarin steunen – om die beide resoluties, die onderbouwd zijn, morgen meteen te agenderen in de commissie Mobiliteit. Ik kijk daarbij naar de voorzitter van de commissie.

De voorzitter: Mijnheer Bex, we gaan ons echt beperken tot de spoedbehandeling en niet het debat voeren, want op den duur zijn we toch de inhoudelijke bespreking aan het voeren. Ik ben iets te laks geweest, volledig tegen mijn natuur. *(Opmerkingen. Gelach. Applaus bij de meerderheid en het Vlaams Belang)*

Maar het debat heeft ook zijn rechten. Collega Keulen heeft u wel degelijk uitgedaagd. Mijnheer Keulen, we gaan niet verder op het ingeslagen pad.

Ik stel vast dat er geen unanimité is, wat betekent dat we ons bij zitten en opstaan moeten uitspreken over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie naar de Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken verwezen.

Het incident is gesloten.

Voorstel tot het verlenen van voorrang in commissie

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, ik weet niet precies op welk artikel uit het reglement ik mij baseer, maar ik weet wel dat ergens in het reglement staat dat ik een voorstel kan doen tot het verlenen van voorrang in commissie.

De voorzitter: U kunt inderdaad bij motie van orde een voorstel doen tot het verlenen van voorrang in commissie. Kunnen we daar bij zitten en opstaan over stemmen? Of is de meerderheid het daarmee eens?

De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, ik vind altijd dat je het parlement zijn volle rechten moet geven. Ik ben wat dat betreft sportief genoeg. Breng het dan morgen inderdaad te berde in de commissie. Dan staan we daarvoor open. *(Applaus bij Open Vld en Groen)*

Wat de uitkomst betreft, behouden we ons alle rechten voor. Maar het debat moet alle kansen krijgen. Zeker als het onderbouwd en inhoudelijk is, is de commissie daarvoor de eerste plaats.

Tussen haakjes, we maken onszelf trouwens belachelijk door al die spoedprocedures hier. We zouden de dossiers meer vooruithelpen door de zaken aan te kaarten op de plaats waar er inhoudelijk wordt gediscussieerd, in de commissies. Dan zouden we beter opschieten. *(Applaus bij de meerderheid en Groen)*

De voorzitter: Dan is het voorstel tot het verlenen van voorrang in commissie eenparig aangenomen.

Het incident is gesloten.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Celia Groothedde, Jeremie Vaneekhout, Meyrem Almaci, Tine Van den Brande, Mieke Schauvliege en Staf Aerts over de staking in de kinderopvangsector en de nood aan dialoog in de sector van de kinderopvang – 1217 (2021-2022) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Lise Vandecasteele, Jos D'Haese en Kim De Witte over het opstellen van een marshallplan voor de kinderopvang – 1218 (2021-2022) – Nr. 1

Voorstellen tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft mevrouw Celia Groothedde bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Celia Groothedde, Jeremie Vaneekhout, Meyrem Almaci, Tine Van den Brande, Mieke Schauvliege en Staf Aerts over de staking in de kinderopvangsector en de nood aan dialoog in de sector van de kinderopvang.

Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Deze spoedresolutie vloeit echt voort uit iets dat deze vrijdag gaat gebeuren. Er is dus spoed. De kinderopvangsector is geen sector die vaak actie voert. In tien jaar daarvoor schrijven heb ik dat nog nooit gezien. In de tien jaar daarvoor denk ik dat het ook nooit is gebeurd, collega's die hier al lang genoeg zitten? Wel, deze vrijdag gaan ze onder de vereniging 'De eerste 1000 dagen' naar het Gaucheretpark en vragen zij onder andere om gehoord te worden als het gaat om een hervorming in de kinderopvangsector. Dat zijn gewone mensen, die zich spontaan hebben verenigd, die uit de kinderopvang komen. *(Opmerkingen)*

De spoed komt eraan, collega's. *(Rumoer)*

De voorzitter: Mevrouw, beperk u tot de spoedbehandeling. Anders zal ik uw microfoon moeten uitschakelen.

Celia Groothedde (Groen): Twee zinnen, voorzitter. Die actie is deze vrijdag, 1 april, om tien uur. Op dat moment gebeuren er twee dingen: minister Beke gaat een consortium van werkgevers en experts en dergelijke ontmoeten en de commissie Kinderopvang heeft haar eerste zitting. Ik wil aan de Vlaamse Regering

onder andere vragen om dan die mensen te zien. Er zijn hier veel partijen die zeggen dat ze voor de gewone mens opkomen. Wel, dit is de gewone mens die op straat komt.

En eerlijk gezegd wil ik ook mijn oproep – en die is niet aan de Vlaamse Regering – nog eens herhalen, want daar is geen reactie op gekomen, om de commissievergadering, waar er een simpele regeling van de werkzaamheden is, met een uur uit te stellen, zodat ook wij daar naartoe kunnen, alle partijen. Dat is echt nodig. Die mensen moeten gehoord worden.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Het lijkt mij evident dat we de twee ingediende voorstellen van resolutie met betrekking tot de kinderopvang, samen behandelen, omdat het gelijkaardige eisen zijn die daarin staan. Ik wil dus meteen ook mijn spoed toelichten, als dat oké is voor u.

Ik kan me aansluiten bij wat collega Groothedde al gezegd heeft. Er is spoed omdat er vrijdag een actie is en de sector heel hard aan de alarmbel trekt. Die vraagt echt om dringende investeringen in de sector te doen. Die investeringen zijn duidelijk. De onderzoekscommissie zal ons antwoorden geven over inspectie en handhaving, maar daarnaast zijn er heel duidelijke eisen die de sector vandaag op tafel legt. De nood is zeer hoog. Ik denk daarom dat we met spoed die eisen moeten kunnen bespreken en specifiek onze vraag om nu een marshall-plan te starten vanuit het Vlaams Parlement.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik zal het heel kort houden. Er wordt nú actie gevoerd omdat er nú iets moet veranderen in de kinderopvang, dus wij steunen absoluut de spoed. En ik maak van de gelegenheid gebruik om mij aan te sluiten bij de vraag om de werkzaamheden van de onderzoekscommissie met een uur uit te stellen, zodat de leden ook aanwezig kunnen zijn op die actie op het terrein.

De voorzitter: We nemen daar kennis van.

Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maaïke De Rudder (CD&V): We hebben het in de plenaire vergadering en in de commissie al heel veel over het thema kinderopvang gehad, maar voor ons is er nu geen reden om in te stemmen met de spoed. Er is door jullie zelf in de commissie gevraagd om hoorzittingen te organiseren, collega's. En die zullen na het paasreces ook georganiseerd worden. Wij verwijzen dus graag naar die hoorzittingen en wij zullen de spoed dan ook wegstemmen. (*Applaus bij CD&V en de N-VA*)

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): De spoed in de kinderopvang is er al lang, maar wij gaan de spoed natuurlijk mee goedkeuren, omdat dat hier al lang voorligt.

De voorzitter: Voor alle duidelijkheid, er zijn dus twee voorstellen van resolutie dienaangaande: een van mevrouw Groothedde en een van de heer D'Haese en mevrouw Vandecasteele. Ik stel voor, als men dat goed vindt, dat we die samen behandelen. U vindt de teksten daarvan trouwens op het intranet, als ik me niet vergis. De teksten van twee voorstellen van resolutie zijn schriftelijk uitgedeeld, twee andere niet. Dat is een technische aangelegenheid, maar niettemin.

Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Ik zou graag een aparte behandeling willen, omdat de eisen wel echt heel verschillend zijn. Ik heb duidelijk gemaakt dat waar het mij om gaat, de actie van de kinderopvang is, niet het consortium. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Dat wisten we al, mevrouw. Dat hebt u al gezegd. Dank u wel.

Ik stel vast dat er geen unanimiteit is over de spoedbehandeling.

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over de voorstellen tot spoedbehandeling. *(Opmerkingen)*

Wenst u toch aparte stemmingen over de twee voorstellen tot spoedbehandeling? *(Opmerkingen)*

Ik denk niet dat het verschil zo groot zal zijn, maar als u dat wenst ... *(Opmerkingen)*

Dan niet? Prima.

De volksvertegenwoordigers die de voorstellen wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

De voorstellen tot spoedbehandeling zijn niet aangenomen. Derhalve blijven de voorstellen van resolutie naar de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding verwezen.

Het incident is gesloten.

MEDEDELING VAN DE HEER LORIN PARYS

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Ja, ook met spoed, voorzitter. U weet dat dit mijn laatste zitting is. Ik wilde heel kort nog iets zeggen, collega's, voordat ik afscheid neem.

Zoals jullie weten, heb ik heel lang gezocht naar een sector met een even hoog maatschappelijk aanzien als de politiek. Ik heb die sector gevonden in het voetbal. Het is een moeilijke beslissing geweest omdat dit, het parlement en jullie als collega's ... Het volk mogen vertegenwoordigen is echt een heel mooi voorrecht geweest. Het is een heel mooi beroep. Ik heb het acht jaar lang met heel veel plezier gedaan. Voor de collega's die eraan twijfelen: ik kan alleszins een vroegtijdig politiek overlijden aanraden want dan krijg je je rouwhulde terwijl je deze nog bewust zelf kunt meemaken. Bedankt allemaal voor de vele mooie woorden en de vele berichten die ik heb mogen ontvangen. Voor de vele collega's die mij graag nog de buitenspelregels willen uitleggen in ruil voor tickets: zij kunnen hun kaartjes afhalen aan de inkomstbalie voor de wedstrijd tegen Virton.

Collega's, ik hoop jullie zeker nog tegen te komen, in het voetbal of buiten het voetbal. Ik wil alleen maar zeggen dat ik dit zeer graag gedaan heb en dat ik jullie heel hard bedank en ook dat ik jullie zal missen. *(Applaus)*

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Parys. Ik denk dat ik namens het parlement mag spreken wanneer ik u in ieder geval alle succes wens in uw verdere carrière in het voetbal in dit land. Hopelijk kan het ooit leiden tot de oprichting van een Vlaamse voetballiga. *(Applaus bij het Vlaams Belang en de N-VA)*

Ik ben ervan overtuigd dat u daarvan een pleitbezorger zult zijn, samen met dit parlement. *(Applaus bij het Vlaams Belang en de N-VA)*

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en het decreet van 13 juli 2018 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren in het kader van de zesde staatshervorming

– 1124 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 3

Aangehouden stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 1, van Els Sterckx, Klaas Sloomans, Jan Laeremans en Chris Janssens, op artikel 3.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

103 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
21 leden hebben ja geantwoord;
82 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 3.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

104 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
104 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 3 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 2, van Els Sterckx, Klaas Sloomans, Jan Laeremans en Chris Janssens, op artikel 6.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

105 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
21 leden hebben ja geantwoord;
84 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 6.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

104 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
104 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 6 aan.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

104 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
104 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 20 april 2022 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

– De vergadering wordt gesloten om 19.49 uur.

BIJLAGEN

Aanwezigheden**Aanwezig**

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Allessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Johan Deckmyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Filip Dewinter, Kim De Witte, Bart Dochy, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Steve Vandenbergh, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhe, Steven Vandepu, Maurits Vande Reyde, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Bart Van Hulle, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın.

Afwezig met kennisgeving

Bart Tommelein, Kurt Vanryckeghem: ambtsverplichtingen;

Martine Fournier, Maxim Veys: familieverplichtingen;

Tom De Meester, Sihame El Kaouakibi, Liesbeth Homans, An Moerenhout, Katrien Schryvers, Annabel Tavernier, Manuela Van Werde, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters: gezondheidsredenen.

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers**Stemming nr. 1:****JA-stemmen:**

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Allessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese,

Gweny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

Stemming nr. 2:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gweny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

Stemming nr. 3:

JA-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick De

Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

Stemming nr. 4:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

Stemming nr. 5:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Chris

Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın